

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

FAALİYET RAPORLARININ ENTEGRE RAPORLAMAYA UYGUNLUĞU
ÜZERİNE BİST SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ENDEKSİ'NDE YER ALAN
ŞİRKETLERDE BİR ARAŞTIRMA

GİZEM KAYMAK

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Murat SERÇEMELİ

Giresun 2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün .../.../2019 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Gizem Kaymak'ın **Faaliyet Raporlarının Entegre Raporlamaya Uygunluğu Üzerine Bist Sürdürülebilirlik Endeksi'nde Yer Alan Şirketlerde Bir Araştırma** başlıklı tezini incelemiş olup aday .../.../2019 tarihinde, saat ...'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye(Başkan)	Dr. Öğr. Üyesi Murat SERÇEMELİ	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Uğur SEVİM	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Büşra TOSUNOĞLU	

ONAY

.../.../20...

Prof. Dr. Güven ÖZDEM

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Faaliyet Raporlarının Entegre Raporlamaya Uygunluğu Üzerine Bist Sürdürülebilirlik Endeksi’nde Yer Alan Şirketlerde Bir Araştırma ” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

05/08/2019

Gizem KAYMAK

ÖNSÖZ

“Faaliyet Raporlarının Entegre Raporlamaya Uygunluğu Üzerine Bist Sürdürülebilirlik Endeksi’nde Yer Alan Şirketlerde Bir Araştırma” başlıklı bu çalışma, henüz entegre rapor hazırlamayan şirketlerin faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğunu belirlemek ve bu uygunluğun arttırılması için önerilerde bulunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Lisansüstü eğitim döneminde ve çalışmanın hazırlanma sürecinde değerli bilgilerini benimle paylaşan, yardım ve desteklerini esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam; Dr. Öğr. Üyesi Murat SERÇEMELİ’ye, eğitim hayatım boyunca beni destekleyen anneme, babama, kardeşime ve sevgili arkadaşım Cevdetcan SÖNMEZ’e sonsuz teşekkürler.

ÖZET

Entegre raporlama, finansal ve finansal olmayan performansın, geleceğe yönelik beklentilerin ve değer yaratma sürecinin bütüncül bir bakış açısıyla ifade edilmesini sağlayan yeni bir raporlama şeklidir. Hem finansal, hem de finansal olmayan bilgileri içermesi açısından paydaşların ihtiyaçlarına tek bir rapor ile cevap verme imkânı tanır. Geçmiş veriler ve geleceğe yönelik değeri içeren entegre raporlama, işletmelerde şeffaflık ve hesap verilebilirliği arttırmakla beraber sürdürülebilir değer yaratımına katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada henüz entegre rapor yayınlamayan şirketlerin faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, BİST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan ve henüz entegre rapor yayınlamayan 41 şirketin faaliyet raporları, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi Kılavuz İlkeleri kapsamında içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre, endekste yer alan 38 şirketin entegre raporlama ilkelerine uygun raporlama yaptığı belirlenmiştir. Bu kapsamda Coca Cola İçecek faaliyet raporu entegre raporlamaya uygunluğu en yüksek rapor olarak bulunmuştur. Entegre raporlamaya uygunluğu en düşük olan raporun ise Türk Hava Yolları'na ait olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Entegre Raporlama, Faaliyet Raporu, Raporlama İlkeleri, Entegre Düşünce, Değer Yaratma Süreci

ABSTRACT

Integrated Reporting, is a new reporting method that provides a holistic view of financial and non-financial performance, future expectations and the value creation process. It provides the opportunity to respond to the needs of stakeholders with a single report in terms of both financial and non financial information. Integrated reporting, including historical data and future value, enhances transparency and accountability in enterprises and contributes to sustainable value creation.

In this study, it is aimed to determine the suitability of the activity report of the companies that have a not yet published an integrated report to the integrated reporting. For the purpose, the activity reports of 41 companies in the BIST Sustainability Index, which have not yet published integrated reports, have been examined by content analysis method within the scope of the international Integrated Reporting Framework Guidelines. According to the result of the research, 38 companies included in the sustainability index are reporting in accordance with integrated reporting principles. In this context, Coca Cola İçecek annual report was found to be the most appropriate report for integrated report. The report, which has the lowest eligibility for integrated reporting, was found to belong to Turkish Airlines.

Key Words: Integrated Reporting, Activity Report, Reporting Principles, Integrated Thought, Value Creation Process

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
KISALTMALAR.....	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ	XII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HALKA AÇIK ŞİRKETLER TARAFINDAN HAZIRLANAN RAPOR TÜRLERİ	3
1.1. RAPOR VE RAPORLAMA KAVRAMLARI	4
1.2. FİNANSAL RAPORLAMA	5
1.2.1. Finansal Bilgi Sistemi.....	5
1.2.2. Finansal Raporlama	6
1.3. FAALİYET RAPORU.....	7
1.4. KURUMSAL YÖNETİM RAPORU	9
1.4.1. Kurumsal Yönetim Kavramı	9
1.4.2. Kurumsal Yönetim İlkeleri	11
1.4.3. Kurumsal Yönetim İlkeleri Uyum Derecelendirmesi ve Uyum Raporu	12
1.4.4. Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksi	13

1.5. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI	14
1.5.1. Sürdürülebilirlik Kavramı ve Sürdürülebilir Kalkınma	14
1.5.2. Kurumsal Sürdürülebilirlik	17
1.5.3. Kurumsal Sürdürülebilirlik Unsurları	18
1.5.3.1. Kurumsal Sosyal Sorumluluk	18
1.5.3.2. Paydaş Teorisi	20
1.5.3.3. Hesap Verilebilirlik	20
1.5.4. Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Küresel Raporlama Girişimi.....	21
1.5.5. Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksi	23

İKİNCİ BÖLÜM

2. ENTEGRE RAPORLAMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE TEORİK BİLEŞENLERİ.....	24
2.1. KURUMSAL RAPORLAMADAN ENTEGRE RAPORLAMAYA GEÇİŞ	24
2.2. ENTEGRE RAPORLAMANIN TANIMI, AMACI VE KAPSAMI.....	27
2.2.1. Entegre Raporlamanın Tanımı	27
2.2.2. Entegre Raporlamanın Amacı ve Kapsamı.....	28
2.2.3. Entegre Raporlamanın Önemi.....	30
2.3. ENTEGRE RAPORLAMANIN GELİŞİMİ.....	31
2.3.1. Entegre Raporlamanın Dünya'daki Gelişimi.....	31
2.3.2. Entegre Raporlamanın Türkiye'deki Gelişimi.....	33
2.4. ENTEGRE RAPORLAMANIN TEMEL BİLEŞENLERİ	34
2.4.1. Değer Kavramı ve Değer Yaratma Süreci	34
2.4.1.1. Değer Kavramı ve Değerin Önemi.....	34
2.4.1.2. Değer Yaratma Süreci ve Değerin Ölçülmesi.....	36

VI

2.4.2. Sermaye Ögeleri.....	38
2.4.2.1. Finansal Sermaye	38
2.4.2.2. Üretilmiş Sermaye.....	38
2.4.2.3. Entelektüel Sermaye.....	39
2.4.2.4. İnsan Sermayesi	39
2.3.2.5. Sosyal ve İlişkisel Sermaye	40
2.4.2.6. Doğal Sermaye	40
2.4.3. Anahtar Performans Göstergeleri.....	41
2.5. ENTEGRE RAPORUN HAZIRLANMASINDA TEMEL KAVRAMLAR	
.....	45
2.5.1. Entegre Düşünce	45
2.5.2. Şeffaflık	46
2.5.3. Hesap Verebilirlik	47
2.5.4. Çevresel Etkenler	47
2.6. ULUSLARARASI ENTEGRE RAPORLAMA ÇERÇEVESİ	48
2.7. ENTEGRE RAPORLAMANIN KILAVUZ İLKELERİ	48
2.7.1. Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim	49
2.7.2. Bilgiler Arası Bağlantı.....	49
2.7.3. Paydaş Katılımı	50
2.7.4. Önemlilik	50
2.7.5. Kısa ve Öz Olma	51
2.7.6. Güvenilirlik ve Bütünlük	52
2.7.7. Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	53
2.8. ENTEGRE RAPORLAMANIN İÇERİK ÖĞELERİ	53
2.8.1. Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çerçeve	54
2.8.2. Kurumsal Yönetim	54
2.8.3. İş Modeli.....	55

VII

2.8.4. Riskler ve Fırsatlar	55
2.8.5. Strateji ve Kaynak Aktarımı	55
2.8.6. Performans	56
2.8.7. Genel Görünüş	56
2.8.8. Hazırlık ve Sunum Temeli.....	57
2.8.9. Genel Raporlama İlkeleri.....	57
2.9. ENTEGRE RAPORLAMANIN FAYDALARI VE ZORLUKLARI.....	58
2.10. ENTEGRE RAPORUN DİĞER KURUMSAL RAPORLA İLİŞKİSİ.....	60
2.11. ENTEGRE RAPORDA GÜVENCE.....	61
2.12. LİTERATÜR TARAMASI.....	62

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. FAALİYET RAPORLARININ ENTEGRE RAPORLAMAYA UYGUNLUĞU ÜZERİNE BIST SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ENDEKSİ'NDE YER ALAN ŞİRKETLERDE BİR ARAŞTIRMA	66
3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	66
3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI	66
3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	67
3.4. BULGULAR VE DEĞERLENDİRMELER.....	69
SONUÇ	141
KAYNAKÇA	144
ÖZGEÇMİŞ.....	164

KISALTMALAR

APG	Anahtar Performans Göstergeleri
BIST	Borsa İstanbul
BM	Birleşmiş Milletler
EGS	Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (Environmental, Social and Corporate Governance)
EIRIS	Etik Yatırım Araştırma Hizmetleri (Ethical Investment Research Services Limited)
ERTA	Entegre Raporlama Türkiye Ağı
GRI	Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative)
IAS	Uluslararası Muhasebe Standartları (International Accounting Standards)
IFAC	Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accounting)
IFRS	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standards)
IIRC	Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council)
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development)
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
TKYD	Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği
TSKB	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası
TUSİAD	Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
USGAAP	Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (US- General Accepted Accounting Principles)

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1. Türkiye' de Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Derecelendirmesi Yapmak İçin Yetkilendirilen Kuruluşlar.....	13
Tablo 1.2. Sürdürülebilir Kalkınma Konusunda Düzenlenen Uluslararası Faaliyetler	15
Tablo 2.1. Entegre Raporlamanın Küresel Gelişim Süreci	33
Tablo 2.2. Entegre Raporlamanın Türkiye’de Gelişim Süreci	34
Tablo 2.3. Değer Oluşum Sürecinde Finansal ve Finansal Olmayan Metriklerin İlişkisi	42
Tablo 2.4. Sermaye Ögelerinin Anahtar Performans Göstergeleri	44
Tablo 2.5. Entegre Raporlamanın Diğer Kurumsal Raporlardan Ayrılan Özellikleri	60
Tablo 3.1. Araştırma Kullanılan Ölçüt.....	67
Tablo 3.2. Araştırmada Yer Alan Şirket Bilgileri.....	70
Tablo 3.3. Akenerji Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	71
Tablo 3.4. Akbank Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	73
Tablo 3.5. Aksa Enerji Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	75
Tablo 3.6. Anadolu Efes Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	77
Tablo 3.7. Arçelik Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	78
Tablo 3.8. Aselsan Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	80
Tablo 3.9. Brisa Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	82
Tablo 3.10. Coca-Cola İçecek Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	83
Tablo 3.11. Doğan Holding Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	85
Tablo 3.12. Doğu Otomotiv Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	87
Tablo 3.13. Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	88
Tablo 3.14. Ford Otosan Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	90
Tablo 3.15. Halkbank Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	91

Tablo 3.16. İş Bankası Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	93
Tablo 3.17. Koç Holding Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	94
Tablo 3.18. Kordsa Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	96
Tablo 3.19. Logo Yazılım Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	98
Tablo 3.20. Migros Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	99
Tablo 3.21. Netaş Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	101
Tablo 3.22. Otokoç Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	102
Tablo 3.23. Pegasus Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	104
Tablo 3.24. Petkim Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	105
Tablo 3.25. Polisan Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	107
Tablo 3.26. Sabancı Holding Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	108
Tablo 3.27. Soda Sanayii Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	110
Tablo 3.28. Şişecam Topluluğu Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	112
Tablo 3.29. Tat Gıda Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	113
Tablo 3.30. Tav Havalimanları Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	115
Tablo 3.31. Tekfen Holding Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	116
Tablo 3.32. Tofaş Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	118
Tablo 3.33. Tüpraş Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	119
Tablo 3.34. Türk Hava Yolları Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	121
Tablo 3.35. Türk Telekom Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	123
Tablo 3.36. Türk Traktör Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	124
Tablo 3.37. Turkcell Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	126
Tablo 3.38. Ülker Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	127
Tablo 3.39. Vakıfbank Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	129
Tablo 3.40. Vestel Beyaz Eşya Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	131
Tablo 3.41. Vestel Elektronik Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	132
Tablo 3.42. Yapı Kredi Bankası Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı.....	134
Tablo 3.43. Zorlu Enerji Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı	136

Tablo 3.44. Bist Sürdürülebilirlik Endeksi Şirketleri Kılavuz İlkelerin Açıklanma Oranı138

Tablo 3.45. İşletmelerin Entegre Rapor Uygunluk Skoru Sıralaması.....138

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Rapor ve Raporlama İlişkisi	4
Şekil 1.2. Kurumsal Sürdürülebilirliğin Boyutları	17
Şekil 1.3. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Piramidi.....	19
Şekil 1.4. GRI Sürdürülebilirlik Raporlaması Çerçevesi Gelişim Süreci.....	22
Şekil 2.1. S&P 500 Şirketlerinin Pazar Değeri Bileşenleri.....	25
Şekil 2.2. Kurumsal Raporlamamın Gelişimi	26
Şekil 2.3. Değer Katmanları.....	35
Şekil 2.4. Değer Yaratma Süreci	37

GİRİŞ

İşletmeler faaliyetlerine yönelik performans sonuçlarını, kurumsal raporlar aracılığıyla paydaşlarına sunmaktadır. İşletmelerin mali performans sonuçları finansal raporlarda yer alırken, işletme faaliyetlerinin çevre ve toplum üzerindeki etkisi sürdürülebilirlik veya kurumsal sosyal sorumluluk raporlarında yer almaktadır. Finansal ve finansal olmayan bilgilerin ayrı ayrı raporlarda sunulması, paydaşların işletmeyi bir bütün olarak değerlendirmesini zorlaştırmıştır. Bu durum işletme faaliyetlerinin tek bir raporda sunulması ihtiyacını ortaya çıkarmış ve kurumsal raporlamada yeni bir bakış açısı olan entegre raporlamayı gündeme getirmiştir.

Entegre raporlama, finansal ve finansal olmayan performans sonuçlarının geleceğe yönelik değer odaklı bakış açısı ile bütünleşik bir şekilde ifade edilmesini kapsamaktadır. İşletmelerin mevcut ve gelecekteki durumu hakkında kısa ve özet bilgiler sunan entegre raporlama, paydaşların çeşitlenen bilgi ihtiyaçlarına tek bir raporla cevap verme imkanı tanımaktadır.

Paydaşlara sunulan bilginin kalitesini arttırmayı amaçlayan entegre raporlama, şirketin gerçek değerinin belirlenmesinde ihtiyaç duyulan bilgileri tek çatı altında toplamaktadır. Ayrıca işletme faaliyetlerinin toplumsal ve çevresel etkilerinin değerlendirilmesine imkanı tanımaktadır. Bu sayede paydaşlar ile işletme arasında güven oluşumuna katkı sağlamaktadır.

Geleneksel raporlamaya göre daha geniş bir bakış açısı, değer odaklı bir yaklaşım ve geleceğe yönelik karar alma mekanizması gerektiren entegre raporlama, kısa vadeli ve kar odaklı bir yaklaşımdan ziyade işletme faaliyetlerinin uzun dönemli performans sonuçlarını ele almaktadır. Raporun hazırlanış sürecinde belirli bir format bulunmadığından kurumlara değer yaratma süreçlerini anlatma aşamasında esneklik tanımaktadır.

Küresel anlamda entegre raporlamanın başlangıcı, 1994 yılında Güney Afrika'nın demokrasiye geçişine dayanmaktadır. Ülkedeki, kurumlara ve şirketlere duyulan güvensizliği azaltmak adına borsaya kote olan şirketlere entegre rapor yayınlama zorunluluğu getirilmesiyle entegre raporlama ilk olarak Güney Afrika'da zorunlu hale gelmiştir. Bu kapsamda entegre rapor hazırlamak isteyen şirketlere yol

gösterici olması adına Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) kurulmuş ve konseyin çalışmaları sonucu, 2013 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi yayınlanmıştır.

Ülkemizde ise entegre raporlama konusunda farkındalık yaratmak ve şirketlerin entegre rapor uygulamalarına destek olmak adına Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA) hayata geçirilmiştir. Ayrıca Garanti Bankası ve Çimsa, entegre rapor hazırlamak amacıyla IIRC tarafından gerçekleştirilen pilot uygulamaya katılan ilk şirketler olmuştur.

Bu çalışmada, BİST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketlerin faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda endekse dahil olan ve henüz entegre rapor yayınlamayan şirketlerin faaliyet raporlarının entegre rapor ilkelerini ne ölçüde kapsadığı incelenmiştir. Araştırma kurumsal raporlamada yeni bir yaklaşım olan entegre raporlamanın uygulanabilirliğinin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde rapor ve raporlama kavramları açıklanmış ardından halka açık şirketler tarafından hazırlanan rapor türlerine yer verilmiştir. Bu kapsamda finansal rapor, faaliyet raporu, kurumsal yönetim raporu ve sürdürülebilirlik raporu açıklanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümde ise kurumsal raporlamadan entegre raporlamaya geçiş süreci, entegre raporlamanın kavramsal çerçevesi ve teorik bileşenleri incelenmiştir. Bu kapsamda öncelikle entegre raporlamanın amacı, kapsamı ve gelişim süreci açıklanmıştır. Ardından entegre raporlamanın kılavuz ilkeleri, içerik öğeleri ve değer yaratma sürecine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde sürdürülebilirlik endeksinde yer alan şirketler, "Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi" kapsamında içerik analizine tabi tutulmuştur. Gerçekleştirilen analiz ve puanlama işleminden sonra faaliyet raporlarının, entegre rapor uygunluk skoru hesaplanmıştır. Son olarak araştırma kapsamında elde edilen bulgulardan ulaşılan sonuçlara ve faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğunun artırılmasına yönelik önerilere yer verilmiştir.

Bu çalışmanın, henüz entegre rapor hazırlamayan ve entegre rapor hazırlamak isteyen şirketlere yol gösterici olması açısından fayda sağlaması beklenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HALKA AÇIK ŞİRKETLER TARAFINDAN HAZIRLANAN RAPOR TÜRLERİ

Uzun yıllar boyunca performans değerlendirmesinde tek kaynak olarak kullanılan mali tablolar, son yıllarda yaşanan küresel gelişmeler sonucunda şirketin performansı ve geleceğe yönelik durumunu yansıtmada yetersiz kalmıştır. Ayrıca çevre için zararlı uygulamalar, azalan doğal kaynakların üretimi tehdit etmesi ve insan hakları ihlali gibi mali tablolarda yer almayan risklerin de finansal sonuçlara neden olabileceği görülmüştür. Bu kapsamda şirketin yönetsel, çevresel ve sosyal açıdan içinde bulunduğu risk ve belirsizliklerin sürdürülebilirliği etkilediğini gören paydaşlar, karar alma aşamasında şirketin finansal olmayan performansına yönelik bilgilere ihtiyaç duymaya başlamıştır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 15)

Şirketler, paydaşlarının artan bilgi ihtiyacını karşılamak amacıyla şirketin finansal durumu, faaliyetleri, geleceğe yönelik risk ve beklentileri gibi konularda çeşitli raporlar hazırlamaktadır. Şirketin mali durumuna yönelik bilgileri içeren finansal raporlar, bu kapsamda temel bilgi sağlayıcı olmaktadır. Yaşanan ekonomik krizler, iklim değişikliği, nüfus artışı gibi küresel çapta etkili olan sorunlar, paydaşların şeffaf ve nitelikli bilgiye olan ihtiyacını arttırmıştır. Artan bu beklentiler, şirketleri finansal bilgilerin yanı sıra finansal olmayan bilgileri de açıklayıcı nitelikte raporlar hazırlamaya yöneltmiştir. Günümüzde şirketler finansal raporlara ek olarak sosyal ve çevresel konulara ilişkin hazırlanan raporları da kamuoyunun bilgisine sunmaktadır. Bu kapsamda halka açık şirketler tarafından düzenlenen finansal rapor, faaliyet raporu ve kurumsal yönetim raporu yasalar kapsamında zorunlu olarak hazırlanırken, bunların dışında kalan raporlar ise genel olarak gönüllülük esasına dayalı hazırlanmaktadır (Aktekin, 2014: 2-3).

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle rapor ve raporlama kavramları açıklanmış, ardından halka açık şirketler tarafından hazırlanan finansal raporlar, faaliyet raporları, sürdürülebilirlik raporları ve kurumsal yönetim raporları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

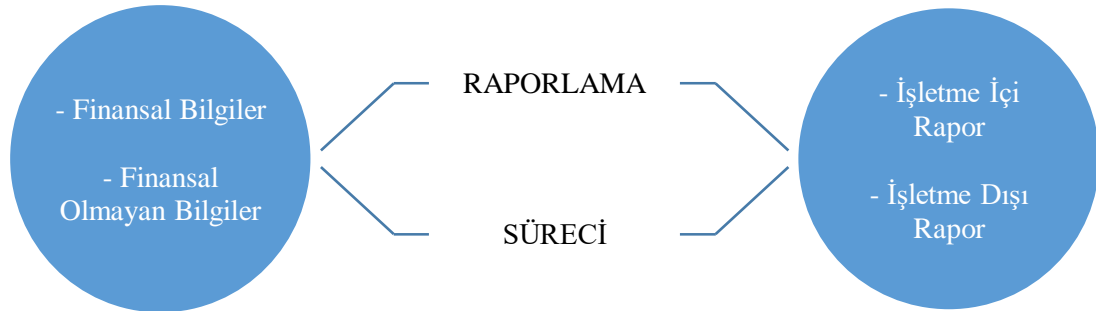
1.1. RAPOR VE RAPORLAMA KAVRAMLARI

Rapor; bir iş veya bir konu ile ilgili yapılan inceleme ve araştırma sonucunu bildiren yazı olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018). Raporlama kavramı ise herhangi bir iş, bir konu ile ilgili inceleme, gözlem, araştırma sonucu veya düşünceyi yazılı bir şekilde ortaya koyma işlemini ifade etmektedir. Bu kapsamda raporlama işlemi güvenilir, tarafsız ve doğru bilgiler sunarak paydaşların bilgilendirilmesini ve doğru kararlar almasını sağlamaktadır (Söyler ve Çolak, 2012: 146-147).

İletişim sürecinin bir parçası olan raporlama, bilginin gönderici tarafından alıcıya aktarıldığı bir ortamı tanımlamaktadır. Raporlamanın işlevleri, aktarılmak istenen bilginin niteliği ve gönderici ile alıcının doğasına bağlı farklılıklar göstermektedir (Alexander, Britton ve Jorissen, 2007: 25).

İşletmeler açısından raporlama süreci, kurum ile ilgili finansal ve finansal olmayan bilgilerin elde edilip işlenmesi ile iç ve dış paydaşlara yönelik raporların oluşturulmasını kapsamaktadır. Bu aşamada genellikle dış paydaşlara yönelik hazırlanan raporlar kurumsal rapor olarak adlandırılmaktadır (Cavlak ve Cebeci, 2018: 55- 56). Rapor ve raporlama kavramları arası ilişki aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

Şekil 1.1. Rapor ve Raporlama İlişkisi

Kaynak: Cavlak ve Cebeci, 2018: 55

1934 yılında, ABD’de Menkul Kıymetler Borsası Kanunu yayınlanmış ve aynı dönemde raporlama işlemi zorunlu hale gelmiştir. Başlangıçta şirketlerin rapor sunmakla yükümlü olduğu tek kitle hissedarlar iken zaman içinde yaşanan gelişmeler paydaşları çeşitlendirmiş, bu durum hazırlanan raporların niteliğindeki değişimleri de beraberinde getirmiştir (Blasco Vasquez, 2017: 33).

Son yıllarda hem karmaşık hem de zahmetli bir raporlama ortamı ile karşı karşıya kalan şirketler, organizasyonel karmaşıklık ve bilgi talebindeki artış nedeniyle kurumsal raporlamanın etkinliği konusunda önemli zorluklar yaşamaktadır (Ernst & Young, 2015: 2). Bu nedenle raporlamada kullanılan mevcut kavramsal çerçevelerde güncellemeye ihtiyaç duyulmaktadır. Kavramsal çerçevelerin, kurumsal raporlamada sağlam bir temel sağlamanın yanı sıra standartların kalitesinin de değerlendirilebileceği bir ölçüt olması beklenmektedir (CFA Institute, 2007: 4).

1.2. FİNANSAL RAPORLAMA

1.2.1. Finansal Bilgi Sistemi

Finansal bilgi sistemi, kaynakların optimum dağılımını ve işletmelerin hedeflerine ulaşmasını sağlamak amacıyla paydaşların doğru karar vermesine olanak tanıyacak şekilde bilgi üreten ve bu bilgilerin paydaşlara iletilmesini sağlayan bir sistemdir. Sermaye piyasasında paydaşların doğru kararlar alması işletme ile ilgili nitelikli haberlere ulaşmasına bağlıdır. Bu kapsamda elde edilen haberlerin bilgi olarak nitelendirilmesi için aşağıdaki özelliklere sahip olması gerekmektedir (Usul ve Bekçi, 2001: 68-69);

- Bilgi verici özellikte olmalı
- Belirli bir kararın muhtemel sonucunu etkilemeli
- Çeşitli kararlar arasında öğretici bir nitelikte olmalı
- Bir kararın gerçekleşmesi muhtemel sonucunu değiştirerek karar vericiyi harekete geçirmeli

İşletmelerin büyümesi, uluslararası piyasalarda faaliyet göstermeye başlaması ve rekabetin gün geçtikçe hız kazanması, işletmeler açısından etkin kaynak kullanımının önemini arttırmıştır (Karacaer ve İbrahimoglu, 2003: 214). Bu nedenle işletmelerde aktif bir bilgi sisteminin oluşturulması ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Ham verileri işleyerek paydaşların doğru, şeffaf, güvenilir, analiz edilebilir ve karşılaştırılması mümkün bilgilere ulaşmasını sağlayan finansal bilgi sistemi,

işletmeler ve paydaşlar arasında oluşturacağı iletişim ağını, sistemin çıktısı olan finansal raporlar aracılığıyla yerine getirmektedir (Usul ve Bekçi, 2001: 68).

1.2.2. Finansal Raporlama

Finansal raporlama; işletmenin finansal performansını etkileyen geçmişe ait, para ile ifade edilebilen faaliyetlerinin kaydedilmesi, raporlanması ve bu raporların finansal bilgi kullanıcılarına sunulması işlemidir (Sevim ve Bayhan, 2018: 12).

Finansal raporlar, işletmelerin varlık ve sermaye yapısı, performans sonuçları, kar oluşum süreci ile ilgili bilgileri içermektedir. Genel muhasebe ilkelerine uygun hazırlanan bu raporlar, finansal bilgi sistemi içinde oluşan bilgilerin belirli dönem aralıklarıyla paydaşlara iletilmesini sağlayan araçlardır. Bu kapsamda finansal raporlamanın amacı, beklentileri farklılık gösteren karar vericilere ihtiyaç duydukları finansal bilgiyi sunmaktır (Usul ve Bekçi, 2001: 69). Bu kapsamda, bağımsız ve teyit edilmiş bilginin güven ortamı oluşturmada önemli bir araç olduğunu bilen şirketler, hazırladıkları yıllık finansal tablolarını kamuoyuna sunmaktadır (Walton ve Aerts, 2006: 5).

Geleneksel raporlama olarak da bilinen finansal raporlama; şirket yönetiminin ve paydaşların karar alırken ihtiyaç duyduğu finansal bilgilerin elde edilmesini sağlayan önemli bir kaynaktır (Aktekin, 2014: 2-3). Genel olarak varlıkların ve borçların değerlendirilmesiyle ilgilenen geleneksel raporlama, finansal bilgilerin düzenli olarak kaydedilmesi işlenmesi ve raporlanmasını sağlayarak daha çok kısa vadeli performansın ölçümüne odaklanmıştır (Owen, 2013: 349).

Şirketlerin finansal bilgilerini yayınlamasının yasal zorunluluk haline gelmesinde 1930'lu yılların başında ABD'de ortaya çıkan finansal krizin yatırımcıların güvenini zedelemesi etkili olmuştur. ABD'de kriz sonrasında Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları (USGAAP) oluşturulmuştur. Gerçekleştirilen bu düzenlemelerin şeffaflık ve yatırımcı güvenini artırmasıyla finansal raporlama küresel çapta yaygınlaşmıştır. Farklı ülkelerde farklı standartlara göre raporlama yapılması, finansal bilgi kullanıcılarının ilgili raporlar arasında karşılaştırma yapmasını zorlaştırmış ve 1973 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS) geliştirilmiştir. 2011 yılında bu standartlarda yapılan güncellemelerle oluşturulan

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS), günümüzde finansal raporlamada ortak dil olarak kullanılmaktadır (Aras ve Sarioğlu, 2015: 21). Bu kapsamda IFRS'ler sermaye piyasalarını ortak bir dilde bütünleştirmekte ve finansal raporlamada belirli bir standardizasyon sağlamaktadır. Bu sayede şeffaflığı teşvik etmekte ve bilgi kalitesini arttırması beklenmektedir (Piechocki ve Servais, 2010: 156).

Finansal raporlamada, işletmenin mali durumuna yönelik bilgilere yer verilirken, sosyal ve çevresel konulara ilişkin bilgilendirme yapılmaması raporların paydaşların ihtiyacını karşılamada yetersiz kaldığı yönünde eleştirilere yol açmıştır (Aydın, 2015: 62). Böylece şirketler finansal bilgilerin yanı sıra finansal olmayan bilgileri de içeren farklı türde raporlar yayınlamaya başlamıştır.

1.3. FAALİYET RAPORU

Faaliyet raporu, işletmelerin belirli bir döneme ait performans sonuçlarını değerlendirdiği, geleceğe yönelik beklentilerini ortaya koyduğu, bir kurumsal raporlama türüdür. Doğru bir şekilde hazırlandığında kurum ile ilgili ihtiyaç duyulan her türlü bilgiyi yansıtabilecek yazılı bir doküman niteliği taşıyan bu raporlar, aynı zamanda kurumsal iletişimin en etkili araçlarından biri olma özelliğine sahiptir (Kaya, 2014: 106).

Raporda yayınlanan bilgilerin doğruluğu ve güvenilirliğini sağlamak adına Türk Ticaret Kanunu, sermaye şirketlerinin yayınladığı faaliyet raporlarının denetimini zorunlu kılmıştır. Kanun, faaliyet raporunun asgari içeriğinin Gümrük ve Ticaret Bakanlığının yayımlayacağı bir yönetmelik ile düzenleneceğini belirtmiştir.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın yayınladığı yönetmelikte faaliyet raporu, *“Yönetim organı tarafından kanuna ve bu yönetmeliğe göre düzenlenen, şirketin ilgili yıla ilişkin faaliyetlerinin akışı ile her yönüyle finansal durumunun doğru, eksiksiz, dolambaçsız, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtıldığı şirketin gelişmesinin ve karşılaşılması muhtemel risklerin belirtildiği rapor,”* şeklinde tanımlanmıştır (Resmi Gazete, Sayı: 28395, 2012. m: 3g).

Faaliyet raporlarında amaç; kurumların bir mali yıl boyunca gerçekleştirdikleri faaliyetleri ve faaliyetlerinin sonuçlarını geleceğe ilişkin beklentileri ile kamuoyuna

açıklamaktır. Bu sayede kurumların amaç ve hedeflerine ulaşma düzeyi görülmekte ve paydaşlar bilgilendirilmektedir. Performans ölçme ve paydaş odaklı olan faaliyet raporları için şeffaflık ve hesap verilebilirlik kavramları da son derece önemli olmaktadır (Sevim ve Bayhan, 2018: 89-90).

Faaliyet raporunun genel özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Gençoğlu ve Aytaç, 2016: 57) :

- Paydaşların şirket faaliyeti ile ilgili ihtiyaç duyduğu her türlü bilgiye ulaşılmasını sağlayacak şekilde hazırlanır.
- Raporda şirketin finansal durumu ve beklenen riskleri değerlendirilmekte birlikte finansal olmayan risklere de yer verilebilir.
- Açıklamalar basit kavram ve terimler kullanılarak herkesin kolayca anlamasını sağlayacak şekilde yapılmaktadır.
- Raporda ihtiyaç duyulması halinde istatistiki bilgiler ve açıklayıcı grafiklere yer verilebilir.
- Geleceğe yönelik tahminlere gerekçesi ile birlikte yer verilmelidir ayrıca bu tahminlerin faaliyet sonuçları ve şirket tahminleri ile uyumlu olması gerekmektedir.

Yıllık faaliyet raporlarının uluslararası standartlara uygun hazırlanması şirketlerin kurumsal, şeffaf ve hesap verebilir olduğunun bir göstergesi olmaktadır. Paydaşlarla kurulan iletişimde önemli bir araç olan faaliyet raporlarının doğru bir şekilde hazırlanması şirketlere önemli ölçüde katma değer sağlamaktadır (KPMG, 2013: 4-5).

Raporda şirket faaliyetlerinin etkin ve güvenilir bir şekilde yürütülmesi, finansal bilgilerin tutarlılığı ve bütünlüğü, iç kontrol mekanizmalarının etkinliği, uyumluluğu ve yeterliliği ile ilgili açıklamalara yer verilmektedir. İyi hazırlanmış bir faaliyet raporu şirket ve paydaşlar arası güvene dayalı bir ilişkiyi ve şeffaflık ilkesi gereği doğru bilgilendirmeyi mümkün kılar. Ayrıca kurum değeri, misyonu ve sosyal sorumluluk faaliyetleri, faaliyet raporlarında yer verilen önemli bilgiler arasında yer almaktadır. Bu kapsamda faaliyet raporu hazırlanırken dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır (Deloitte ve TKYD, 2014: 10):

- Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu gibi yasal mevzuatlara uygun hazırlanmalı,
- Verilmek istenen mesaj açık ve net bir şekilde iletilmeli,
- Yatırımcıların bilgi ihtiyacını karşılama hedefi ile hazırlanmalı,
- Raporda abartılı uygulamalardan kaçınılmalı,
- Tablo ve grafikler doğru bir şekilde kullanılmalı,
- Raporda doğru ve tutarlı bilgilere yer verilmeli,
- Kurum kimliğine uygun etkileyici ve yaratıcı bir tasarımı olmalı,
- Raporda yazım kurallarına önem verilmeli ayrıca rapor farklı bir dilde de hazırlanıyorsa metnin akıcılığına dikkat edilmelidir.

1.4. KURUMSAL YÖNETİM RAPORU

1.4.1. Kurumsal Yönetim Kavramı

Küreselleşme sürecinin etkisiyle ulusal sınırlar önemini yitirirken finansal piyasalardaki fon hareketliliği uluslararası bir hal almıştır. Şirketler bu sayede iç piyasaya bağlı kalmadan, uluslararası sermaye hareketlerinden yararlanarak fon ihtiyaçlarını karşılama imkânı elde etmiştir. Bu durum finansal piyasalarda faaliyet gösteren hak sahiplerinin menfaatlerinin korunması için herkes tarafından kabul gören standart ve ilkeleri bulunan, güvenilir sistemlerin oluşturulmasını gerekli kılmıştır. Bu kapsamda belirlenen standart ve ilkeler kurumsal yönetim kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır (Uyar, 2004: 156) .

1990'lı yıllarda oluşmaya başlayan kurumsal yönetim kavramı, özellikle 2000'li yıllarda ABD'de yaşanan muhasebe skandalları ve finansal krizler ile önem kazanmıştır (Gökgöz, 2012: 323). Bu kapsamda şirketlerde yaşanan yönetim skandallarının, ulusal ve uluslararası çapta meydana gelen ekonomik krizlerin, sermaye hareketleri ve özelleştirme faaliyetlerindeki artışın kurumsal yönetim kavramının ortaya çıkışında etkili olduğu söylenebilir (Cavlak, 2015: 13).

Bir şirketin yönetimi ve paydaşları arasındaki ilişkiyi kapsayan kurumsal yönetim, yatırımcıların güveninin sağlanmasının yanı sıra ekonomik verimlilik ve

büyümenin arttırılmasının temel unsurlarından biridir. Etkin bir şekilde faaliyet gösteren kurumsal yönetim sistemi, piyasaların düzgün işlemesi için gerekli olan güven ortamının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Bu sayede kaynakların daha verimli kullanılmasına ve sermaye maliyetinin düşürülmesine yardımcı olur (OECD, 2004: 11).

Kurumsal yönetim uygulamaları, yöneticilerin aldığı kararların, gerçekleştirdiği faaliyetlerin sorgulanmasına ve değerlendirilmesine imkan tanıyarak kamuoyunun aydınlatılmasını sağlar. Şirketlerin etik değerler çerçevesinde ve yasal düzenlemelere uygun faaliyetler gerçekleştirmesini zorunlu kılan bu uygulamalar, işletme faaliyetleri hakkında paydaşlara doğru, eşit ve tam bir şekilde bilgi aktarmasına katkıda bulunur. Kurumsal yönetim kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerde devlet, yatırımcılar, müşteriler ve şirketin ilişki içinde olduğu diğer paydaşlara, şeffaf ve doğru bilgi verilmesi amaçlanmaktadır (Güngör Tanç ve Cingöz, 2011: 206- 208).

2000’li yılların başında ABD’de Enron, Worldcom gibi büyük şirketlerin iflas etmesiyle kurumsal yönetim uygulamaları sorgulanmaya başlamış, bu durum kurumsal yönetimin iyileştirilmesi amacıyla bir takım önlemler alınmasını gerektirmiştir. Bu amaca yönelik küresel çapta etkili kanunlar, raporlar hazırlanmış ve çeşitli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu düzenlemelerden biri de çoğu devlet, uluslararası kuruluş, özel sektör kuruluşu, bölgesel örgütler ve yatırımcıların katılımı ile uygulanması teşvik edilen OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri olmuştur (Toraman ve Abdioğlu, 2008: 96-97).

Kurumsal yönetim anlamında Türkiye’deki gelişmeler, 2002 yılında Türkiye Sanayiciler ve İş Adamları Derneği (TUSİAD) tarafından oluşturulan Kurumsal Yönetim Çalışma Grubunun, OECD Kurumsal Yönetim İlkelerini temel alarak oluşturduğu en iyi uygulama kodunu yayınlanmasıyla başlamıştır. 2003 yılında Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından halka açık şirketlere tavsiye niteliğinde Kurumsal Yönetim İlkeleri açıklanmış, ardından “Sermaye Piyasasında Derecelendirme Faaliyetleri ve Derecelendirme Kuruluşlarına İlişkin Esaslar Tebliği” yayınlanmıştır. SPK’nın 2004 yılında hazırladığı “Uyum Beyanı” düzenlemesi ile şirketlerin kurumsal yönetim ilkelerine ne ölçüde uyduğunun faaliyet raporları içerisinde açıklanması zorunlu tutulmuştur. 2010 yılında TUSİAD tarafından ülkemizdeki kurumsal yönetim uygulamalarının düzeyi hakkında bilgi vermek

amacıyla yönetim kurulları için kurumsal yönetim prensiplerini yayınlamıştır (Pamukçu, 2011: 137; Yenice ve Dölen, 2013: 202).

1.4.2. Kurumsal Yönetim İlkeleri

Dünyada kurumsal yönetim üzerine yapılan çalışmalarda standart bir kurumsal yönetim modelinin olmadığı ve model oluşturulurken ilgili ülkeye özgü koşulların dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra kurumsal yönetim alanındaki uluslararası yaklaşımlarda genel kabul görmüş eşitlik, şeffaflık, sorumluluk ve hesap verilebilirlik kavramlarından oluşan dört temel ilke bulunmaktadır (SPK, 2003: 2-3).

Eşitlik; şirketin tüm paydaşlarına eşit davranılması ve hak sahiplerinin haklarının korunmasını ifade eder. Bu kapsamda hissedarlara eşit davranılması, kurumsal yönetim ile güvence altına alınmalı ve hissedarların sahip olduğu hakların kullanımını kolaylaştırılırken, herhangi bir hak ihlali olması durumunda zararlarını tazmin edebilme imkanı olmalıdır (Pamukçu, 2011: 135).

Şeffaflık; şirket ile ilgili henüz kamuya açıklanmayan ve ticari sır niteliği taşıyan bilgiler dışındaki finansal ve finansal olmayan bilgilerin doğru, anlaşılabilir, zamanında, tam ve kolay ulaşılabilir şekilde kamuoyuna sunulmasını içeren bir yaklaşımdır (SPK, 2003: 3). Bilginin ulaşılabilir olmasına yönelik düzenlemeleri kapsayan şeffaflık ilkesi gereği işletmeler, paydaşlara yönelik bilgilendirme politikası oluşturmalı, finansal tablolarda yer alan bilgileri belirli bir standart dahilinde işlevselliği göz önünde bulundurarak ayrıntılandırmalı ve dünyadaki gelişmeleri ülkeye özgü koşulları dikkate alarak değerlendirmelidir (Dinç ve Abdioğlu, 2009: 160).

Sorumluluk ilkesi; şirket yönetiminin toplumsal değerlere, ilgili mevzuata ve şirket içi düzenlemelere uygun faaliyetler yürütmekle yükümlü olduğunu ifade etmektedir. Bir şirketin iyi yönetilmesini sağlamak için şirket faaliyetlerinden sorumlu olan yönetim kurulunun sorumlulukları doğru bir şekilde belirlenmelidir. Bu sorumlulukların yerine getirilmesinde ise yönetim kurulu üyelerinin tarafsız ve bağımsız olması önem taşımaktadır (Aktan, 2013: 163-165).

Hesap verilebilirlik; işletme yönetiminin aldığı kararların sorumluluğunu üstlenmesi ve doğruluğunu savunmasını ifade eden ilkedir. Şeffaflık ve sorumluluk ilkeleri ile ilişkili olan hesap verilebilirlik ilkesi paydaşlara, işletme ile ilgili alınan kararları ve gerçekleştirilen faaliyetleri sorgulama imkânı tanınmasıyla kamuoyunun aydınlatılmasına da yardımcı olmaktadır (Güngör Tanç ve Cingöz, 2011: 207-208).

1.4.3. Kurumsal Yönetim İlkeleri Uyum Derecelendirmesi ve Uyum Raporu

Kurumsal Yönetim İlkelerinin ulusal ve uluslararası piyasalarda gün geçtikçe daha da önemli bir hal alması sonucu, kurumsal yönetim ilkelerinin şirketler tarafından uygulanma durumunu belirleyecek kuruluşlara ve farklı şirketlerin uygulamalarının karşılaştırılmasına imkân sağlayacak standart ölçütlere ihtiyaç duyulmuş, bu durum “kurumsal yönetim uyum derecelendirilmesi” kavramını ortaya çıkartmıştır. Şirketin finansal durumundan ziyade yönetim kalitesine ve ortak haklarına önem veren bir yapıya sahip olan kurumsal yönetim uyum derecelendirmesi, nicel öğelerden çok nitel öğelerin ön planda olduğu bir derecelendirme türüdür (Sandıkçıoğlu, 2005: 9)

SPK tarafından, 2003 yılında Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren “Sermaye Piyasasında Derecelendirme Faaliyeti ve Derecelendirme Kuruluşlarına İlişkin Esaslar Tebliği” uyarınca derecelendirme faaliyetleri, “Kredi Derecelendirmesi” ve “Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Derecelendirmesi” faaliyetlerini içermektedir Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Derecelendirmesi, şirketlerin Kurumsal Yönetim İlkelerine uyumunun derecelendirme kuruluşları tarafından tarafsız, adil ve bağımsız bir şekilde değerlendirilmesini kapsamaktadır (Toraman ve Abdioğlu, 2008: 100).

Derecelendirme sürecinde kurumsal yönetim ilkeleri baz alınarak belirlenen kriterler, şirketin kamuya açık bilgileri kullanılarak değerlendirilmekte ve en zayıf 1 en güçlü 10 olmak üzere derecelendirme notları verilmektedir. Toplam derecelendirme notunun tespitinde kamuyu aydınlatma ve şeffaflık, pay sahipleri, menfaat sahipleri ve yönetim kurulundan oluşan her bir ana bölümün ağırlığı dikkate alınıp, değerlendirme yapıldıktan sonra ulaşılmaktadır (www.saharating.com, 2018). Bu kapsamda sermaye piyasasında kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi yapmakla yetkili kuruluşlara Tablo 1.1' de yer verilmiştir.

Tablo 1.1. Türkiye'de Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Derecelendirmesi Yapmak İçin Yetkilendirilen Kuruluşlar

SPK Tarafından Yetkilendirilen Derecelendirme Kuruluşları	
Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Derecelendirmesi	Saha Kurumsal Yönetim ve Kredi Derecelendirme Hizmetleri
	Kobirate Uluslararası Kredi Derecelendirme ve Kurumsal Yönetim Hizmetleri
	JCR Avrasya Derecelendirme
	DRC Derecelendirme Hizmetleri A.Ş.

Kaynak: www.spk.gov.tr, 2019

Kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanmasında “uygula, uygulamıyorsan açıkla” prensibi geçerli olduğundan, şirketlerin kurumsal yönetim ilkelerinde yer alan prensipleri uygulayıp uygulamadığı, uygulanmayan prensiplerin nedeni ve sonuçları, bu ilkeler doğrultusunda şirket uygulamalarında herhangi bir değişiklik yapılma planının olup, olmadığı konusunda kamuoyuna açıklama yapılması gerekmektedir (SPK, 2003: 4). Bu doğrultuda kurumsal yönetime uygunluğun tespiti önem kazandığından şirketler kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin faaliyetlerini “Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Raporu” ile açıklamaktadır (Cavlak, 2015: 62).

1.4.4. Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksi

Kurumsal Yönetim Endeksi, payları Borsa İstanbul pazarlarında işlem gören (Yakın İzleme Pazarı, C ve D listeleri dışında) ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum notu en az 10 üzerinden 7 ve her bir ana başlık itibariyle 10 üzerinden en az 6,5 olan şirketlerin fiyat getiri performansının ölçülmesini sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Şirketlerin kurumsal yönetim ilkelerine uyum notu, SPK'nın belirlediği derecelendirme kuruluşları tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda verilmektedir (www.borsaistanbul.com , 2018).

Kurumsal yönetim ilkelerine uyum sağlayan şirketlerden oluşan endeks, 31 Ağustos 2007 tarihinde hesaplanmaya başlamıştır. Başlangıçta endekse kayıtlı 5 şirket varken, 2018 yılı itibariyle endekste 48 şirket işlem görmektedir (www.saharating.com, www.kap.org.tr, 2018).

1.5. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI

1.5.1. Sürdürülebilirlik Kavramı ve Sürdürülebilir Kalkınma

Dünya nüfusunun gittikçe artması ve nüfus artışının ekonomik faaliyetlerdeki artışı da beraberinde getirmesi, doğal çevrenin bozulmasına neden olmuş, bu durum toplumların geleceğinin tehlikeye girmesine yol açmıştır. Yaşamın kaynağı olan çevrenin zarar görmesi sonucu doğal kaynakların korunması dünya çapında önem taşıyan bir sorun haline gelmiştir (Ünal, 2013: 36). Kaynakların kötü kullanılmasıyla meydana gelen çevresel bozulma ve bu bozulmanın neden olduğu küresel felaketlerin etkisiyle insanlar, doğal kaynakların sınırlı olduğunu anlamaya başlamıştır. Bu nedenle ülkeler gelişme ve kalkınmanın yanı sıra doğal dengenin de korunması gerektiğinin farkına varmıştır. Kalkınma ve gelişme konularında çevre ile dost politikalar uygulanmalı fikri yaygınlaşmıştır (Kuşat, 2013: 4898). Katılımcı bir süreç olan sürdürülebilirlik doğal, beşeri, bilimsel, sosyal ve kültürel bütün kaynakların, toplumsal bir vizyon oluşturup sürdürülebilir kılınmasını sağlayacak şekilde saygılı kullanılmasını içermektedir (Viederman, 1994: 5).

Ekonomik, sosyolojik, etik gibi farklı alanlarda tanımlanan sürdürülebilirlik kavramı, temelinde doğanın taşıma kapasitesini aşmadan ekonomik büyümeyi sağlama fikrine dayanmaktadır. Ekonomik anlamda üretim ve tüketim faaliyetlerinden doğan çevresel etkileri kısa dönemden uzun döneme uzanacak şekilde ele alan sürdürülebilirlik kavramı, biyolojik açıdan çeşitliliğin korunmasını, sosyolojik açıdan toplumsal adaletin yanı sıra gelir dağılımında ki adaletin de sağlanmasını ifade ederken etik olarak doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması anlamına gelmektedir (Bayraktutan ve Uçak, 2011: 18-19).

Sürdürülebilirlik kavramı, ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan birbirini destekleyen kavramlardır. Bu kapsamda ekonomik sürdürülebilirlik sağlam bir finansal yapı ve karlılığı gerektirirken çevresel sürdürülebilirlik, doğal kaynakların korunmasını ve işletme faaliyetlerinde doğaya zarar verilmemesini içerir. Sosyal sürdürülebilirlik ise tümpaydaşların ve gelecek nesillerin yaşam kalitesinin göz önünde bulundurulması şeklinde tanımlanabilir (Gençoğlu ve Aytaç, 2016: 52).

2. Dünya savaşı sonrası hız kazanan yapılanma faaliyetleri, aşırı nüfus artışı, teknolojik ve endüstriyel gelişmeler, tüketim odaklı bir kalkınma sürecini beraberinde getirmiştir. Çevre ve kalkınma arasındaki ilişkinin göz ardı edilmesi doğal dengenin bozulmasına neden olmuş, bu durum çevre ve kalkınma da sürdürülebilirlik kavramı ortaya çıkmıştır (Özmehmet, 2008:1854).

Sürdürülebilir kalkınma, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun (World Commission on Environment and Development) 1987 yılında yayınladığı raporda, "gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayabilme imkanlarından ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarının karşılanabilmesi" şeklinde ifade edilmiştir.

Ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları olan sürdürülebilir kalkınma kavramı, bu üç boyut arası bağlantı ve dengenin kurulması zorunluluğudur. Sorunlara ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarını dikkate alarak bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşmak, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında önemli bir etken olmaktadır (Seydioğulları, 2013: 19). Bu kapsamda sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak adına gerçekleştirilen uluslararası faaliyetler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 1.2. Sürdürülebilir Kalkınma Konusunda Düzenlenen Uluslararası Faaliyetler

1972	Stockholm Konferansı
1987	Ortak Geleceğimiz Raporu
1992	Rio Zirvesi
1996	Habitat II Zirvesi
1997	Rio +5 Zirvesi
2002	Johannesburg Zirvesi
2006	AB 6. Çevre Programı
2010	V. Dünya Kentsel Forumu
2012	Rio +20 Zirvesi

Kaynak: Seydioğulları, 2013: 21

1972 yılında Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen ve çevrenin korunması konusunun ilk kez uluslararası bir platformda tartışıldığı Stockholm Konferansı, çevresel sorunların küresel etkilerinin anlaşılmasında dönüm noktası olmuştur. Çevrenin ekonomik ve sosyal gelişmelerle olan ilişkisini içeren ilkelerin belirlendiği konferans, birçok ülkenin çevre politikalarının oluşumunda etkili olmuştur. Fakat

belirlenen bu ilkeler ilerleyen yıllarda uygulamada işlerlik sağlayamamıştır (Özmehmet, 2008: 1858)

1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından yayınlanan ve Bruntland Raporu olarak bilinen rapor da kuşaklar arası eşitlik vurgulanmış olup, rapor sürdürülebilir kalkınma kavramının dünya çapında duyulması açısından önemli katkılar sağlamıştır (Gönel, 2002: 72; Kılıç, 2012: 203).

Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Stockholm Çevre Konferansı Bildirisi'ni hayata geçirmek için 1992 yılında gerçekleştirilen Rio Konferansı'nda çevre ve kalkınma sistemlerinin korunması ve uluslararası nitelikte yeni ortaklıkların kurulması amaçlanmıştır (Özmehmet, 2008: 1859-1860). Konferansta "Gündem 21" adlı belge kabul edilmiş ve sürdürülebilirliği sağlamak adına çevre, ekonomi, yönetim gibi alanlarda uygulanması gereken faaliyetler üzerinde durulmuştur (Bozdoğan, 2005: 1020).

1976 yılında birincisi düzenlenen ve "Habitat" kısa adıyla bilenen BM İnsan Yerleşimleri Konferansı'nın ardından 1996 yılında, İstanbul'da Habitat II Zirvesi gerçekleştirilmiştir. Konferansta insanlar için yeterli konut ve sürdürülebilir yerleşmelerinin sağlanması konusunda anlaşmaya varılmıştır (Seydioğulları, 2013: 22).

1997 yılında, New York'ta gerçekleştirilen Rio +5 Zirvesi, Rio Konferansı'nda alınan kararların uygulanabilirliğini değerlendirmek amacıyla toplanmış olup, Rio Konferansının istenilen sonuçları vermediği ve konu ile ilgili daha somut faaliyetlerde bulunulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Arat ve Türkeş, 2002: 2).

Rio Konferansından on yıl sonra Johannesburg'da düzenlenen Dünya Sürdürülebilir Gelişme Konferansı (Johannesburg Konferansı) ise süreç ile ilgili genel bir değerlendirme niteliği taşımaktadır (Bozdoğan, 2005: 1024).

2016 yılında gerçekleştirilen AB 6. Çevre Programı'nda, sürdürülebilir kalkınma, çevre sorunları ve çevreye olan duyarlılığının artırılması konularını ele alınmış olup, gerçekleştirilen bu program daha önceki programlar ile uyum sağlar niteliktedir (Erdem ve Yenilmez, 2017: 102).

2010 yılında "Şehirde Yaşama Hakkı: Kentsel Ayrımın Yakınlaşması" ana temasıyla toplanan V. Dünya Kentsel Formunda günümüzün en ciddi sorunlarından olan iklim değişikliği, hızlı kentleşme konuları ele alınmıştır (Ünsal, 2010: 31).

Ardından 2012 yılında düzenlenen Rio +20 Zirvesinde, sürdürülebilirlik yaklaşımı vurgulanmış, “enerji ve sürdürülebilir kentler-yerleşimler” zirvenin ana konusunu oluşturmuştur (Özcan, 2016: 37).

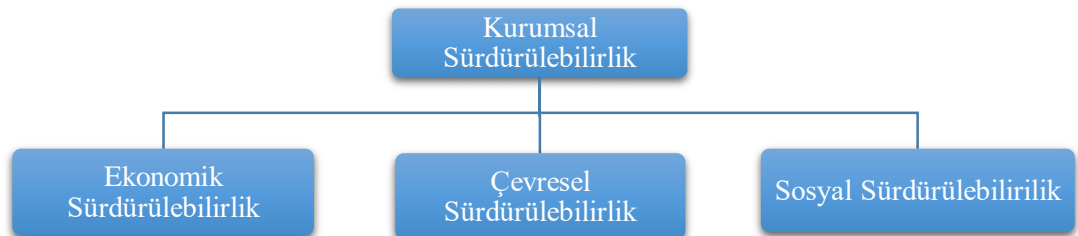
1.5.2. Kurumsal Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilir kalkınma kavramı uluslararası faaliyet gösteren kuruluşlar, hükümetler ve kamu yararına çalışan kurumun yanı sıra işletmelere de çeşitli sorumluluklar yüklemektedir. İşletme faaliyetlerinde girdi olarak kullanılan ekonomik, sosyal ve çevresel kaynakların bilinçli bir şekilde tüketilmesi, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle işletmeler ekonomik konulara ek sosyal ve çevresel konuları da üretim süreçlerine dahil etmektedir (Onay, 2015: 110).

Kurumsal sürdürülebilirlik kavramı, şirketin gelecekteki paydaşlarının ihtiyaçlarını karşılama olanaklarından ödün vermeden bugünkü paydaşlarının ihtiyaçlarını karşılama şeklinde tanımlanabilir. Bu nedenle işletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel sermayelerini koruması ve büyütmesi gerekmektedir (Dyllick ve Hockerts, 2002: 131-132).

Wilson (2003), kurumsal sürdürülebilirlikte büyüme ve karlılığın yanı sıra işletmelerin çevrenin korunması, sosyal adaletin sağlanması, eşitlik ve ekonomik kalkınma gibi konularda toplumsal hedeflerinin olması gerektiğini belirtmiştir. Kurumsal sürdürülebilirliğin boyutlarına Şekil 1.2’de yer verilmiştir.

Şekil 1.2. Kurumsal Sürdürülebilirliğin Boyutları

Kaynak: Dyllick ve Hockerts, 2002: 132

Kurumsal sürdürülebilirliğin gerçekleşmesi ekonomik, sosyal ve çevresel süreçlerin dengeli bir şekilde yürütülmesi ve tüm boyutlarda optimum başarı sağlamasına bağlıdır. Şirketlerin karlılık, verimlilik gibi hedeflerine yönelirken toplumsal sorumluluk hedeflerin de göz ardı etmemesi gerekmektedir (Torun ve Küçük Yılmaz, 2009: 49).

Kurumsal sürdürülebilirliğin ilk boyutu olan ekonomik sürdürülebilirlik, işletmelerin likidite sorunu yaşamaması için gereken nakit akışını güvence altına alırken, hissedarlarına daimi bir ortalama getiri sağlamasını ifade eder. Çevresel sürdürülebilirlik ise işletmelerin ekosisteme zarar vermeden faaliyetlerini gerçekleştirmesini ve doğanın kendini yenilemesine izin verecek ölçüde doğal kaynak kullanımını kapsamaktadır. Kurumsal sürdürülebilirliğin bir diğer boyutu olan sosyal sürdürülebilirlik, toplumsal sermayenin gelişmesini sağlamakla birlikte ortakların beşeri sermayesine değer katmayı içerir. Sosyal sürdürülebilirliği benimsendiği şirketlerde sosyal sermaye paydaş motivasyonu ve şirket değerinin büyük ölçüde uzlaşabileceği şekilde yönetilir (Dyllick ve Hockerts, 2002: 133-134).

1.5.3. Kurumsal Sürdürülebilirlik Unsurları

Kurumsal sürdürülebilirliğin teorik altyapısı kurumsal sosyal sorumluluk, paydaş teorisi ve hesap verilebilirlik unsurlarından oluşmaktadır.

1.5.3.1. Kurumsal Sosyal Sorumluluk

Küreselleşme ile birlikte işletmelerin faaliyet alanlarının hızlı bir şekilde değişim göstermesi iş dünyasında yeni beklentiler yaratmış, bu durum karar verme sürecinde ekonomik ve çevresel etkilerin uygun bir şekilde dengelemesini gerektirmiştir (Dahlsrud, 2008: 6).

Ekonomik bir varlık olan işletmelerin toplum için gün geçtikçe daha önemli bir hal alması, işletmelere kar sağlamanın yanı sıra çeşitli sorumluluklar yüklemiştir. Faaliyetlerinin devamlılığı karlılığa bağlı olan işletmeler, toplumsal alandaki varlıklarını sürdürüebilmek için sosyal sorumluluklarını yerine getirmelidir. Bu durum

işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk bilinci ile hareket etmesine bağlıdır (Özkol, Çelik ve Gönen, 2005: 135-137).

Kurumsal sosyal sorumluluk kavramı, kurumsal hesap verilebilirliğin ve şeffaf bir yönetimin sağlanmasında öne çıkan konuların başında yer almaktadır. İşletme faaliyetlerinin belirlenmesinde paydaşlarının istek menfaatlerini göz önünde bulundurulmasını kapsayan bu kavram, aynı zamanda etik kurallara uygun davranılması, çevrenin korunması, toplum ve işletme menfaatlerinin korunmasını içerir. Bu doğrultuda işletmeler, ulusal ve uluslararası kuruluşlar birtakım kurumsal sosyal sorumluluk projeleri gerçekleştirmektedir (Engin ve Akgöz, 2013: 90).

Carroll'un (1991), işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk projelerine bakışını ele aldığı kurumsal sosyal sorumluluk piramidine Şekil 1. 3'de yer verilmiştir.

Şekil 1.3.Kurumsal Sosyal Sorumluluk Pramidini

Kaynak: Carroll, 1991: 42

Şirketler kuruluş dönemlerinde karlılığı en önemli unsur olarak görürler bu nedenle sosyal sorumluluk kavramını ekonomik açıdan ele alırlar. İlerleyen dönemlerinde sosyal sorumluluk anlayışı, hukuksal yönü ağır basan, yasalara uygun bir hal almaya başlar. Şirketler olgunlaşma dönemine geldiğinde ise dürüstlüğü önemseyen, ahlaklı ve adil bir sosyal sorumluluk anlayışı gelişir. Tam anlamıyla bir olgunlaşma sağlandığında, hayırseverlik yönü gelişmiş bir yapıya ulaşır. Etkin bir şekilde uygulanan sosyal sorumluluk projeleri şirketlerin rekabet gücünü arttırmakta, sosyal sorumluluk anlayışının gelişmesi ve toplumsal bilincin artmasıyla kurumsal sürdürülebilirlik ekonomik sürdürülebilirliğe dönüşecektir (Kuşat, 2012: 237).

1.5.3.2. Paydaş Teorisi

Şirket ile doğrudan ya da dolaylı ilişki içinde olan şirketin faaliyetlerinden pozitif veya negatif etkilenebilen kişi ve kurumları ifade eden paydaş kavramı, şirket sahipleri, yöneticiler, hissedarlar, yatırımcılar, ortaklar, şirket çalışanları, müşteriler, tedarikçiler, şirketin rakipleri, toplum ve devletten oluşmaktadır. Bu tanımdan hareketle paydaş kavramı, şirketin iyi yönetilmesi durumunda yarar sağlayan kötü yönetilmesi durumunda ise zarar gören tüm kişi ve grupları kapsamaktadır (Aktan, 2013: 153).

İşletmelerin faaliyet alanlarının artış göstermesiyle paydaşlarla olan ilişkiler gittikçe daha karmaşık bir hal almış, bu durum paydaş ilişkilerinin önemini arttırmıştır. Kurum ve paydaş arası ilişkiyi inceleyen paydaş teorisi, işletmelerin stratejik önem taşıyan soruları nasıl çözeceği konusunda yol gösteren bir yapı oluşturmaktadır. Bu kapsamda paydaş teorisi işletmelerin paydaş ilişkileri süresince rekabet avantajı sağlarken karşılıklı güvene dayanan ilişkiler kurmasına yardımcı olan bir yaklaşımdır (Becan, 2011: 24).

İşletmelerin paydaşlarla olan ilişkilerinde ihtiyaç, beklenti ve hedeflerin uyum sağlamanın yanı sıra paydaş ilişkiler ve kurumsal sorumluluğun da uyum sağlaması önem taşımaktadır. Kurumsal sorumluluk ilkelerinin tam anlamıyla uygulanması ve kurumda paydaşlarla kurulacak iletişime dair ortak bir anlayış oluşturulması gerekmektedir (Jeffery, 2017: 56).

1.5.3.3. Hesap Verilebilirlik

Bir işletmenin kendi çıkarlarından ziyade toplumun çıkarlarını göz önünde bulundurarak hareket ettiği hususunda kamuoyunu düzenli olarak aydınlatmasını ifade eden kurumsal hesap verilebilirlik kavramı, işletmelerin faaliyetlerinden sorumlu olması ve işletme faaliyetlerinden doğan sonuçların hesabını verebilmesini gerektirir (Pusak, 2014: 34).

İyi yönetilen bir şirketin tüm paydaşlarına hesap verebilme sorumluluğu bulunmaktadır. Paydaşların tek tek kendi haklarını korumasından ziyade şirketin hesap

verme sorumluluğunun belirli kurallara bağlanması, şirketler için daha rasyonel bir yöntem olmaktadır (Aktan, 2013: 168).

Kısacası şirketlerin gerçekleştirdiği faaliyetlerinin sosyal ve çevresel etkileri hakkında bilgi sahibi olmak isteyen paydaşlar için hesap verebilme sorumluluğu doğrultusunda sürdürülebilirlik raporları yayınlanmaya başlamıştır.

1.5.4. Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Küresel Raporlama Girişimi

Son yıllarda kurumsal sürdürülebilirlik ve sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik farkındalıkları giderek artan işletmeler, faaliyetlerini sürdürülebilirlik kapsamında düzenlemeye ve faaliyet sonuçlarının sürdürülebilirliğe etkilerini hazırladıkları raporlarla tüm paydaşlarına açıklamaya başlamıştır (Onay, 2015: 113)

Sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin etkileşim içinde olduğu çevreye yönelik finansal ve finansal olmayan bilgilerin, faaliyet raporu içinde ya da ayrı bir raporda sunulmasıdır. Bu kapsamda sürdürülebilirlik raporları, şirket hedeflerinin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve geleceğin planlanması gibi amaçlara sürdürülebilir bir şekilde ulaşılmasına yardımcı olur (Yılmaz, Atik ve Okyay, 2017: 101).

Şirketlerin sürdürülebilirlik amaçlarını ve bu amaçlara ne ölçüde ulaştığını belirlemede önemli bir araç olan sürdürülebilirlik raporlaması, şirketlere çeşitli faydalar sağlamaktadır. Raporlar şirket stratejileri ile bütünleştirilmiş sürdürülebilirlik amaçları ekseninde risk ve fırsatların belirlenmesine ve bu doğrultuda faaliyet planları yapılmasına imkân tanımaktadır. Aynı zamanda şirket performansının geçmiş yıllarla ya da farklı şirketlerle karşılaştırılması mümkün olmaktadır. Şeffaflık ve hesap verilebilirlik kavramları temel alınarak hazırlanan sürdürülebilirlik raporları, şirket faaliyetlerinin ekonomik, sosyal, çevresel etkilerinin dikkat edilmesinde etkili olmakta sürdürülebilir kalkınma amacıyla hakaret eden işletmelerin marka değeri ve saygınlığı artmaktadır (Aracı ve Yüksel, 2016: 6-7).

Herzig ve Schaltegger (2006), tarafından sürdürülebilirlik raporlamasının faydaları şu şekilde belirtilmiştir;

- Çevresel ve sosyal etkileri olan şirket faaliyetlerinin meşrulaştırılmasını sağlar
- Genel performans göstergesidir.
- Kurumsal itibar ve marka değerinin artmasında etkili olur.

- Rakipler ile karşılaştırma yapma imkânı tanır ve rekabet avantajı sağlar.
- Şeffaflık ve hesap verilebilirliği artırır.
- İç bilgi kontrolünün gelişimi ve çalışan motivasyonunun oluşumunu destekler.

Şirketlerin açık, kolay anlaşılır ve şeffaf bir raporlama yapmasını sağlamak adına yol gösterici nitelikte uluslararası genel kabul gören raporlama çerçeveleri yayımlanmıştır. Bu amaçla, 1997 yılında Amerika’da kurulan Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative-GRI) uluslararası alanda en yaygın kullanılan raporlama çerçevesidir (Onay, 2015: 111).

GRI Sürdürülebilirlik Raporlama Çerçevesi, şirketlerin ekonomik, çevresel sosyal ve yönetim ile ilgili konularda performans ve yarattıkları etkileri değerlendirmesini ve kamuya açıklamasını sağlayan bir raporlama sistemidir. GRI’nın amacı, sürdürülebilirlik raporlamasının bir standart haline gelmesini sağlamaktır. Bütünsel bir çerçeve ve ortak göstergelerin kullanımını destekleyen GRI ilkeleri, sürdürülebilirlik raporları arası karşılaştırma yapılmasına imkân tanımaktadır (Argüden, 2016: 25).

İşletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel performanslarının ölçülmesi ve raporlanmasını sağlamak için gerekli ilkeleri belirleyen GRI raporlama çerçevesi, değişen ihtiyaçlar doğrultusunda zaman içinde geliştirilip, yenilenmiştir. İlk olarak 2000 yılında yayınlanan GRI rehberi, yıllar içinde güncellenmiş son hali 2013 yılında yayınlanmıştır (Önce, Onay ve Yeşilçelebi, 2015: 238). GRI raporlama çerçevesinin gelişimi aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

Şekil 1.4. GRI Sürdürülebilirlik Raporlaması Çerçevesi Gelişim Süreci

Kaynak: Önce vd. 2015: 238

Özetle, finansal olmayan verilerin yer aldığı sürdürülebilirlik raporları, paydaş ihtiyaçlarına yönelik çeşitli bilgiler içerir. Geleceğe yönelik strateji ve yönetim kararlarının yer aldığı bu raporlarda odak nokta işletme faaliyetlerinin çevresel ve sosyal boyutlarıdır. Bu kapsamda belirlenen standartlar çerçevesinde raporlama yapmaya imkân tanıyan GRI ilkeleri, işletmelerin uluslararası çapta güvenilir, tutarlı ve karşılaştırılabilir raporlar hazırlanmasını sağlar.

1.5.5. Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksi

BIST Sürdürülebilirlik Endeksi, Borsa İstanbul'da işlem gören ve kurumsal sürdürülebilirlik performansları üst seviyede olan şirketlerin yer alacağı bir endeks oluşturmak amacıyla 4 Kasım 2014 tarihinden itibaren hesaplanmaya başlanmıştır. Endeksin şirketler arası sürdürülebilirlik anlayışı ve uygulamalarını arttırması beklenmektedir (www.borsaistanbul.com, 2018).

Endeks, sürdürülebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk ilkelerini benimseyen şirketlerin ayırt edilmesini sağlamanın yanı sıra yatırımcıların bu şirketlere yatırım yapmasına imkân tanıyan bir araç olmaktadır (Borsa İstanbul, 2017: 1).

BIST Sürdürülebilirlik Endeksinin sağlayacağı katkılar şu şekilde sıralanabilir (www.borsaistanbul.com, 2018);

- Kurumsal yönetim uygulamaları etkin olan şirketlere rekabet avantajı sağlar.
- Şirketlerin küresel ısınma, doğal kaynak kullanımı, istihdam, sağlık gibi sürdürülebilirlik için önemli konulara nasıl yaklaştığını ortaya koyar.
- Şirketlerin kurumsal sürdürülebilirlik performanslarının karşılaştırılmasına olanak sağlar.
- Performans değerlendirme aracıdır ve şirket uygulamalarında iyileştirme yapmaya imkân tanır.

Borsa İstanbul BIST Sürdürülebilirlik Endeksinin hesaplanması amacıyla Ethical Investment Research Services Limited (EIRIS) ile bir işbirliği anlaşması imzalanmıştır. Bu kapsamda EIRIS, Borsa İstanbul'da yer alan şirketleri uluslararası sürdürülebilirlik kriterlerine göre değerlendirmekte olup, değerlendirme işlemi yalnızca kamuya açık bilgileri kullanmaktadır. Sürdürülebilirlik Endeksi'nde Kasım-Ekim dönemi olacak şekilde yılda bir endeks dönemi bulunmakta ve değerlemeye tabi olan şirketler her yıl Aralık ayında güncellenmektedir (Borsa İstanbul, 2017: 3-7; www.borsaistanbul.com , 2019).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ENTEGRE RAPORLAMAMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE TEORİK BİLEŞENLERİ

Son yıllarda yaşanan çevresel istikrarsızlıklar, ekonomik ve politik kriz ortamı kurumlara duyulan güveni azaltmış, bu durum paydaşların bilgi taleplerinde artış meydana getirmiştir. Bu nedenle kurumlar paydaşların ihtiyaç duyduğu bilgileri sağlamak adına faaliyetlerinin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini içeren sürdürülebilirlik ve sosyal sorumluluk raporlarını geliştirmeye başlamıştır (Lozano ve Valencia, 2016: 253).

Farklı standart ve formlarda hazırlanan bu raporların birbirinden bağımsız olması, yer yer birbirini tekrar eden bilgiler içermesi, uzun ve detaylı raporların oluşmasına neden olmuş, bu durum paydaşların önemli bilgileri ayırt etmesini zorlaştırmıştır (Aras ve Sarioğlu, 2015: 36). Geleneksel kurumsal raporlama sistemlerinin ihtiyaç karşılama yetersiz kalmasıyla daha kapsamlı ve bütünleşik bilgiler içeren entegre raporlamaya geçiş başlamıştır.

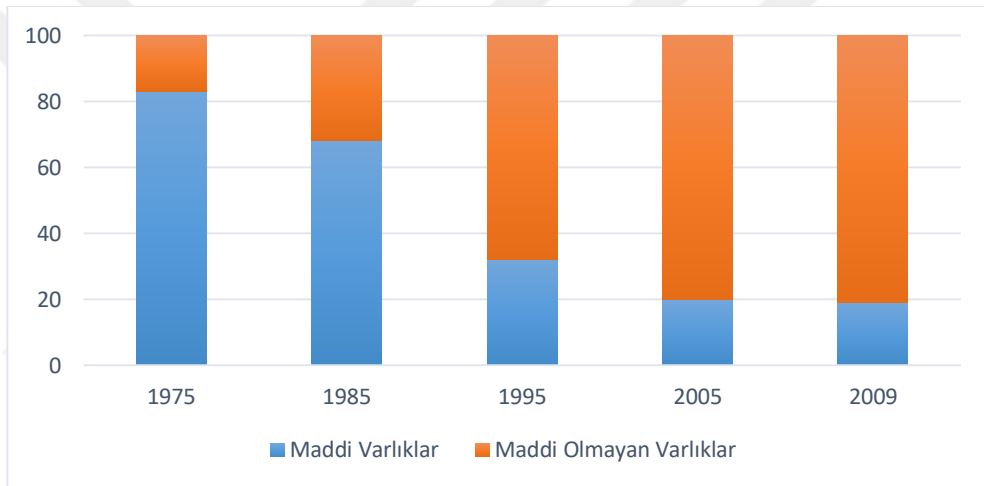
Çalışmanın bu bölümünde öncelikle kurumsal raporlamadan entegre raporlamaya geçiş süreci ile entegre raporlamanın tanımı, amacı, kapsamı ve gelişiminden bahsedilmiş, ardından entegre raporlamanın teorik bileşenleri ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. KURUMSAL RAPORLAMADAN ENTEGRE RAPORLAMAYA GEÇİŞ

Küreselleşme sürecinin etkisiyle meydana gelen teknolojik gelişmeler, hızlı nüfus artışı, küresel tüketimdeki artış ve ekonomik bağımlılıklar ekosistem üzerindeki baskıyı arttırmış, bu durumun kalite üzerinde önemli etkisi olmuştur. Yaşanan bu gelişmelerden işletme yapıları da etkilenmiş ve işletmeler başarılı olmak için değişime uyum sağlamak durumunda kalmıştır. Bu süreçte işletmelerin maddi olmayan varlıkları artış göstermiş ve bunların açıklanması bir zorunluluk haline gelmiştir (IIRC, 2011: 4).

Paydaş beklentilerinin değişmesi ile finansal bilgilerin yanı sıra finansal olmayan bilgiler de karar mekanizmalarında etkili olmaya başlamış, bu durum işletmelerin pazar değerlerinde değişimleri meydana getirmiştir (Yılmaz vd., 2017: 99). Bilgiye dayalı ekonominin gelişmesi; şirket varlıklarının büyük oranda maddi varlıklardan, maddi olmayan varlıklara kaymasına neden olmuştur. 2011 yılında yapılan bir araştırmaya göre S&P 500 şirketlerinin pazar değerinin yaklaşık %80'ini maddi olmayan varlıklar oluşturmaktadır (Aras ve Sarioğlu, 2015: 21). S&P şirketlerinin pazar değeri bileşenlerinin yıllara göre değişimine aşağıdaki şekilde yer verilmiştir.

Şekil 2.1. S&P 500 Şirketlerinin Pazar Değeri Bileşenleri

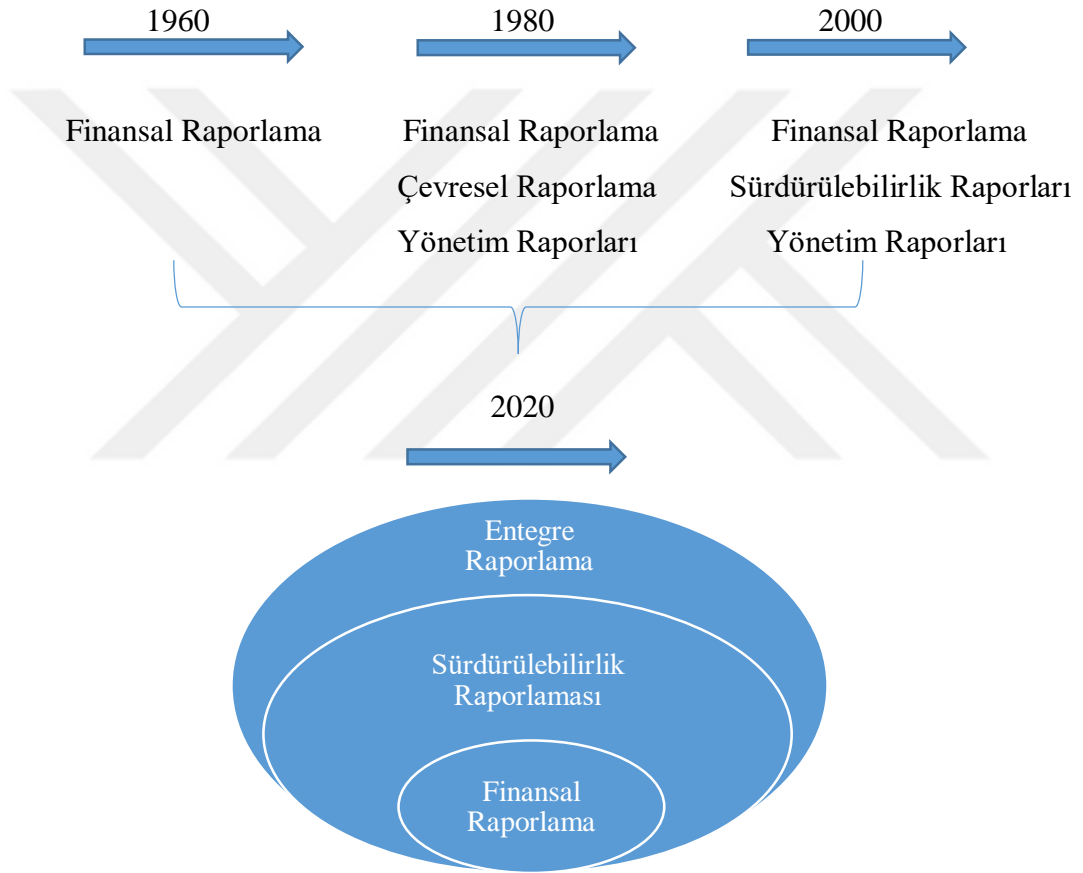
Kaynak: IIRC, 2011: 4

Finansal ve finansal olmayan değerler arasında zaman içerisinde meydana gelen değişim, soyut değerlerin somut değerlerden daha fazla olabileceğini ortaya koymuş ve finansal raporlar şirket değerinin tamamını yansıtmada yetersiz kalmıştır. Finansal olmayan varlıkların değer yaratım sürecine etkisini fark eden şirketler, finansal raporlar ile şirket değerini takip etmekte zorlanmıştır (King ve Roberts, 2017: 45).

Bilgi kullanıcılarının karar verme aşamasında işletme hakkında yeterli bilgiye sahip olmasını sağlamak adına gerçekleştirilen yasal düzenlemelerin yanı sıra ekonomik ilişkiler, çevresel ve sosyal faktörlerde yaşanan gelişmeler, karar vericiler için daha fazla bilginin gerekli olduğu sonucunu doğurmuş, bu durum entegre raporlama sürecini başlatmıştır (Karğın, Aracı ve Aktaş, 2013: 30).

Kurumsal raporlama sistemleri içerisinde yeni bir bakış açısı olarak ortaya çıkan entegre raporlama, diğer raporlama şekillerini de içinde barındıran bir yapıya sahiptir. Özellikle gelecekte oluşacak değere temel olan unsurları bir arada sunmayı hedefleyen entegre raporlama, işletmenin performans ve beklentilerinin değer yaratma kabiliyetine etkisinin nasıl olacağını bir bütün halinde sunmaktadır (Yılmaz vd., 2017: 103). Tarihsel süreçte kurumsal raporlama sistemlerinde ki değişim aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

Şekil 2.2. Kurumsal Raporlamanın Gelişimi

Kaynak: IIRC, 2011: 6-7

Özetle, finansal performansı iyi durumda olan bir işletmenin, sosyal yaşam ve çevreyle olan ilişkisinin, risk ve fırsatları yönetme durumunun belirlenmesi açısından önemli bir yeri olan sürdürülebilirlik raporları, zaman içinde yatırımcıların beklentilerini karşılamada yetersiz kalmıştır. Sürdürülebilirlik raporlarında yer alan bilgilerin finansal performans ve firma değeri arasındaki ilişkiyi açıklamada yetersiz kalmasıyla ortaya çıkan entegre raporlama, paydaşların bir bütün halinde

bilgilendirilmesinin yanı sıra kurumun gelecekteki performansı ile ilgili daha doğru kararlar alınmasını sağlamaktadır (Gençoğlu ve Aytaç, 2016: 54).

2.2. ENTEGRE RAPORLAMANIN TANIMI, AMACI VE KAPSAMI

2.2.1. Entegre Raporlamanın Tanımı

Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi' ne göre entegre rapor, kuruluşun strateji, kurumsal yönetimi, performansı ve gelecek beklentisinin ilişki içinde olduğu, dış çevre bağlamında kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetine etkisinin kısa ve öz bir şekilde anlatımıdır (IIRC, 2013:7).

King ve Roberts'a (2017) göre entegre raporlama, şirketin dış çevresi, iş modeli, sermaye öğeleri, performansı, gelecek beklentileri, risk ve fırsatları ile bunlar arası ilişkiyi ortaya koyacak şekilde kısa, açık ve önemli konuları içeren bir rapor hazırlanmasıdır. Entegre raporlama, kurum içinde uygulanan entegre düşüncenin nasıl benimsendiğini yansıtmaktadır (King ve Roberts, 2017: 91). Bu kapsamda bir entegre rapor, kurumun çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim performansına dair finansal ve finansal olmayan bilgileri kapsayacak şekilde nasıl bir performans sergilediğinin tam bir resmini sunmaktadır (Jeyaretnam ve Niblock Siddle, 2010: 33).

Eccles ve Krzus (2010), "One Report" adlı eserde entegre raporu, "Tek Rapor" olarak adlandırmıştır. Bu kapsamda "Tek Rapor", sürdürülebilirliğin şirket stratejisine dahil edilmesiyle gerçekleşebilecek daha entegre bir raporlamanın sonucu ortaya çıkmaktadır. Entegre bir iç raporlama sistemi olmadan entegre bir dış raporlama gerçekleşmeyeceği için "Tek Rapor", şirketin sürdürülebilirlik ile ilgili taahhüdünün temsili olmaktadır. Bu açıdan paydaşların bütünsel bir bakış açısı benimsemesinde entegre raporun etkili rol oynaması beklenmektedir (Eccles ve Krzus, 2010: 4).

Borsa İstanbul'un, 2014 yılında yayınladığı sürdürülebilirlik bülteninde, entegre raporlama, toplum temelli entegre düşünce yapısını benimsemeyi gerektiren, finansal ve finansal olmayan mevcut raporlama sistemlerini birleştirmeyi amaçlayan ve kurumun geleceğe ilişkin stratejilerine yer veren bir raporlama yönetimi olarak tanımlanmıştır (Borsa İstanbul, 2014: 38)

Entegre Raporlama, King Code of Governance For Southern Africa (King III) adlı raporda, kurum performansının hem finansal, hem de sürdürülebilirlik bakımından bütünsel ve entegre sunumu şeklinde ifade edilmiştir (King Report III, 2009: 54). Bir kuruluşun performansı, stratejisi, risk ve yönetim sürecinin yanı sıra çevresel ve toplumsal etkileri ile ilgili verileri bir araya getiren entegre raporlama, bu verileri uzun vadeli değere odaklanmış bir rapor oluşturmak ve tüm bu unsurlardan nasıl şeffaf bir şekilde tutarlı bir bütün oluşturulduğunu açıklamak amacıyla kullanılacaktır (Deloitte, 2012: 9).

Dahms (2012), entegre raporlamayı, kurum performansını paydaşlara raporlayan, kurumsal yönetim mekanizmasını finansal, sosyal, çevresel ve yönetim açısından belirleyen bir eğilim olarak tanımlamıştır.

Literatürde bir çok farklı tanım yer almakla birlikte özetle entegre raporlama, kurumun, finansal ve finansal olmayan sermayesinin geleceğe yönelik değer odaklı bir yaklaşımla, entegre bir şekilde sunumunu ifade etmektedir.

2.2.2. Entegre Raporlamanın Amacı ve Kapsamı

Geleneksel raporlamaya göre daha geniş bir bakış açısı, birbiriyle bağlantılı bilgiler ve geleceğe yönelik karar almak mekanizması gerektiren entegre raporlama, finansal ve finansal olmayan bilgileri tek bir raporda sunmanın yanı sıra, bu bilgilerin birbiriyle ilişkisini kurar ve firma değerine nasıl katkı sağladığını gösterir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 44).

Entegre raporla amaçlanan, paydaşlara, kurumun değer yaratma durumunu değerlendirmeyi sağlayacak bilgiler aktarmak ve bir iş modeli ile sermaye ögelerinin değer yaratma süreci üzerindeki etkisini açıklamaktır (Ernst & Young, 2013: 12).

Temel amacı kurumun stratejisi, yönetişimi, performansı ve beklentileri hakkında bilgi vermek olan entegre raporlamanın ardındaki itici güç, kurumun gerçek değer yaratma potansiyelini yansıtmada finansal bilgilerin yetersiz kalmasıdır (Cheng, Green, Conradie, Konishi ve Romi, 2014: 102). Tüm paydaşlar için sade ve öz bir sonuca ulaşmayı amaçlayan entegre raporlama, tanımlanmış bir iş modeli ile işletmenin kısa orta ve uzun vadeli değer oluşumunun sistematik bir şekilde sunulmasını kapsar (Gökten, 2016: 744-745).

Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'nde entegre raporlamanın amaçları şu şekilde belirtilmiştir (IIRC, 2013:2):

- Etkili ve üretken bir sermaye dağılımını gerçekleştirmek için finansal sermaye sağlayan paydaşlara daha kaliteli bilgiler sunmak,
- Kurumun değer yaratma kabiliyetini etkileyen tüm faktörleri kapsayan etkili ve bütünlük bir yaklaşım ortaya koymak,
- Hesap verilebilirlik ve yönetilebilirlik yönünden sermaye öğelerini güçlendirmek ve bunların birbiriyle ilişkisinin anlaşılmasını sağlamak,
- Değer yaratma odaklı entegre düşünce, karar verme ve harekete geçme unsurlarını desteklemektir.

Entegre rapor kavramı, bir şirketin finansal bilgileri ile finansal olmayan bilgilerinin tek bir raporda birleştirilmesi anlamına gelmekle birlikte tüm bu bilgilerin tek bir raporda sunulmasından daha fazlasını ifade etmektedir. Bu kapsamda entegre rapor, farklı türde bilgilerin entegrasyonunu sağlamanın yanı sıra paydaşların ilgi alanına uygun bilgilerin sunulmasını da içermektedir (Eccles ve Krzus, 2010: 4).

Kurumun kendini nasıl gördüğüne ve toplumdaki rolünün ne olduğuna ilişkin bir anlayış sağlayan entegre raporlama, şirketin iyi performansının yanı sıra kötü performansına yönelik de bilgi vermektedir. Aynı zamanda paydaşların kurum performansını tam anlamıyla değerlendirmesini sağlayarak uzun vadeli değerlerin daha kolay bir şekilde ölçülmesine imkân tanımaktadır (Krzus, 2012: 65).

Entegre rapor, şirketin finansal ve sürdürülebilirlik raporunun birleşiminden ibaret bir rapor değildir. Burada temel amaç, sürdürülebilirlik faaliyetleri kapsamında oluşan sonuç, hedef ve gelecek beklentilerinin dikkate alınıp, finansal sonuçlarla ilişkilendirildiği ve şirketin gelecek değerinin ortaya koyulduğu bir raporlama sistemini oluşturmaktır (Işgüden Kılıç, 2018: 31).

Özetle paydaşların kurumun gerçek performansını anlamasını sağlayacak şekilde bütüncül bir yaklaşım sergileyen entegre raporlama, kurum faaliyetlerinin uzun vadeli sonuçlarını ele alır. Sosyal, çevresel ve ekonomik değer arasındaki bağı gösteren entegre rapor, aynı zamanda kurumun stratejisi, kurumsal yönetimi ve iş modeli arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra fırsatların, risklerin ve

performansın değer zincirindeki etkilerine ve aralarındaki bağlantıya yer verilmektedir (Druckman ve Fries, 2010: 81).

2.2.3. Entegre Raporlamanın Önemi

Kurumsal raporlamada daha bütünleşik ve etkili bir bakış açısı ortaya koyan entegre raporlama, sermayenin etkin ve üretken bir şekilde dağılımını sağlamak amacıyla finansal sermaye sağlayıcılarına sunulan bilginin kalitesini arttırmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda hissedarlar, tedarikçiler, çalışanlar, müşteriler ve devlet dahil olmak üzere kurumun değer yaratma potansiyelini etkileyen paydaşlar entegre rapordan faydalanmaktadır (IIRC, 2013: 4).

Entegre raporlamanın şirketler açısından önemi şu şekilde sıralanabilir (James, 2013: 18):

- Şirket faaliyetlerinin ekonomik, doğal ve sosyal çevre üzerindeki ortak etkilerinin göz önünde bulundurulmasını sağlar.
- Yöneticilerin sürdürülebilirlik faaliyetlerini destekleyen strateji ve iş modelleri geliştirmesine katkı sağlar.
- Şirketlerin uzun vadeli değer yaratımına odaklanmasına yardımcı olur.
- Şirketlere planlama ve bütçeleme gibi konularda fayda olacak bilgiler sağlar.
- Kaynakların verimli kullanılmasını sağlayacak stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlar. Böylece maliyetlerin kontrolüne ve azaltılmasına destek olur.

Entegre raporlamanın paydaşlar açısından önemi ise şunlardır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 47- 49):

- Yatırımcıların şirketin gerçek değerini belirlenmesi amacıyla ihtiyaç duyduğu önemli bilgileri tek bir çatı altında toplar.
- Şirket performansını bütüncül bir şekilde yansıtır ve bilgiler arası bağlantı kurulmasını sağlar.
- Şeffaf bir bilgilendirme süreci sağlar ve yatırımcılar açısından belirsizliği azaltır.
- Yatırımcı beklentileri ile uygun konuların raporda yer almasını sağlar.

- Yatırımcılar için güvenilir, standart ve karşılaştırılması mümkün veriler oluşturur.
- Tedarikçilerin sürdürülebilirlik ile ilgili farkındalığının artmasını sağlar ve şirket ile tedarikçiler arası ilişkileri geliştirir.
- Tüketicilerin sürdürülebilirlik konusunda farkındalığını arttırarak daha bilinçli tercihler yapılmasını sağlar.

Paydaşlar ve işletmeler açısından son derece önemli olan entegre raporlama, tüm bu olumlu yanlarının yanı sıra birtakım dezavantajlara da yol açabilmektedir.

Entegre raporlamanın muhtemel dezavantajları şu şekilde sıralanabilir (Yılmaz vd, 2017: 99).

- Finansal olmayan veriler karmaşıklığa neden olması,
- Test edilmiş bir standartın bulunmaması,
- Raporun net olmaması,
- Hem işletmeler hem de denetçiler için yeni standartların belirlenmemiş olması,
- Raporda yer alacak finansal olmayan bilgilerin doğruluğunun tespitinde yaşanabilecek sorunlar ve bu durumun işletmeye vereceği zarar,
- Gereksiz bilgi tekrarına neden olması,
- Şeffaflık ve önemli bilgilerin paylaşımında denge sağlanamaması durumunda oluşacak risk ve tehditlerdir.

2.3. ENTEGRE RAPORLAMAMANIN GELİŞİMİ

2.3.1. Entegre Raporlamanın Dünya'daki Gelişimi

İşletmeler, faaliyetlerine yönelik performans sonuçlarını, kurumsal raporlar aracılığıyla, şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkeleri doğrultusunda finansal bilgi kullanıcılarına sunmaktadır. İşletmelerin mali performans sonuçları finansal raporlarda yer alırken, bu faaliyetlerin çevre ve toplum üzerindeki etkisi sürdürülebilirlik veya kurumsal sosyal sorumluluk raporları ile kamuoyuna açıklanmaktadır. Finansal ve finansal olmayan bilgilerin ayrı ayrı raporlarda sunulması, işletme faaliyetlerinin bütün olarak değerlendirilmesine imkan

tanımamakta, bu nedenle bilgilerin tek bir raporda sunulması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu durum kurumsal raporlamada yeni bir bakış açısı olan entegre raporlamayı gündeme getirmiştir (Yüksel, 2018a: 193).

Küresel anlamda entegre raporlamanın başlangıcı, 1994 yılında Güney Afrika'nın demokrasiye geçişine dayanmaktadır. Nelson Mandela, başkan seçildikten sonra, Güney Afrika'da kurumlara ve şirketlere duyulan güvensizliği azaltmak adına şeffaflığı, eşitliği ve güvenilir bilgi paylaşımını teşvik etmiş, ayrıca Mervyn King'i kurumsal yönetim ilkelerine yönelik faaliyetleri yürütecek olan King Komitesi'nin kurulması amacıyla görevlendirmiştir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 41).

İlk olarak 1994 yılında Kurumsal Yönetim İlkeleri Komitesi tarafından kurumsal uygulama ve davranış kurallarını içeren King I raporu yayınlanmıştır. Raporda, Güney Afrika'daki en yüksek kurumsal yönetim standartlarına ulaşmayı teşvik etmek amaçlanmış ve paydaş çıkarları doğrultusunda bütüncül bir yaklaşım savunulmuştur. Küresel anlamda ekonomik çevrede yaşanan gelişmeler raporun güncellenmesini gerekli kılmış, bu nedenle Kurumsal Yönetim Komitesi tarafından 2002 yılında Güney Afrika Kurumsal Yönetimine ilişkin King II raporu hazırlanmıştır (King Report II, 2002: 2).

2009 yılında yayınlanan King Komitesinin hazırladığı Kurumsal Yönetim de King Kodu (King III) adlı raporun entegre raporlama ile ilgili ilk düzenleme olduğu söylenebilir (Yüksel ve Aracı, 2017a: 730). Bu rapor uluslararası yönetim trendlerindeki değişiklikleri derlemiş olup, raporlamanın entegre bir şekilde yürütülmesinin önemi vurgulanmıştır (King Report III, 2009: 4).

GRI ve IFAC (International Federation of Accounting- Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu) işbirliği ile 2009 yılında düzenlenen "Governance and Collaboration: Establishing an International Integrated Reporting Commite" formunda alınan bir kararla, Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) kurulmuştur. IIRC'nin çalışmaları sonucu, 2013 yılında, International Integrated Reporting Framework (Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi) yayınlanmıştır (Yüksel, 2018b: 141).

21. yüzyılda yaşanan nüfus artışı, iklim değişikliği, ekolojik bozulmalar, jeopolitik sorunlar gibi iş ve toplum temelli gelişmelerin etkisiyle en son 2016 yılında

King IV raporu hazırlanmıştır (King Report IV, 2016: 3). Bu kapsamda entegre raporlamanın gelişim süreci aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 2.1. Entegre Raporlamanın Küresel Gelişim Süreci

2009	Kurumsal Yönetimde King Kodu (King III) yayınlandı.
2010	Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) oluşturuldu.
2011	IIRC'nin oluşturduğu pilot programa katılan ilk şirketler açıklandı.
2012	Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinin taslağı yayınlandı.
2013	Entegre Raporlama Çerçevesi yayınlandı.
2016	King IV Raporu hazırlandı.

Kaynak: Sheridan, 2014: 14'den uyarlanmıştır.

Entegre raporlama konusunda faaliyet gösteren çeşitli organizasyonlar olmakla birlikte, Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council) küresel anlamda entegre raporlama ile ilgili yürütülen çalışmalara öncülük eden temel organizasyondur (Deloitte, 2012).

Bunun yanı sıra entegre raporlamanın küresel anlamda gelişmesinde Institute of Directors in Southern Africa, The Prince's Accounting for Sustainability Project, Integrated Reporting Committee of South Africa gibi kuruluşların da önemli etkisi olmuştur (Yüksel ve Aracı, 2017b: 745).

Özetle Güney Afrika'nın 2010 yılında Johannesburg Borsası'nda borsaya kote bütün şirketlere entegre rapor yayınlama zorunluğu getirilmesiyle entegre raporlama ilk olarak Güney Afrika'da zorunlu hale gelmiş, ardından Danimarka, Portekiz ve Fransa Güney Afrika'yı takip eden ülkeler arasında yer almıştır. Bunun yanı sıra Almaya, İngiltere, Kanada, ABD, İsviçre, Finlandiya gibi ülkeler de entegre rapor yayınlayan ülkeler arasında yer almaktadır (Yılmaz vd., 2017: 106).

2.3.2. Entegre Raporlamanın Türkiye'deki Gelişimi

Türkiye'de entegre raporlamanın gelişimine bakıldığında, ilk olarak 2011 yılında entegre raporlama hakkında farkındalık yaratmak amacıyla Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD) ile İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD Türkiye) tarafından bir çalışma grubu kurulmuş, bu süreçte TKYD, IIRC'nin

Türkiye’deki iletişim noktası olarak faaliyet göstermiştir. Garanti Bankası ve Çimsa, entegre rapor hazırlamak amacıyla 2013 yılında, IIRC tarafından gerçekleştirilen pilot uygulamaya katılan ilk şirketler olmuştur. Ardından şirketlerin entegre rapor uygulamalarına destek olmak adına Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA) hayata geçirilmiştir. Entegre raporlama konusunda literatüre kazandırılın ilk kaynak ise TUSİAD tarafından yayınlanan “Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama Rehberi” olmuştur (www.entegreraporlamatr.org, 2019).

Bu kapsamda, kar amacı gütmeyen bir kuruluş olan Argüden Yönetişim Akademisi, 2015 yılında, Türkiye’deki ilk entegre raporu yayınlamış, daha sonrasında ise Çimsa Entegre Faaliyet Raporu yayınlayan ilk reel sektör şirketi olmuştur (ÇİMSA, 2017; Argüden Governance Akademi, 2017). Entegre Raporlamanın Türkiye’deki gelişimi, Tablo 2.2’de özetlenmiştir.

Tablo 2.2. Entegre Raporlamanın Türkiye’de Gelişim Süreci

2011	TKYD ve SKD tarafından Entegre Raporlama Çalışma Grubu kuruldu.
2013	IIRC Business Network’e üye olan ilk Türk şirketler Çimsa ve Garanti Bankası oldu
2015	TKYD, IIRC’nin Türkiye’deki iletişim merkezi oldu.
2015	TÜSİAD tarafından ilk Türkçe rehber yayınlandı.
2016	ERTA kuruldu.

Kaynak: ERTA Sunum, 2017: 17.

2.4. ENTEGRE RAPORLAMANIN TEMEL BİLEŞENLERİ

Entegre raporlamada temel bileşenleri oluşturan unsurlar, değer kavramı, değer yaratma süreci, sermaye öğeleri ve anahtar performans göstergelerinden oluşmaktadır.

2.4.1. Değer Kavramı ve Değer Yaratma Süreci

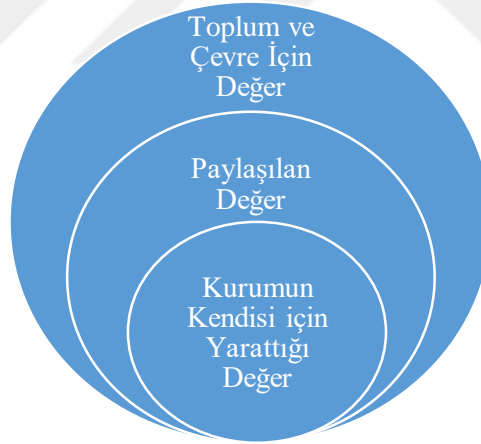
2.4.1.1. Değer Kavramı ve Değerin Önemi

Günümüzde entelektüel sermaye, marka değeri, doğal ve beşeri sermaye gibi maddi olmayan varlıkların, çoğu sektörde maddi varlıklar kadar önemli bir hal

almasıyla kurumlar, değer yaramak amacıyla daha geniş bir kaynak kitlesini aktif olarak yönetmek durumunda kalmıştır. Bu nedenle kurumların sürdürülebilir değer yaratması, maddi olmayan varlıkların etkin bir şekilde yönetilmesiyle değişim, zorluk ve fırsatlara uyum sağlanmasına bağlıdır. Bu kapsamda değer yaratma kavramı, entegre raporlamanın temelini oluşturmakta ve kurumsal raporlamanın geleceğine yön vermektedir (Ernst & Young, 2014: 1).

Tüm sermaye öğelerini içeren geniş bir bakış açısı ile kullanılan değer kavramı, finansal sermayenin yanı sıra diğer sermaye öğelerinin de artırılıp, azaltılıp dönüştürülmesiyle elde edilen sermaye değişimlerini kapsamaktadır (King ve Roberts, 2017: 80). Bir kurumun değer yaratma potansiyeli sahip olduğu maddi ve maddi olmayan tüm kaynakların belirlenmesi ve bunların kurum stratejisi ile uyumlu hale getirilmesi yeteneğine bağlıdır. Kurumun yarattığı değer katmanları Şekil 2.3'de gösterilmiştir (Ernst & Young, 2014: 3).

Şekil 2.3. Değer Katmanları

Kaynak: Ernst & Young, 2014: 3

Yukarıdaki şekilden hareketle değer ilk katmanı kurumun kendisi için yarattığı değerden oluşurken, ikinci katmanı çalışanlar, müşteriler, tedarikçiler vb. paydaşlara yarar sağlayan ortak değeri ifade etmektedir. Üçüncü katman ise kurumun genel olarak toplum ve çevre için ürettiği değeri kapsamaktadır.

Kurumların ne ölçüde değer yarattığının değerlendirilmesinde aşağıdaki maddeler yol gösterici olmaktadır (Ernst & Young, 2013: 12-13):

- Bir iş modeli kapsamında girdiler, faaliyetler ve çıktılarını kurum stratejileri ile bağlantılı açıklanması,
- Kurumun performans hedeflerine ulaşılması,
- Kurumun kim için nasıl değer oluşturmaya çalıştığı,
- Yönetimin hedeflenen değer yaratılıp yaratılmadığını değerlendirilmesi,
- İş modelinin sermaye öğelerini nasıl etkilediğinin değerlendirilmesi,
- Kurumun yönetim yapısının değerlendirilmesi,
- İnovasyon ve geleceğe yönelik bakış açısının değer yaratımına etkisi,
- Paydaş katılımının değer yaratma sürecine etkisi,
- Kurumun faaliyet gösterdiği dış çevre,
- Kuruma rekabet avantajı sağlayan değişkenler ve değer belirleyicileridir.

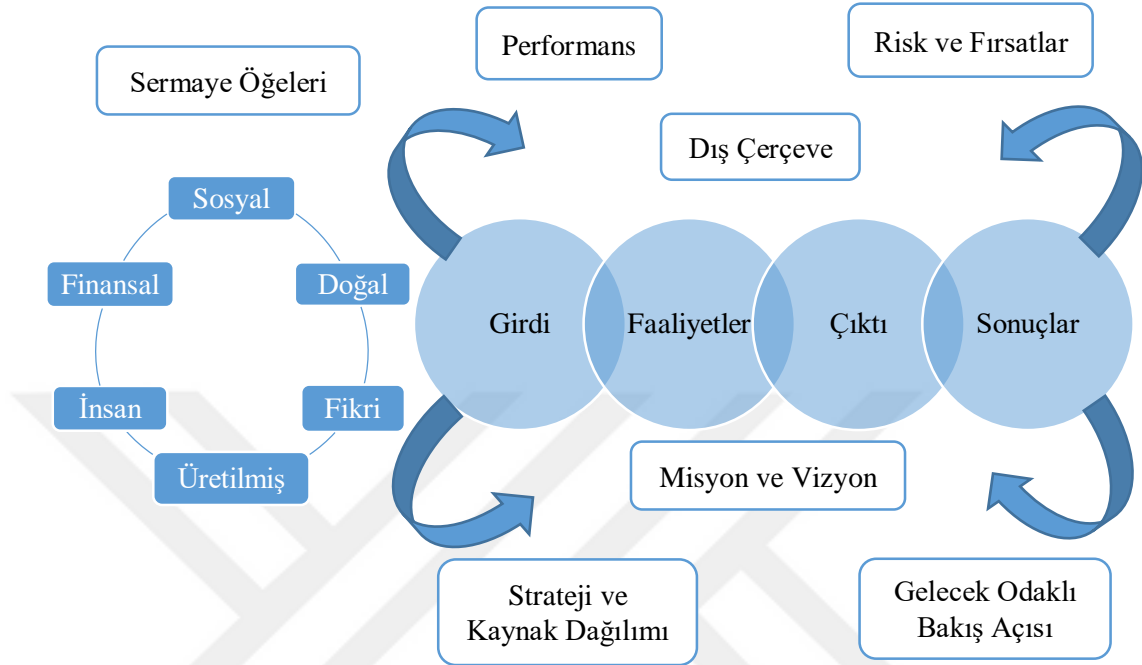
2.4.1.2. Değer Yaratma Süreci ve Değerin Ölçülmesi

Kurumlar değer yaratma sürecinde kendi kaynaklarının yanı sıra topluma ait kaynaklardan da faydalanırlar. Bu nedenle değer yaratma sürecinin temelinde “ortak maliyetler” ilkesi yer almaktadır. Gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerde topluma ait kaynaklar da tüketildiğinden yaratılan değer kurum, paydaşlar ve toplum arasında paylaşılmaktadır (Ernst & Young, 2014: 4).

Entegre rapor, kurumun belirli bir süreçte nasıl değer yarattığını açıklamaktadır. Kurum bünyesinde yaratılan değer, dış çevre, paydaş ilişkileri ve çeşitli kaynaklara bağlı ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bir entegre rapor kurumu etkileyen dış çevre, sermaye öğeleri arası ilişkiler ve dış çevre ile sermaye öğelerinin nasıl bir etkileşim içinde olduğunu açıklamaktadır (IIRC, 2013:10).

Kurum tarafından benimsenen davranışlar, inançlar, kültürel seçimler ile yaratılan değer arasında bir ilişki vardır. Bu nedenle davranışlar, kurallar vb. öğelerle ifade edilen değerler, kurumun değer yaratma sürecinde, yaratılan değer derecesinin belirlenmesinde ve değer korunmasında belirleyici rol oynayabilir (Ernst & Young, 2013: 9). Bu kapsamda kurumların değer yaratma sürecini aşağıdaki şekil yardımıyla özetlenmiştir.

Şekil 2.4. Değer Yaratma Süreci

Kaynak: Yılmaz vd., 2017:106; IIRC, 2013: 13

Kurumlar bir iş modeli kapsamında değer yaratmayı etkileyen girdileri tanımlamalı ve bu girdilerin nasıl yönetildiğini, değer yaratımını etkileyen faaliyetleri ve değer yaratma açısından potansiyel sonucu göstermelidir. Değer yaratma süreci, kurum tarafından üretilen mal ve hizmetler ile sermaye öğelerinin değerinde değişim meydana getiren dış faktörleri kapsamaktadır. Ayrıca değer yaratımı, kurumun maddi ve maddi olmayan varlık değerindeki değişimler ve toplumun kurum değeri üzerinde yarattığı olumlu veya olumsuz etkilerden kaynaklı oluşmaktadır (Ernst & Young, 2014: 9).

Kurumun maddi varlıklarından elde edilen değer finansal tablolar aracılığıyla ölçülürken, yaratılan toplam değer ile uzun vadede oluşması beklenen değer ölçülmesi, maddi olmayan varlıklarla kurumun yarattığı tüm dışsallıkların hesaplanmasına bağlıdır. Dışsallık, kurumun toplum, çevre ve ekonomide yarattığı pozitif veya negatif etkiyi ifade etmektedir. Kurumun maddi olmayan varlıklarını da etkileyebilen dışsallık kavramı, kurum sermayesi üzerinde herhangi bir değişiklik yaratmadığı sürece finansal tablolarda yer almaz (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 52-53).

2.4.2. Sermaye Öğeleri

Sermeye öğeleri, kurum faaliyetleri sonucu artış, azalış veya dönüşüm gösteren değer stoklarıdır. Kurumlar değer yaratma sürecinde birbiriyle etkileşim halinde olan çeşitli sermaye öğeleri kullanmaktadır. Şirket faaliyetlerinde girdi olarak kullanılan tüm kaynaklar sınıflandırılarak, birer sermaye öğesi şeklinde tanımlanmaktadır (Aktan, 2014: 20; Gökten, 2016: 747). Bu kapsamda sermaye öğelerinin amacı, kurumun faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini sağlamanın yanı sıra faaliyet sürecinde gösterdiği değişimlerin ve bu değişimlerin yarattığı değer ölçülmesine imkan tanımaktır (Sevim ve Bayhan, 2018: 37).

2.4.2.1. Finansal Sermaye

Finansal sermaye, işletme faaliyetlerini gerçekleştirme amacıyla kullanılan borçlanma, öz sermaye, finansman ve yatırım yoluyla elde edilen fonları içermektedir (IIRC, 2013: 11).

Kurum performansının geleneksel ölçütü olan finansal sermaye, diğer sermaye öğeleri ile yoğun bir etkileşim içindedir. Bu nedenle kurumlar, hazırladıkları entegre raporlarda finansal sermaye ile diğer sermaye öğeleri arası ilişkiyi yansıtmalıdır. Ayrıca raporda finansal sermayenin dönüşümü ile sermaye öğelerinin kısa orta ve uzun vadede sağlayacağı finansal getiriye yer verilmelidir (Ernst & Young, 2014: 15).

2.4.2.2. Üretilmiş Sermaye

Kurumun faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla kullandığı bina, ekipman ve altyapı gibi fiziksel nesnelere oluşan üretilmiş sermaye, kurumlara ait olabileceği gibi üçüncü şahıslara ait unsurları da içerebilir (IIRC, 2013: 11).

Genel olarak yenilenebilir bir yapıya sahip olan üretilmiş sermayenin tüketimi süreklilik göstermektedir. Bu açıdan üretilmiş sermaye, bir iş modeli ekseninde gerçekleştirilen faaliyetlerin kapasitesini ortaya koyma açısından önemli bir unsur olmaktadır (Gökten, 2016: 748). Üretilmiş sermayenin etkin bir şekilde yönetilmesi

kurumların kaynak kullanımını azaltmanın yanı sıra sürdürülebilirliğin sağlanması açısından yenilikçi uygulamaları teşvik etmektedir (Ernst & Young, 2014: 15).

2.4.2.3. Entelektüel Sermaye

Entelektüel sermaye, kurum itibarı ve marka değeri, patent, telif ve yazılım gibi fikri mülkiyet hakları ile prosedür, protokol gibi örgütsel sermayeyi içeren kurumsal bilgiye dayalı maddi olmayan varlıklardan oluşur (McCaffry ve Topazio, 2016: 4)

Kurumun iş modeli kapsamında iki yönlü düşünülebilen entelektüel sermaye, konu ile ilgili bir faaliyette kullanılabilir veya bu faaliyet sonucu yeni bir fikri mülkiyet ortaya çıkabilir. Bu açıdan entelektüel sermaye, kullanımını mevcut olan veya gelecekte ortaya çıkabilecek yeni fikri mülkiyetleri ifade etmektedir (Gökten, 2016: 753). Bunun yanı sıra kurumlara rekabet açısından önemli avantajlar sağlayan entelektüel sermaye gelecekteki kar elde etme potansiyelini de etkilemektedir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 55).

2.4.2.4. İnsan Sermayesi

İnsan sermayesi bir kurumda yer alan insan gücünün yetenekleri, deneyimleri, yeterlilikleri, kurum hedefleri ile sağladığı uyum, takım halinde çalışma ve liderlik etme yetkinlikleri olarak tanımlanabilir (Yılmaz vd., 2017: 105).

McCaffry ve Topazio (2016), insan sermayesinin içeriğini şu şekilde belirtmiştir:

- Yenilik yapmaya ve süreç geliştirmeye yönelik motivasyon,
- Kurumsal yönetim kapsamında risk yönetim yaklaşımı,
- Etik değere uyum sağlaması,
- Kurum stratejisini anlama, uygulama ve geliştirme becerisi,
- Çalışan sadakati ve faaliyetleri yönetme konusunda işbirliğidir.

Bir kurumun başarısı çalışanların etkin bir şekilde yönetilmesine bağlıdır. Çalışan devir hızının yüksek olması, yetersiz ücret politikaları kurum itibarına zarar verebileceği gibi değer yaratma kabiliyetini de olumsuz yönde etkilemektedir (Ernst & Young, 2014: 15)

2.3.2.5. Sosyal ve İlişkisel Sermaye

Sosyal ve ilişkisel sermaye, toplumlar, kurumlar ve paydaş grupları arası ilişkiler ile bireysel ve toplumsal refahı arttırmak amacıyla bilgi paylaşma yeteneğini ifade etmektedir (IIRC, 2013: 12).

Kurum ve paydaş ilişkileri sonucu elde edilen kaynakları ifade eden sosyal ve ilişkisel sermaye, devlet ilişkileri, ortak değerler ve davranışlar, karşılıklı güven ve ilişkiler, tedarik zinciri ve marka itibarı gibi unsurlardan oluşmaktadır (Aras ve Sarioğlu, 2015: 55).

2.4.2.6. Doğal Sermaye

Doğal sermaye, bir kurumun geçmişte sahip olduğu ve gelecekte sahip olacağı refahı destekleyen, ürün ve hizmetlerin sunulmasını sağlayan, doğal kaynak ve süreçler şeklinde tanımlanabilir. Doğal sermaye unsurları hava, su, toprak, madenler, biyoçeşitlilik ve ekosistem sağlığı gibi yenilenebilir ve yenilemez kaynaklardan oluşmaktadır (IIRC, 2013: 12).

Ekonominin bir bütün olarak işleyişi için esas olan doğal sermaye, sık sık değiştirilmesi mümkün olmayan kaynaklar sağlamaktadır. Ekonomik ve sosyal sistemlerin temelini oluşturan bu unsurlar, doğal kaynaklara güven düzeyini, üretim sürecinin çevreye olan etkilerini ve kurumun alması gereken önlemleri içermektedir (Ernst & Young, 2014: 15).

Kurumların faaliyetlerinde kullandığı kaynaklara ilişkin daha geniş bir bakış açısı sunmak amacıyla verilmiş olan sermaye öğeleri bunlarla sınırlı değildir. Bu açıdan kurumlar, değer yaratım süreçlerine katkı sağlayan diğer öğelere de raporlarında yer verebilirler. Ayrıca her bir sermaye öğesi kurum için aynı önemde olmayabilir, bazı öğelerin değer yaratım sürecine katkısı diğerlerine göre daha az olabilir. Herhangi bir sermaye öğesi içinde yer alan kaynak, değer yaratımı açısından büyük öneme sahipse bu kaynağa ayrı bir başlık altında yer verilebilir (Aras ve Sarioğlu, 2015: 56).

2.4.3. Anahtar Performans Göstergeleri

Kurumların değer yaratım sürecine katkı sağlayan unsurlar olan sermaye öğeleri, birbirine bağımlı ve etkileşim halindedir. Bu nedenle sermaye öğelerinin kullanımı ve değer yaratımına katkısı açıklanırken sayısal göstergelerin yanı sıra anahtar performans göstergelerinin kullanılması önem taşımaktadır. Anahtar performans göstergelerinin amacı, yaratılan değer ölçülmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesini sağlayacak kriterler sunmaktır. Bu kriterler, yaratılan değer ve değer sürdürülebilirliği ile ilgili olduğu için anahtar performans göstergeleri iş modeli ve sermaye öğeleri ile ilişkili olmaktadır (Aras ve Sarioğlu, 2015: 56; Sevim ve Bayhan, 2018: 56).

Bir entegre rapor, temel bileşenler bağlamında anahtar performans göstergelerine değer odaklı, sermaye odaklı, çevresel, sosyal ve yönetim (Environmental, Social and Corporate Governance- EGS) odaklı olmak üzere üç şekilde yer verebilir. Kurum bunu nasıl raporlayacağını iş modeline göre belirlemektedir. Bu doğrultuda anahtar performans göstergeleri, sermaye öğeleri odaklı ele alındığında, nakit yaratmak olabileceği gibi değer odaklı ele alındığında firma değeri veya kar elde etmek olabilmektedir. Çevresel, sosyal ve yönetim (EGS) odaklı anahtar performans göstergesi olarak yenilebilir enerji kaynakları kullanımı, insan sermayesinin eğitimi, yönetimin etkinliği ve yenilikçiliği örnek gösterilebilir. Bu kapsamda, finansal ve finansal olmayan varlıklar, kurumun yarattığı değeri etkileyen iki önemli unsur olmaktadır. Finansal olmayan varlıklar, müşteri memnuniyeti, çevre ve kurumsal yönetim gibi sayısal göstergesi olmayan varlıklarla ölçülmekte, bu nedenle finansal olmayan varlıkların performansı yansıtmak anahtar performans göstergeleri ile ilişkilendirilmesi sonuçların doğru bir şekilde ölçülmesi açısından önem taşımaktadır (Sevim ve Bayhan, 2018: 57).

Kurumlar yaratacağı değer unsurlarını ve gelecekteki değeri belirlerken aşağıdaki tablolardan yararlanabilir. Tablodaki metrikler, kendi aralarında yatay ve dikey olarak etkileşim halindedir. Bu etkileşimden anlaşılacağı üzere değer yaratma birden çok metrikle ilişki içerisindedir. Bu nedenle metriklerin birbiriyle olan ilişkilerinin dikkate alınması gerekmektedir. Belirlenen anahtar performans

göstergelerinin sürdürülebilirliğini sağlamak için çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim (EGS) faktörlerine dikkat edilmelidir (Yılmaz, 2016: 29). Tablo 2.3' te değer oluşum sürecinde finansal ve finansal olmayan metrikler arası ilişki özetlenmiştir.

Tablo 2.3. Değer Oluşum Sürecinde Finansal ve Finansal Olmayan Metriklerin İlişkisi

Öncelikli Hedef		ŞİRKET DEĞERİ				
Finansal Taşıyıcılar	Gelir Artışı ●	Operasyonel Verimlilik ●	Marka Değeri ●	Sermaye Maliyeti ●	Risk Yönetimi ●	
Finansal Olmayan Taşıyıcılar	İnsan Sermayesi ● ● ●	Müşteri İlişkileri ● ●	Toplum ● ● ● ●	Çevre ● ● ● ● ●	Yenilik ● ● ● ● ●	Kurumsal Yönetim ● ● ●
Anahtar Metrikler	Çalışan Bağlılığı	Müşteri Memnuniyeti	Genel Algı Tedarik Zinciri Yönetimi	Karbon Emisyonu Atık Yönetimi	Yeni Ürün ve Süreç Geliştirme	Etik Bütünlük Süreçler ve Prosedürler
EGS FAKTÖRLERİ	Devamsızlık oranı Personel devri Sağlık ve Güvenlik Adil yeniden yapılandırma Eğitim Performans yönetimi	Müşteri sadakati İtibar Güven Fiyat, ürün ve hizmet kalitesi Müşteri koruma	Medya kapsamı Paydaşlar ile iletişim İşletme ruhsatı Sosyal sermaye Yasal/ Düzenleyici ihlaller	Enerji verimliliği Yenilebilir enerji kaynakları Atık azaltma Geri dönüşüm Çevresel etki	Patentlerin değeri Müşteri bağımlılığı Yetenek alımı ve tutma Eğitim Ar-Ge Çalışmaları	Eşitlik ve Çeşitlilik Yetenek geliştirme Denetim süreçleri Raporlama ve Şeffaflık İtibar Hissedar çıkarları

Kaynak: Sustainable Value EABIS Research Project, 2009: 28

Kurumun belirlediği temel değeri etkileyen finansal varlıklar, gelir artışı, operasyonel verimlilik, marka değeri, sermaye maliyeti ve risk yönetimi iken, finansal olmayan varlıklar ise insan sermayesi, müşteri ilişkileri, toplum, çevre, yenilik ve kurumsal yönetimidir. Burada yer alan finansal ve finansal olmayan varlıkların performans ölçümü, anahtar performans göstergeleri olarak da adlandırılan anahtar metrikler ile sağlanmaktadır. Ekonomik, sosyal ve yönetim faktörleri bağlamında ele alınan anahtar metriklerin doğru belirlenmesi, paydaşların doğru bilgiye ulaşması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar performans göstergeleri gibi nicel göstergeler, kurumun hedeflerine göre bulunduğu konumu açıklamaya ve karşılaştırılabilirliği güçlendirmeye yardımcı olur. Raporlamada kullanılan uygun nicel göstergelerin ortak özelliği şu şekilde sıralanabilir (IIRC, 2013: 31):

- Kurumun içinde bulunduğu koşulları kapsamalı,
- Kurumsal yönetim ile ilgili göstergelerle tutarlı olmalı,
- Önemlilik belirleme sürecinde tespit edilen konulara odaklanmalı ve bilgiler arası bağlantıyı içermeli,
- Bilgiler arası bağlantıyı sağlamak ve raporun anlamını güçlendirmek için nitel verilerle beraber sunulmalı,
- İki veya daha fazla dönemi içeren hedef ve tahminlerle birlikte sunulmalı,
- Hesap verilebilirlik açısından geçmiş dönemlerde raporlanan hedef ve tahminlere göre sunulmalı,
- Karşılaştırmaya imkân vermesi açısından genel kabul edilen sektörel veya bölgesel göstergelerle tutarlılık sergilemelidir.

Entegre raporlar, şirket yönetiminin anahtar performans göstergelerini hesaplamak için kullandığı ölçüm yöntemlerini açıklamalıdır. Bu bilgiler, kurumlar arası karşılaştırma yapılması ve kurum performansına yönelik daha net bilgilere ulaşılması açısından önemlidir. Anahtar performans göstergeleri için süreçler ve sistemler tasarlamak, çoğu kurum için yeni bir uygulama olduğundan finansal olmayan göstergelerin belirlenmesi özel bir dikkat gerektirmektedir (Ernst & Young, 2014: 19). Bu kapsamda sermaye öğelerinin anahtar performans göstergeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 2.4. Sermaye Ögelerinin Anahtar Performans Göstergeleri

Sermaye Ögeleri	Anahtar Performans Göstergeleri
Doğal Sermaye	<ul style="list-style-type: none"> - Karbon emisyonları - Enerji tüketimi - Atık miktarı - Geri dönüşümlü atık
İnsan Sermayesi	<ul style="list-style-type: none"> - Çalışan sayısı ve ortalaması - Eğitime yapılan yatırım toplamı - Devamsızlık oranı - Çalışma saati başına yaralanma oranı - Kıdem tazminatı ve asgari ücret oranı
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	<ul style="list-style-type: none"> - Çalışmaya uygun yer - Gönüllü sayısı - Alacaklar ve davalar - Sosyal ve kültürel faaliyetlere katılım - Sosyal sorumluluk projeleri ve sosyal yatırımlar - Müşteri memnuniyeti endeksi
Entelektüel Sermaye	<ul style="list-style-type: none"> - Patent başvuru sayısı - Yapılan Ar-Ge harcamaları - Yeni teknoloji ile yapılan test sayısı - Marka bilinirliği - Geliştirilen yeni ürün sayısı - Süreç geliştirme ve yazılım geliştirme harcamaları
Üretilmiş Sermaye	<ul style="list-style-type: none"> - İş geliştirme ve üretim amaçlı yapılan yatırımlar - Tesis ve ekipman yatırımları - Yeni binalar ve hizmetler
Finansal Sermaye	<ul style="list-style-type: none"> - İşletme faaliyetlerinden oluşan nakit akımı - Yatırım faaliyetlerinin oluşturduğu nakit akımı - Temettüler ve öz sermaye - Satış gelirleri

Kaynak: ACCA ve NBA, 2013: 21; Elmacı ve Sevim, 2017: 28

Özetle günümüzde kurumların belirlediği stratejik hedeflere ulaşması hayati önem taşımaktadır. Bununla birlikte piyasalar kurum değerini, kurum ile ilgili yeterli bilgi aldığı sürece tanıtmaya eğilimindedir. Ayrıca bir kurum maddi olmayan değerlerini ve toplum için nasıl değer yarattığını kamuoyuna açıklayarak, iletişimin güvenilir ve tutarlı olması şartıyla ek maddi olmayan değer yaratabilir. Bu kapsamda anahtar performans göstergeleri, iletişim stratejisi ve değer yaratma sürecinin önemli bir bileşenini oluşturur (Ernst & Young, 2014: 19).

2.5. ENTEGRE RAPORUN HAZIRLANMASINDA TEMEL KAVRAMLAR

Entegre raporun hazırlanmasında temel teşkil eden kavramlar; entegre düşünce, şeffaflık, hesap verebilirlik ve çevresel etkenlerden oluşmaktadır.

2.5.1. Entegre Düşünce

Entegre düşünce, şirketin tüm departmanları ve şirket faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılan sermaye ögeleri ile bunlar arası ilişkilerin bir bütün olarak ele alınmasını kapsar. Bu kapsamda sermaye ögeleri için değer yaratımı, entegre düşünce çerçevesinde mümkün olmaktadır (Yüksel, 2018b: 141)

Paydaş ilişkileri ile şirketin ihtiyaç duyduğu kaynakları sermaye olarak tanımlayan entegre düşünce kavramı, bu sermayelerin birbirine bağımlı ve bağlantılı olduğunu ifade etmektedir. Paydaşlar şirket değerini etkileyebilecek nitelikte olduğundan, şirket çıkarlarını sağlamak adına paydaşların ihtiyaç ve beklentilerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Şirket içi birlikteliğe vurgu yapan entegre düşünce yaklaşımı, kaynak ve ilişkiler arası bağlantının sağlanması, departmanlar ve operasyonel süreçler arası ilişkilerin anlaşılmasını sağlar. Ayrıca stratejik hedeflerin bir bütün halinde gerçekleştirilmesine imkan tanır (King ve Roberts, 2017: 77).

IIRC (2013), entegre düşünceyi bir kurumun çeşitli fonksiyonel birimleri ile ilişki içinde olduğu sermaye ögelerini aktif bir şekilde dikkate alınması olarak tanımlamıştır. Entegre düşünce yaklaşımı, kurumlara değer yaratma sürecine ilişkin entegre karar verme imkan tanımaktadır. Kurum faaliyetlerine entegre düşüncenin dahil edilmesi, bilgiler arası bağlantının raporlama, analiz ve karar alma süreçlerine

doğal bir Şekilde yansımısını sağlar. Kurumun değer yaratma sũrecini etkileyen faktũrlerle bağlantısını ele alan entegre dũŐũncenin yararlandığı konular Şunlardır (IIRC, 2013: 2):

- Sermaye ۆgeleri arasındaki kritik bağımlılıklar,
- Kurumun risk ve fırsatlar karŐısında iş modeli ve stratejisini nasıl uyarladığı,
- Kurumun sermaye ile ilgili gerŐekleŐtirdiđi faaliyetler ve performans sonuÇları,
- Kurumun paydaş ihtiyaÇlarını karşılama kapasitesidir.

Değer yaratma sũrecinin bir yansımısı olan entegre rapor, entegre dũŐũnme sũrecinin bir ũrũnũ olarak oraya ıkmaktadır. Entegre dũŐũncenin temelinde kurum faaliyetlerinde kullanılan kaynaklar arası bağlantının kurulması ve bunların değer yaratım sũrecine etkisinin anlaŐılması yatmaktadır. Bu kapsamda kurumun değer yaratma sũrecine bakış aŐısını yansıtan entegre rapor, entegre dũŐũnce biŐiminin bir ũrũnũ olmaktadır (Aras ve Sarioğu, 2015: 45). Bu nedenle kurumların entegre dũŐũncenin benimsemesi son derece ۆnem taşımaktadır.

2.5.2. Şeffaflık

Şeffaflık, kurum hedeflerini, bu hedeflere ulaşmak ũzere belirlenen politikaları ve bu politikaların ortaya ıkarttığı sonuÇları izlemek iÇin gerekli olan bilginin dũzenli, anlaşılabilir, gũvenilir ve tutarlı bir Şekilde sunulmasını ifade eder. Bu kapsamda bir sistemin Şeffaf olmasında etkili olan unsurlar Şunlardır (SaraÇ, 2005: 142);

- Kurumun gerŐekleŐtirdiđi faaliyetlerinin yanı sıra gerŐekleŐtirme niyetinde olduğu faaliyetler konusunda da kamuoyuna bilgi verilmelidir. Bu durum niyetin aÇık bir Şekilde belirlenip değerlendirilmesini sağlar.
- Bilginin paydaşlar tarafından etkin bir biÇimde kullanılmasını sağlayacak Şekilde dũzenli, anlaşılabilir ve tutarlı olması gerekmektedir. Bilginin gũvenilirliđi nesnel bir Şekilde doğruyu iŐermesine ve inandırıcılığı sağlayacak kalite kontrol mekanizmalarının kullanımına bağlıdır.

Entegre raporlamada Şeffaflık gerekli gũven ortamının oluŐturulmasında ۆnemli bir araÇ olmaktadır. Bu kapsamda entegre raporlama, finansal sorumluluğun ve gũvenilir pazarın temel taŐı olmaktadır (Krzus, 2012: 65).

2.5.3. Hesap Verebilirlik

Şirket yönetimine görevlerini yerine getirirken, görevlerinin gerektirdiği kural ve standartlara uymaları konusuna birtakım sorumluluklar yükleyen hesap verebilirlik kavramı, şirketlerin gerçekleştirdiği faaliyetlerinin nedenlerini ve sonuçlarını objektif bir şekilde açıklayabilmesini gerektirir. Bu yönüyle şeffaflık ile ilişki içinde olan hesap verilebilirlik, yetkililerinin kaynaklarını ne derece etkin ve verimli kullandığını ortaya koymaktadır. Bu yönüyle kurumun yarattığı toplumsal değere katkı sağlamaktadır (Sevim ve Bayhan, 2018: 50).

Şirketlerin hesap verme sorumluluğu, kaynakların etkin, verimli, hukuka uygun bir şekilde elde edilmesi, kullanılması ve raporlanmasını içerir. Ayrıca kaynakların kötüye kullanılmasını engellemek için alınan önlemler de şirketlerin hesap verme sorumluluğuna dahil olmaktadır (Kırılmaz ve Atak, 2015: 193).

2.5.4. Çevresel Etkenler

Yaşamımızı sürdürdüğümüz ortak bir alanı ifade eden çevre, fiziksel ve biyolojik pek çok ihtiyacımızı karşılayan büyük bir ekosistemi kapsamaktadır. Üretim sürecinde her türlü kaynağı sunan çevre, hammadde deposudur ve üretimin temel kaynağını oluşturmaktadır (Kuşat, 2013: 4899).

Krzus (2012), çevresel etkenlerin önemini şu şekilde belirtmiştir:

- İklim değişikliği günümüzde toplumun karşı karşıya kaldığı önemli sorunlardan biridir. Bu kapsamda bazı yöneticiler, çevresel olayları tehlikeyi ortadan kaldırmak için alınan önlemler olarak algılayabilmekte, bazı durumlarda ise şirketin belirli sorumluluklara maruz kalmasına neden olabilecek risklerin azaltılması ve kontrol edilmesi üzerinde yoğunlaşmaktadır.
- Hem ekonomik, hem toplumsal alanda oldukça geniş etkiler yaratan su kıtlığı sebebiyle gıda sektöründe faaliyet gösteren kuruluşlardan, otomotiv ve kimya endüstrisinde faaliyet gösteren kuruluşlara kadar tüm şirketlerin geleceği tehlikeye girmektedir.

2.6. ULUSLARARASI ENTEGRE RAPORLAMA ÇERÇEVESİ

Mevcut raporlama sistemleri, son yıllarda yaşanan ekonomik, sosyal ve çevresel zorluklara karşı gerekli bilgileri sağlayamamaktadır. Finansal muhasebe ve raporlama sistemleri ile ilgili sorumluluk sahibi olan kurumları bir araya getirmek, finansal olmayan bilgilerin raporlaması konusunda genel olarak kabul edilen raporlama standartları oluşturmak, sürecin, kurumsal yönetim yapısının ve uygun çerçevenin geliştirilebileceği rehberlerin oluşturulmasını gerekli kılmıştır (Eccles ve Krzus, 2010: 10).

Entegre rapor hazırlamak isteyen kurumlar için bir rehber niteliği taşıyan Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'nin temel amacı, raporlama sürecinde kurumlara yardımcı olmaktır. Kurumların en iyi nasıl ifade edileceğini belirleyen kavramlar, yol gösterici nitelikte ilkeler ve içerik unsurları entegre bir raporun genel içeriğini oluşturur. Kurallara dayalı bir yapıdan ziyade esnek bir yaklaşımın benimsendiği çerçeve, kurumlara değer yaratma hikayelerini anlamlı ve şeffaf bir şekilde anlatma imkanı tanır (Busco, Frigo, Quattrone ve Riccaboni, 2013: 35).

IIRC'nin yayınladığı raporlama çerçevesi, "Giriş" ve "Entegre Raporlama" olmak üzere temelde iki bölümden oluşmaktadır. Raporlama sürecinde kurumlara yol gösterici nitelikte olan çerçevenin giriş bölümünde, çerçevenin kullanımı ile ilgili genel bilgi verilmiş, ayrıca sermaye öğeleri, değer yaratma kavramı ve değer yaratma süreci hakkında açıklama yapılmıştır. Entegre Raporlama bölümünde ise işletmelere rapor hazırlama sürecinde yol gösterici olacak şekilde "Kılavuz İlkeler" ve "İçerik Öğeleri"ne yer verilmiştir (IIRC, 2013).

Öncelikli olarak özel sektöre hitap eden bu çerçeve, şirketlerin, kamu kurumlarının ve kar amacı gütmeyen kuruluşların da kullanımına uygun hazırlanmıştır. Kural bazlı bir yaklaşımdan ziyade, prensip bazlı bir yaklaşımın benimsendiği çerçevede kurumlara belirli ilkeleri göz önünde bulundurularak yapılarına uygun bir raporlama yöntemi seçme imkânı sunulmaktadır. (Aras ve Sarioğlu, 2015: 49).

2.7. ENTEGRE RAPORLAMAMANIN KILAVUZ İLKELERİ

Kılavuz ilkeler, entegre raporun nasıl hazırlanması ve sunulması gerektiği konusunda temel olarak kullanılmaktadır. Raporun hazırlanmasında yol gösterici olan ve raporun içeriği hakkında bilgi veren kılavuz ilkeler şunlardır (IIRC, 2013: 16);

- Stratejik odak ve geleceğe yönelim
- Bilgiler arası bağlantı
- Paydaş katılımı
- Önemlilik
- Kısa ve öz olma
- Güvenilirlik ve bütünlük
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik

Hazırlanan raporlarda ne kadar detaya yer vereceği önemli bir konudur. Bu açıdan kılavuz ilkeler, raporda sunulan bilgilerin önceliklendirilmesinde kurumlara yardımcı olmaktadır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 56).

2.7.1. Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim

Entegre rapor kurumun stratejisi, kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyeti, sermaye ögelerinin kullanımını ve aralarında nasıl bir ilişki olduğunu açıklayıcı bilgiler vermelidir. Raporda pazardaki konumu etkileyen risk ve fırsatlar vurgulanmalı, ilerleyen dönemlerde kurum performansını etkileyebilecek faktörlere yer verilmelidir (Solak, Gönen ve Rasgen, 2017: 169).

Stratejik odak, kurumun stratejik hedefleri ve bu hedeflerin değer yaratma ve sürdürme süreciyle olan ilişkisini, etkisini ortaya koyarken, geleceğe yönelim, paydaşların kurumun gelecek beklentileri hakkında fikir sahibi olabilmesi için kurumun gelecek beklentilerinin raporda yer almasını ifade etmektedir (Topçu ve Korkmaz, 2015: 14).

2.7.2. Bilgiler Arası Bağlantı

Entegre rapor, kurumun değer yaratma sürecinin detaylı olarak anlatılmasını içermektedir. Bu açıdan bir entegre raporun değer yaratımında etkili olan bilgilerin

birbiriyle olan ilişkisine ve bağlantısına yer vermesi gerekmektedir (King ve Roberts, 2017: 97).

Bilgiler arası bağlantıyı sağlayabilmek, entegre düşüncenin kurum kültürüne dahil edilmesine bağlıdır. Böylece bilgiler arası bağlantı analizlere, karar alma süreçlerine ve entegre rapora aktarılır. Bu sayede bölümler arası kopuklukların ve bilgi tekrarının engellenmesi mümkün olur (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 57).

Kurum entegre düşüncüyü faaliyetlerine ne kadar çok dahil ederse, bilgiler arası bağlantı entegre rapora o kadar doğal bir şekilde yansır. İçerik öğeleri, sermaye öğeleri, nicel ve nitel bilgileri, yönetim bilgileri gibi öğeler arası bağlantıyı içeren entegre raporda sunulan bilgilerin mantıksal bir yapıya sahip olması, net bir şekilde ifade edilmesi ve mesleki bir dil kullanılmaması bilgiler arası bağlantıyı güçlendirmektedir (IIRC, 2013: 16-17).

2.7.3. Paydaş Katılımı

Entegre rapor, kurumun paydaş istek ve ihtiyaçlarını ne ölçüde anlayıp dikkate aldığını ve bu istek ve ihtiyaçları ne şekilde yanıtladığını açıklamalıdır. Raporla kurumun kilit paydaşlarıyla olan ilişkisinin kalitesine ilişkin bilgilere yer verilmelidir (King ve Roberts, 2017: 97).

Paydaşlarla kurulan sağlıklı ilişkiler ve etkin iletişim, paydaşların beklentilerinin, ihtiyaçlarının doğru bir şekilde algılanmasını sağlar. Bu doğrultuda belirlenen stratejiler, alınan kararlar, performansın açıklanması, önemli trendlerin tespiti, kuruma duyulan güveni artırırken, şeffaflık ve hesap verilebilirliği güçlendirir. Böylece daha önceden dikkat edilmeyen risklerin belirlenmesi ve yönetilmesi mümkün olur. Entegre rapor paydaşlarla kurulan iletişimi ve bu iletişim sonucu alınan kararları, gerçekleştirilen faaliyetleri ve kurum performansını şeffaf bir şekilde yansıtır (Sevim ve Bayhan, 2018: 28-29).

2.7.4. Önemlilik

Entegre rapor, kurumun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini önemli ölçüde etkileyen konularla ilgili bilgi vermelidir. Önemlilik belirleme süreci,

finansal ve finansal olmayan bilgiler için geçerlidir. Önemlilik belirleme sürecinde dikkat edilmesi gereken başlıklar şunlardır (IIRC, 2013: 18-19):

- **Önemlilik belirleme süreci:** Değer yaratma sürecinde etkili olan konuların belirlenmesi ve önemine göre değerlendirilmesini kapsar. Finansal ve finansal olmayan konular için geçerli olan önemlilik belirleme süreci, yüksek etki sağlaması açısından kurumun yönetim süreçlerine entegre edilir ve konular önem derecelerine göre önceliklendirilir.
- **İlgili konuların belirlenmesi:** Kurumun değer yaratma yeteneğini etkilemiş ya da etkilemesi muhtemel konulardır. İlgili konular kurumun stratejisi, performansı ya da beklentilerine olan etkileri göz önüne alınarak belirlenir.
- **Önemin değerlendirilmesi:** Entegre rapora dahil edilecek bir konunun değer yaratma süreci üzerindeki etkisinin önemli olması gerekir. Bu nedenle ilgili konunun etkisi ve gerçekleşme olasılığı değerlendirilir.
- **Önemli konulara öncelik verilmesi:** Önemli konular belirlendikten sonra büyüklüklerine göre önceliklendirilir. Bu durum kurumların raporlama sürecinde önemli konulara odaklanmasına yardımcı olur.
- **Açıklanacak bilgilerin belirlenmesi:** Finansal konular ile ilgili açıklanacak bilgiler belirlenirken, hem iç, hem de dış paydaşların bakış açısından yararlanır. Ayrıca entegre raporun amacına ulaşabilmesi için paydaşlar arası düzenli iletişim kurulması gerekir.
- **Raporlama sınırı:** Raporlama sınırı kavramı, önemlilik belirleme sürecinin temel öğelerinden biridir. Entegre raporu sınırının belirlenmesinde finansal rapor için kullanılan sınır ile kurumun değer yaratma sürecini etkileyen riskler, fırsatlar ve sonuçlar olmak üzere iki önemli unsur yer alır.

2.7.5. Kısa ve Öz Olma

Entegre raporlamayı diğer kurumsal raporlardan ayıran en önemli özelliklerden biri raporun kısa ve öz olmasıdır. Kurumun değer yaratma sürecinde etkili olmayan ya da değer yaratımı ile doğrudan bağlantısı olmayan konulara raporda yer

verilmemelidir. Ayrıca raporun eksiksiz ve karşılaştırılabilir olmasına dikkat edilmelidir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 59).

Bir entegre raporun kısa ve öz olması için gerekenler şunlardır (IIIRC, 2013:21) :

- Önemlilik belirleme süreci uygulanmalı,
- Mantıksal bir yapı izlenmeli,
- Ayrıntılı ve sık sık değişmeyen bilgiler için bağlantılara yer verilebilir,
- Yalın bir dil ve net bir ifade şekli benimsenmeli,
- Kuruma özgü olmayan genel konulardan kaçınılmalıdır.

2.7.6. Güvenilirlik ve Bütünlük

Entegre rapor eksiksiz bir şekilde hazırlanmalı, olumlu ve olumsuz bütün finansal olayları dengeli ve hatasız bir şekilde ele almalıdır. Raporun dengeli bilgiler içermesi için önyargılardan uzak ve paydaş eğilimlerini etkilemeyecek şekilde hazırlaması gerekir. Ayrıca sermaye değişimlerinin, kurum performansının, kurumun güçlü ve zayıf yönlerinin eşit bir şekilde aktarılması zorunludur (Solak vd, 2017: 170).

Bir entegre raporda güvenilirlik bilgilerin dengeli bir şekilde sunumuna ve finansal hata içermemesine bağlıdır. Raporun güvenilirliği, iç denetim mekanizmaları, paydaş katılımı ve bağımsız denetim gibi unsurlar ile artırılır (IIRC, 2013: 21).

Entegre raporda yer alan bilgilerin maddi hata içermemesi, maddi riskin en aza indirilmesi için gereken süreç ve denetimlerin uygulanmış olmasına, tahmine yönelik bilgilerin net bir şekilde açıklanmasına bağlıdır. Bu kapsamda raporda yer alan bilgilerin dengeli bir şekilde ele alınabilmesi için şunlara dikkat edilmelidir (Yılmaz, 2016: 52):

- Rapor bilgi kullanıcılarını etkilemeyecek bir formatta hazırlanmalı,
- Önceden belirlenen hedef, tahmin ve beklentilere uygun raporlama yapılmalı,
- Raporda yer alan konuların ağırlıklarına dikkat edilmelidir.

Geleceğe yönelik verilen bilgilerin doğruluğunun kanıtlanması mümkün olmadığından gerçekleştirilen tahminlerin hangi varsayımlara dayandığı ve hangi

yöntemlerin kullanıldığı gibi bilgilere raporda yer verilmelidir (Aras ve Sarioğlu, 2015: 59)

2.7.7. Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik

Entegre raporda tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik, kurum performansının takip edilebilmesi açısından önemlidir. Raporda yer alan bilgiler, kurumlar arası karşılaştırma yapılmasına imkân vermeli ve belirli bir dönemdeki performansı yansıtacak şekilde tutarlı olmalıdır. Bilgilerin güvenilir ve karşılaştırılabilir olması, raporlama ilkelerinin birbirini takip eden dönemlerde değiştirilmeden uygulanmasına bağlıdır. Kullanılan raporlama uygulamalarında herhangi bir değişiklik gerektiğinde ise değişikliğin nedeni ve bilgilere olan etkisi açıklanmalıdır (Aras ve Sarioğlu, 2015: 59) .

2.8. ENTEGRE RAPORLAMANIN İÇERİK ÖĞELERİ

Entegre raporlamada zorunlu bir raporlama standardı bulunmadığı için bilgilerin sunumu kurumdan kuruma farklılık göstermektedir. Bu nedenle içerik öğelerinin kurumlara karşılaştırma noktasında fayda sağlaması beklenmektedir. Raporun içeriği, kurumun karşılaştığı koşullara göre değişkenlik gösterdiğinden, öğelerinin belirli bir sıra ile açıklanması gerekmez. İçerik öğeleri birbiriyle bağlantılı olduğundan stratejik hedefler ve yaratılan değer merkezinde tüm öğelerin rolü açıklanabilir (Aras ve Sarioğlu, 2015: 60).

IIRC (2013)'e göre, entegre raporun içerik öğeleri şunlardır:

- Kurumsal genel görünüm ve dış çerçeve
- Kurumsal Yönetim
- İş modeli
- Riskler ve fırsatlar
- Strateji ve kaynak aktarımı
- Performans
- Genel görünüş

- Hazırlık ve sunum temeli
- Genel raporlama ilkeleri

2.8.1. Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çerçeve

Bir entegre rapor, kurumun ne iş yaptığı ve hangi koşullar altında faaliyet gösterdiği ile ilgili bilgi vermelidir. Raporu kurumun misyon ve vizyonunu belirtir ve kurum kültürü, etik ilkeleri, temel faaliyetleri, pazardaki konumu rekabet yapısı gibi konularla bağlantılı bir şekilde aktarılmasını sağlar. Ayrıca raporda dış çevreyi etkileyen önemli faktörler arasında yer alan toplumsal, çevresel, yasal, ekonomik vb. unsurların değer yaratma sürecine etkisine yer verilir (IIRC, 2013: 24).

Kısacası entegre raporda kurumsal genel görünüm ve dış çerçeve kapsamında kurumun değer zincirindeki yeri ile değer yaratma kabiliyetini etkileyen dış çevre unsurları tanımlanır.

2.8.2. Kurumsal Yönetim

Entegre rapor, mevcut kurumsal yönetim yapısının kurumun kısa orta ve uzun vadede değer yaratımını nasıl etkilediği sorusuna yanıt verir. Kurum kaynaklarının yönetim yapısı tarafından etkin bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı konusunda paydaşların değerlendirme yapmasına olanak tanır. Bu kapsamda kurumun liderlik yapısı, yönetim kurulunun yetkinlikleri, kurumsal yönetim mekanizmaları açıklanmalıdır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 60-61).

Raporda verilen bilgiler şu konulara açıklık getirmelidir (King ve Roberts, 2017: 94):

- Kurumun liderlik yapısı ve stratejik karar alma mekanizmaları,
- Kurum kültürünün paydaş ilişkilerini de içerecek şekilde sermaye kullanımını nasıl etkilediği,
- Yasal zorunluluklar dışında en iyi kurumsal yönetim yaklaşımının uygulanıp uygulanmadığı,
- Stratejik yönelimi takip etmeye ilişkin faaliyetler ve risk yönetimi.

2.8.3. İş Modeli

İş modeli, kurum iş faaliyetleri yoluyla girdilerini stratejik hedeflere ve değere dönüştürdüğü sistemdir. Bir entegre raporda girdiler, iş faaliyetleri, çıktılar ve sonuçla iş modelini oluşturan temel öğelerdir. Bir iş modelinin etkinliğini güçlendiren özellikler şunlardır (IIRC, 2013: 25):

- Girdiler, iş faaliyetleri, çıktılar ve sonuçları net bir şekilde açıklaması,
- Bir şema ile temel öğeleri desteklenmesi,
- Kurumun faaliyet gösterdiği koşullara uygun bir metin akışı sağlanması,
- Dış çevreyi etkileyen önemli faktörler ve kilit paydaşların açıklanmasıdır.

2.8.4. Riskler ve Fırsatlar

Entegre raporda kurumun değer yaratma sürecini etkileyen risk ve fırsatların neler olduğu ve kurum bu risk ve fırsatları nasıl ele aldığı yer almalıdır. Kurumun değer yaratabilmesi ve devamlılık sağlayabilmesi için kurumsal risk yönetimi önemlidir. Kurumu etkileyen temel riskler, karar alma mekanizmasına entegre edilmeli, böylece geleceğe yönelik belirsizlikler en aza indirilmelidir. Raporda tüm riskler tanımlanmalı, bu risklerin gerçekleşme olasılığı ve gerçekleşmesi durumunda yaratacağı etki açıklanmalıdır. Ayrıca riskleri azaltmak için alınan önlemlere belirlenen stratejilere ve hedeflere yer verilmelidir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 62)

Raporda risk ve fırsatların ortaya çıkmasına neden olan durumlar aktarılmalı, ayrıca kurumun fırsatları değere dönüştürmek için aldığı önlemlere yönelik bilgilere yer verilmelidir.

2.8.5. Strateji ve Kaynak Aktarımı

Strateji ve kaynak aktarımında kurumun hedefleri ve bu hedeflere nasıl ulaşmayı amaçladığı sorusuna yanıt verilmelidir. Raporda genel olarak kısa, orta ve uzun vadeli stratejik amaçları, bu amaçlara ulaşmak için uyguladığı stratejiler,

stratejilerini gerçekleştirmek için uyguladığı kaynak aktarım planları yer alır (Işgüden Kılıç, 2018: 32)

Rapor aşağıdaki öğelerin açıklamasına yer verilebilir (IIRC, 2013: 27-28):

- Strateji ve kaynak aktarımı ile diğer içerik öğeleri arası bağlantı ,
- Stratejik kaynak aktarım uygulamalarının iş modeliyle ne ölçüde uyumlu olduğu,
- Stratejik kaynak aktarım uygulamalarının belirlenen risk ve fırsatlardan nasıl etkilendiği ve bu duruma nasıl tepki verdiği,
- Strateji ve kaynak aktarımı uygulamalarının sermaye öğeleri ile ilgili risk yönetimini ne şekilde etkilediği,

2.8.6. Performans

Entegre rapor, stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşıldı ve bu hedefler sermaye öğelerini ne şekilde etkiledi sorusuna yanıt vermelidir. Kurum performansına yönelik nitel ve nicel bilgiler verilerin yer aldığı rapor şu bilgileri içerir (Aras ve Sarioğlu, 2015: 63)

- Nitel göstergelerin kurumun hedefleri ile risk ve fırsatları açısından nasıl belirlendiği,
- Performansın sermaye öğelerine yönelik olumlu ve olumsuz etkileri,
- Paydaş beklentilerinin ne ölçüde karşılandığı,
- Geçmiş dönem performansı ile mevcut performansın karşılaştırılması ve belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığının tespit edilmesidir.

2.8.7. Genel Görünüş

Entegre rapor, kurumun stratejisini uygularken, karşılaşılabileceği zorluk ve belirsizlikler ile bunların iş modeliyle gelecekteki performansı nasıl etkileyeceği hakkında bilgi vermelidir. Raporda kurumun zaman içerisinde beklediği değişiklikler vurgulanır ve karşılaştırılması muhtemel durumlarla ilgili beklentilere, bu durumun kurumu nasıl etkileyeceğine ilişkin açıklamalara yer verilir. Ayrıca rapor

karşılaşılması muhtemel zorluk ve belirsizliklere karşı nasıl önlem alındığına ilişkin bilgi verilmelidir (IIRC, 2013: 28).

Raporda kurumun beklenti ve öngörülerinin gerçekçi olmasına dikkat edilmelidir. Bu nedenle rekabet ortamı, pazardaki konum, riskler ve kurum yetenekleri gerçeğe uygun bir şekilde değerlendirilmelidir. Genel görünümle ilgili yapılacak açıklamalarda dış çevre, risk ve fırsatlar, sermaye ögelerinin kalitesi ve bulunabilirliği, kurumun dahil olduğu yasal ve düzenleyici uygulamalar dikkate alınmalıdır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 64).

2.8.8. Hazırlık ve Sunum Temeli

Hazırlık ve sunum temeli, entegre rapora dahil olan konuların nasıl belirlendiği ve değerlendirildiğini ifade eder. Entegre raporamada hazırlık ve sunum temeli şunları içerir (IIRC, 2013: 29):

- Kurumun önemlilik belirleme sürecinin özeti
- Entegre raporlamanın sınırı ve bu sınırın nasıl belirlendiğine ilişkin açıklamalar
- Kurumun maddi konuları değerlendirmede kullandığı yöntemlerin özeti

Bu kapsamda hazırlık ve sunum temeli ögesi, entegre raporda yer alan bilgilerin ne şekilde belirlendiğinin paydaşlara açık ve net bir şekilde aktarılmasını sağlar.

2.8.9. Genel Raporlama İlkeleri

Entegre raporda yer alan içerik ögeleri, çeşitli ilkeler göz önüne alınarak açıklanır. Rapor hazırlanırken ele alınan konular genel olarak şunlardır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 65):

- Maddi konulara ilişkin açıklamalar ,
- Sermaye ögelerinin açıklanması ,
- Kısa, orta ve uzun vade için zaman aralıkları ile dikkat edilmesi gereken hususlar,
- Bilgilerin birleştirilmesi ve ayrılmasına yönelik açıklamalardır.

2.9. ENTEGRE RAPORLAMANIN FAYDALARI VE ZORLUKLARI

Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler, çevresel ve sosyal konulardaki duyarlılığın artması, finansal raporların şirketin mevcut durumu ve gelecekte konumu hakkında bilgi verme konusunda yetersiz kalmasına neden olmuş, ekonomik ilişkilerde yaşanan gelişmeler şirketlerin fiziki sermayesinin dışında isim hakkı, insan sermayesi gibi maddi olmayan varlıklarını da ön plana çıkartmıştır (Büdeyri ve Kısa, 2016: 183).

Sosyal ve çevresel raporlamanın öneminin artmasıyla kurumlar, sosyal ve çevresel performanslarını ölçmek amacıyla çeşitli performans göstergeleri belirlemiştir. Bu göstergelerin belirli bir standardının olmaması, yayınlanan raporlar arasında birtakım farklılıklar oluşmasına neden olmuştur. Ortaya çıkan bu standartlaşma eksikliği kurum performansının doğru bir şekilde ölçülmesini, raporlanmasını ve raporlar arası karşılaştırma yapılmasını olumsuz etkilemiştir (Aydın, 2016: 104). Geleneksel raporlama sistemlerinin paydaş ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalması, şirketler için entegre raporlamanın önemini arttırmıştır.

Eccles ve Armbrester'e göre işletmeler üç temel faydasından dolayı entegre raporlamayı benimsemektedir. Bunlar (Eccles ve Armbrester, 2011);

- İçsel faydalar,
- Dışsal, piyasaya yönelik faydalar,
- Yasal risklerin yönetilmesine yönelik faydalardır.

Entegre raporlamanın kurumlara sağladığı içsel faydalar; performans ölçüm sistemlerinin sağlıklı bir şekilde belirlenmesi, finansal ve finansal olmayan performans arası ilişkinin daha net bir şekilde ifade edilmesi, etkin bir üretim ve iletişim süreci sağlaması, işletme stratejisine bütünsel bir bakış açısı kazandırması, sistem iyileştirmelerinin daha kolay tespit edilmesidir. Dışsal faydaları ise; yatırımcıların gün geçtikçe daha çok önemsendiği sosyal sorumluluk ihtiyaçlarının karşılanması, yatırımcı ihtiyaçlarının karşılanması ve işletme ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmaları, paydaşlara verilecek doğru bilgiler sayesinde oluşması muhtemel aksaklıkların önlenmesi ve işletme itibarının korunmasıdır (Topçu ve Korkmaz, 2015: 9).

Gelecekte yasal zorunluluk olma ihtimali olan çerçeve ve standartlara uyum sağlanması, borsa ve menkul kıymetlerdeki düzenlemelere hızlı bir şekilde cevap verilmesi, yeni finansal şartlara uyum sağlamayı kolaylaştırması entegre raporlamanın yasal risklerin yönetilmesini ilişkin faydaları olarak sayılabilir (Eccles ve Armbrester, 2011: 15).

Entegre raporlamanın genel anlamda kurumlara ve bilgi kullanıcılarına sağlayacağı faydalar şu şekilde sıralanabilir (Elmacı ve Sevim, 2017: 23-24):

- Entegre raporlama gelecek odaklıdır.
- Kurumlara zaman ve maliyet tasarrufu sağlar.
- Şeffaf bir rapor oluşumu sağlar.
- Kurum itibarının oluşumuna katkıda bulunur.
- Kurumsal iletişimi güçlendirir, bölümler arası koordinasyonu artırır ve denetimi kolaylaştırır.
- Kurumun risk ve fırsatlarını daha doğru bir şekilde yönetmesini sağlar.
- Paydaşlar için değer nasıl yaratılacağını ortaya koyar ve paydaşların değere odaklanmasını sağlar.
- Toplumsal ve çevresel etkilerin değerlendirilmesine imkân tanır.
- Paydaş ve kurum arası güven oluşumunu sağlar.

Entegre raporlamanın sağladığı faydaların yanı sıra birtakım zorlukları da bulunmaktadır. Kooiker (2014), entegre raporlamanın zorluklarını şu şekilde belirtmiştir:

- Finansal olmayan verilerden kaynaklı rapordaki netliğin azalması ve karmaşıklığa yol açma ihtimali,
- Bilgi tekrarına düşme olasılığı,
- Şeffaflık ve riske maruz kalma arası dengede yaşanabilecek yetersizlikler,
- Bazı bilgilerin doğrulanması aşamasında yaşanabilecek zorluklar ve bu durumun güvenilirliğe zarar verebilecek olması ,
- Denetçilere denetim için gerekli yeni standartların, raporlama tekniklerinin ve yükümlülüklerin olmasıdır.

2.10. ENTEGRE RAPORUN DİĞER KURUMSAL RAPORLA İLİŞKİSİ

Entegre raporlamanın diğer kurumsal raporlarla olan ilişkisi, sermaye ögeleri ve değer yaratma kavramı temelinde açıklanmaktadır. Sermaye ögelerinin değer yaratımına etkisini gösteren entegre raporlama, bu süreçte diğer kurumsal raporlarda yer alan bilgilere ihtiyaç duymaktadır (Kaya, Aygün ve Yazan, 2016: 90).

Entegre rapor, finansal raporlarda yer alan bilgileri, finansal olmayan bilgilerle ilişki bir şekilde sunmaktadır. Ayrıca finansal tablo kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu bilgilere, finansal analiz ve tahminlere yer vermektedir (Karğın vd., 2013: 34).

Geleneksel kurumsal raporlarla ilişki içerisinde olan entegre raporlama, çeşitli yönleriyle diğer raporlardan farklılık göstermektedir. Entegre raporlamayı diğer kurumsal raporlardan ayıran özelliklere Tablo 2.4'te yer verilmiştir.

Tablo 2.5. Entegre Raporlamanın Diğer Kurumsal Raporlardan Ayrılan Özellikleri

Özellik	Mevcut Raporlama	Entegre Raporlama
Güven	Sınırlı açıklamalar	Daha çok şeffaflık
İdare	Finansal	Çeşitli sermaye ögeleri
Düşünce	İzole edilmiş	Bütünleşik
Odak Nokta	Geçmiş dönem bilgileri ve finansal bilgiler	Geçmiş ve gelecekle bağlantılı stratejik bilgiler
Zaman Aralığı	Kısa dönem	Kısa, orta ve uzun dönem
Uyumluluk	Kurallara bağlı	Bireysel koşullara duyarlı
Özlülük	Uzun ve karmaşık bilgiler	Özlü ve gerekli bilgiler
Teknoloji kullanımı	Kağıt merkezli	Etkin teknoloji

Kaynak: KPMG, 2011: 3

Sürdürülebilirlik uygulamaları şirket stratejilerinin ve paydaş ilişkilerinin geliştirilmesini sağlamanın yanı sıra risklerin daha kapsamlı bir şekilde yönetilmesine katkıda bulunmakta, entegre raporlama ise entegre düşüncenin kurum kültürüne yerleşmesini sağlayarak geleceğe yönelik değer yaratımında önemli rol oynamaktadır (Tarakcıoğlu Altınay, 2016: 59).

Entegre raporlama, finansal raporlar ile sürdürülebilirlik raporlarının tek bir raporda birleştirilmesi anlamına gelmemektedir. Entegre raporlama şirketin finansal ve finansal olmayan bilgilerini bir arada sunmakla kalmaz, aynı zamanda bu

bilgilerinin birbiriyle ve kurum stratejisiyle ilişkisine, değer yaratma sürecine olan etkisine yer verir. Diğer kurumsal raporlarda olan tüm bilgilerin entegre raporda yer alması zorunlu değildir. Bu nedenle kurumun yarattığı değerde etkili olan bilgiler entegre raporda sunulur. Düzenlemelere uygun hazırlanan kurumsal raporlardan farklı olarak entegre raporlamada henüz üzerinde anlaşılmış tek bir raporlama modeli bulunmamaktadır (Aras ve Sarioğlu, 2015: 44-49).

Değer yaratma sürecinin maddi bileşenlerini ve aralarındaki ilişkiyi tanımlayan entegre raporlama, bu yönüyle geleneksel raporlamaya göre daha geniş bir performans açıklaması sağlar. Kurum performansının bağlı olduğu sermaye öğelerini görünür kılan entegre raporlama, kıt kaynakların etkin kullanımı açısından kritik öneme sahiptir. Aynı zamanda kurumun uzun vadeli başarısına yönelik beklentilerin anlamlı bir şekilde sunumunu sağlar (IIRC, 2011: 10).

Özetle geleneksel raporlama yöntemleri, geçmişe yönelik, belirli bir döneme ait performansı ele alırken, entegre raporlama kurum performansına gelecek odaklı bir bakış açısı ile yaklaşır.

2.11. ENTEGRE RAPORDA GÜVENCE

Entegre raporlamanın kurumlar açısından önemi göz önüne alındığında, raporda sunulan bilgilerin bütünsel bir şekilde ifade edilmesi, tam ve güvenilir olması gerekmektedir. Bu durum bağımsız bir kurumdan alınacak güvence ile sağlanabilir. Kurumların güvence almış olması, şeffaflığın bir göstergesi olmanın yanı sıra finansal olmayan faaliyetlerin doğru bir şekilde yönetildiğini ortaya koymaktadır. Entegre raporda güvence raporlama işleminin ilkelere uygun bir şekilde yapıldığı gösterir ve verilerin doğruluğu konusunda kurumlara duyulan güveni artırır (King ve Roberts, 2017: 109).

Kurumların entegre raporda güvenceyi sağlamak için kullandığı yöntemler şunlardır (WBCSD, 2014) :

- **Yönetimin değerlendirmesi:** Raporlamanın çeşitli aşamalarında şirket yönetiminin raporu incelemesi ve imzalamasını içerir.
- **İç ve dış denetim:** Bu yöntem, verilerin gözden geçirilmesi ve performans göstergelerine yönelik bağımsız bir güvencenin sağlanmasını içerir.

- **Yönetişim süreci:** Yönetişim süreci raporun Yürütme ve Denetim Komitesi tarafından incelemesi, Yönetim Kurulu tarafından değerlendirilmesi ve son onay için paydaş panelinin gerçekleştireceği incelemeyi kapsar.

Entegre raporda güvenilirliğin sağlanması adına şirketlerin kullandığı yöntemlerden yönetim değerlendirmesi ve iç denetim, şirket içi bilgi güvenilirliğini sağlamaktadır. Dış denetim ise bağımsız bir karar mekanizması olarak görev almaktadır. Bunun yanı sıra kurumlar, kendi belirledikleri yöntemler ile raporların güvencesini sağlamasına rağmen finansal olmayan bilgilerin ve geleceğe yönelik tahminlerin nasıl denetlendiği konusunda net bir bilgi sağlayamamaktadır (Aras ve Sarioğlu, 2015: 79).

King ve Robert'e göre şirketler, entegre raporlamada güvencenin sağlanması konusunda birtakım zorluklar yaşamıştır. Yaşanan bu zorluklardan ilki şirketlerin finansal olmayan verileri toplanması ve verilerin kullanımında yüksek bir kaliteyi sağlayamaması, ikincisi ise verilerin ölçümü konusunda uluslararası alanda genel kabul gören bir standardının bulunmamasıdır (CSR Europe, 2004; King ve Roberts, 2017: 109). Bu nedenle entegre raporda güvenilirliğinin sağlanmasında öncelikli olarak verilerin doğru bir şekilde toplanması ve değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

2.12. LİTERATÜR TARAMASI

Araştırmanın bu bölümünde entegre raporlama konusunda yapılan akademik çalışmalara yönelik literatür incelemesine yer verilmiştir.

Karğın vd. (2013), tarafından yapılan çalışmada entegre raporlamanın gelişimi, yapısı ve içeriği açıklanarak entegre raporlama konusunda dünyadaki uygulamalar değerlendirilmiştir. Ayrıca entegre raporlamanın Türkiye' de uygulanması önerilmiştir.

James'in (2014) çalışmasında muhasebe uzmanlarının sürdürülebilirlik ve entegre raporlama konusundaki algıları incelenmiştir. Araştırmada sonucunda, muhasebe uzmanlarının hem sürdürülebilirliği hemde entegre raporlamayı desteklediği tespit edilmiştir.

Havlova (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada IIRC'nin pilot programına 2012 yılından önce katılan 48 şirket incelenmiştir. Şirketlerin çoğunda beş

yıl içinde entegre raporlamanın benimsendiği belirlenmiştir. Ayrıca entegre raporlamanın bilişim teknolojilerinin benimsenmesiyle daha yaygın kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aras ve Sarioğlu'nun (2015) çalışmasında, kurumsal raporlamanın gelişimi ve entegre raporlamanın oluşum süreci açıklanmıştır. Çalışmada, iş dünyası ve yatırımcıların entegre raporlamaya bakışı ortaya koyularak en kısa zamanda entegre raporlamaya başlayacak şirketlerin rekabet avantajı sağlayacağı belirtilmiştir.

Clayton, Rogerson ve Rampedi (2015) tarafından yapılan çalışmada Güney Afrika'da büyük şirketlerde sürdürülebilirlik raporlamasından entegre raporlamaya geçiş süreci ve entegre raporlamanın gelişimi içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Şirketlerin entegre raporlamadan sağladığı faydaların artırılması için düşünce değişikliğinin gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Topçu ve Korkmaz (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada entegre raporlamanın geçirdiği evrelerden bahsedilmiş ve diğer kurumsal raporlar ile entegre rapor arasında ne gibi farklılıklar olduğu açıklanmıştır.

Perego, Kennedy ve Whiteman (2016) tarafından yapılan çalışmada entegre raporlama alanındaki akademik literatür ve uygulamalar incelenmiştir. Araştırmada çoğu firmanın entegre raporlama ve işletme değerini anlamada zayıf olduğu belirlenmiştir.

Büdeyri ve Kısa'nın (2016) çalışmasında entegre raporlamanın gelişimi, farklı kesimlerin entegre raporlamaya yaklaşımı ve entegre raporlamaya getirilen eleştiriler incelenmiştir. Araştırma sonucunda, entegre raporlamaya geçişin işletmelerin güvenilirlik ve şeffaflığına katkı sağlayacağı belirlenmiştir.

Gökten'in (2016) çalışmasında entegre raporlama çerçevesinin ortaya koyduğu ilkesel bakış açısı tanımlanmış ve entegre raporlama konusunda henüz genel kabul görmüş bir uygulama standardı olmadığı belirtilmiştir.

Kaya vd.'nin (2016) çalışmasında farklı ülkelerden farklı işletmelerin yayınladığı entegre raporlar karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, entegre raporlamanın genel çerçevesinin belirlenmesine rağmen henüz standart bir formatının bulunmadığı bu durumun raporların karşılaştırılmasını zorlaştırdığı belirlenmiştir. Ayrıca farklı ulusların kavramsal değerleri algılanmasında farklılıklar oluşabildiği görülmüştür.

Dimutru ve Guse'nin (2016) çalışmasında Uluslararası Entegre raporlama Konseyi'nin pilot programında bulunan 98 şirketin 2014 yılında yayınladığı entegre raporlar incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre, raporların çoğunun muhasebe şirketleri tarafından güvence altına alındığı ve raporda açıklanan bilgilerin bir kısmı için güvence elde edildiği belirlenmiştir.

Solak vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada meslek mensuplarının entegre raporlama konusunda farkındalık düzeyini ölçmek için Aydın ve Malatya illerinde anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların entegre raporlama ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Yüksel ve Aracı'nın (2017a) çalışmasında IIRC veri tabanında yer alan hizmet işletmelerine ait entegre raporların entegre raporlama ilkelerine uygunluğu ve işletmenin merkezinin bulunduğu ülkenin yasal sisteminin entegre rapor uygulamalarına etkisi incelenmiştir. Bu kapsamda çalışmada yer alan raporların % 95'inin entegre raporlama ilkelerine uygun olduğu belirlenmiştir. Ayrıca yasal sistemin entegre rapor uygulamalarına etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yüksel ve Aracı (2017b) tarafından gerçekleştirilen bir diğer çalışmada BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde yer alan şirketlerin faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğu incelenmiş ve çalışmaya dahil olan şirketlerin % 48'inin entegre raporlamaya uygun rapor hazırladığı belirlenmiştir.

Ercan ve Kestane'nin (2017a) çalışmasında, ülkemizde 2016 yılında yayınlanan entegre raporlar değer yaratma süreci kapsamında karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda göre, işletmelerin hazırladığı raporlarda değer yaratma süreci açısından farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Ercan ve Kestane (2017b) tarafından yapılan bir diğer çalışmada Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB) tarafından hazırlanan entegre rapor entegre raporlama çerçevesi kapsamında incelenmiş ve raporun IIRC'nin düzenlemelerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kardeş Selimoğlu ve Yeşilçelebi'nin (2018) çalışmasında entegre raporlamanın dünyadaki durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda 2011 ve 2016 yılları arasında entegre raporlama örnekleri veri tabanında yer alan raporlar içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda çoğu raporda kılavuz ilkeler ve içerik öğelerine yer verildiği belirlenmiştir.

Işgüden Kılıç (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada entegre rapor yayınlayan şirketlerin entegre raporları ve sürdürülebilirlik endeksinde yer alan şirketlerin 2016 yılı faaliyet raporları Uluslararası Entegre Raporlama İlkeleri kapsamında incelenmiştir. Entegre raporlarda içerik öğeleri açısından eksiklikler olduğu, faaliyet raporlarının ise entegre raporlama ilkelerini tam olarak kapsamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öztürk (2019) çalışmasında Garanti Bankası 2017 yılı entegre faaliyet raporu Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi kapsamında incelenmiştir ve raporun entegre raporlama ilkelerine uygun hazırlandığı belirlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. FAALİYET RAPORLARININ ENTEGRE RAPORLAMAYA UYGUNLUĞU ÜZERİNE BIST SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ENDEKSİ'NDE YER ALAN ŞİRKETLERDE BİR ARAŞTIRMA

Bu bölümde, 2017 yılında, BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketlerin yayınladığı faaliyet raporlarının, entegre raporlamaya ne ölçüde uygun olduğunu belirlemeye yönelik bir araştırma yer almaktadır. Bu kapsamda öncelikle araştırmanın amacı, önemi, kapsamı ve yöntemi ile ilgili bilgilere yer verilmiş, ardından araştırmanın bulguları açıklanmıştır.

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu araştırmada, BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketlerin faaliyet raporlarının, entegre raporlamaya uygunluğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda endekse dahil olan şirketlerin faaliyet raporlarının entegre rapor ilkelerini ne ölçüde kapsadığı incelenmiştir.

Araştırma, kurumsal raporlamada yeni bir yaklaşım olan entegre raporlamanın şirketler tarafından uygulanabilirliğinin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Bu kapsamda henüz entegre rapor hazırlamayan şirketlerin, yayınladığı faaliyet raporlarının entegre rapor ilkelerini ne ölçüde kapsadığını ortaya koymaktadır.

3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Araştırma kapsamında, BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde, Kasım 2017-Ekim 2018 itibariyle işlem gören 44 şirket yer almaktadır. Araştırma döneminde Çimsa, Garanti Bankası ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB) entegre rapor yayınladığı için araştırmanın önemine uygun olarak çalışmanın dışında tutulmuştur. Bu kapsamda, 41 şirketin faaliyet raporu incelenmiştir. Araştırma döneminde en son raporlar, 2017 yılında yayımlandığı için şirketlerin ilgili yıla ait raporlarının

incelenmesine karar verilmiştir. Endekste yer alan şirketlerin faaliyet raporlarına resmi internet sitelerinden ulaşılmıştır.

Çalışmada, Uluslararası Sürdürülebilirlik Kriterleri'ne göre, kurumsal sürdürülebilirlik performansı üst seviyede olan şirketlerin oluşturduğu BIST Sürdürülebilirlik Endeksi kullanılmıştır. Çalışmanın konu ve amacına uygun olarak araştırmanın evrenini, Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketler oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra belirli bir döneme ait finansal performansı ve finansal olmayan durumu yansıtması nedeniyle şirketlerin faaliyet raporlarının incelenmesine karar verilmiştir.

3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada, Tablo 3.1.'de bilgileri verilen şirketlerin, 2017 dönemine ait faaliyet raporları, Lozano ve Valencia (2016) ile Yüksel ve Aracı (2017a) tarafından kullanılan ve Tablo 3.1.'de yer verilen ölçüt kapsamında içerik analizine tabi tutulmuştur.

Tablo 3.1. Araştırma Kullanılan Ölçüt

	ÖLÇÜT	PUAN
1	Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10
1.1.	İş modeli ile ilgili önemli riskler tanımlanmıştır.	2
1.2.	İş modeli ile ilgili fırsatlar tanımlanmıştır.	2
1.3.	Vizyon, değerler ve stratejik odak arasındaki ilişkiler açıkça tanımlanmıştır.	2
1.4.	Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma ile ilgili iş modeli açıkça tanımlanmıştır.	2
1.5.	Stratejik hedeflere ulaşma yeteneğine ilişkin tahminler, geleceği geçmişle ilişkilendirerek elde edilmiştir.	2
2	Bilgiler Arası Bağlantı	12
2.1.	Stratejinin iş modeli, risk ve fırsatlar, kaynaklar ve yatırımlara adaptasyonunun tanımı ve bu unsurlar arasındaki etkileşimin analizi açıkça belirtilmiştir.	2
2.2.	Değer yaratma sürecinde sermaye öğeleri arası ilişkiler açıklanmış, vurgulanmıştır	2
2.3.	Tahmin yapmada kullanılan göstergeler strateji ve risklerin değerlendirilmesinde kullanılan göstergeler ile uyumludur.	2
2.4.	Finansal olmayan bilgiler finansal bilgi ile bir arada sunulmuştur.	2
2.5.	Şirketin diğer iç raporlarında atıfta bulunulmuştur.	2
2.6.	Her bir kullanıcının ihtiyacını karşılayacak şekilde hazırlanan, diğer raporlara ulaşmayı kolaylaştıran bağlantılar dahil edilmiştir.	2

3	Paydaş Katılımı	8
3.1.	Paydaş belirleme yöntemi tanımlanmıştır.	2
3.2.	Paydaşlarla kurulan iletişim kanalları tanımlanmıştır	2
3.3.	Farklı paydaşlar için riskleri/ihtiyaçları belirlenmiştir..	2
3.4.	Paydaşların taleplerine cevap vermede temel öncelikler ve risk azaltıcı adımlar tanımlanmıştır.	2
4	Önemlilik	6
4.1.	Rapor önemlilik belirleme sürecini kapsar: öncelikler, temel etki değerlendirmesi, paydaş katılımı	2
4.2.	Değer yaratma süreci ile ilgili olan ve hariç tutulan konular tanımlanmıştır.	2
4.3.	İlgili konuların kapsamı tanımlanmıştır.	2
5	Kısa ve Öz Olma	6
5.1.	Rapordaki sayfa sayısı	2
5.2.	Kısalık ve öz olmayı sağlamak için çapraz referans ve bağlantılar dahil edilmiştir	2
5.3.	Dahil edilen içerik genel değil, işletme ve endüstriye özgüdür.	2
6	Güvenilirlik ve Bütünlük	16
6.1.	İçerik olumlu ve olumsuz özellikleri açıklar.	2
6.2.	Çeşitli paydaşlara olan yükümlülükler dahil edilmiştir.	2
6.3.	Rapor içeriğinin iç doğrulaması yapılmıştır.	2
6.4.	Rapor içeriğinin bağımsız dış doğrulaması yapılmıştır.	2
6.5.	Rapor hazırlanmasında yer alan personel tanımlanmıştır.	2
6.6.	Hariç tutulan bilgiler veya önemli hataların varlığı tanımlanmıştır.	2
6.7.	Sektörün kilit yönleri açıklanmıştır.	2
6.8.	Bilgi farklı aralıklara göre sunulmuştur.	2
7	Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6
7.1.	Gelişimi ve eğilimi gösteren “Anahtar Performans Göstergeleri” dahil edilmiştir.	2
7.2.	KPI’lar karşılaştırma yapmayı kolaylaştıracak biçimde tanımlanmıştır.	2
7.3.	Sektörde yaygın olan KPI’lar ve farklı girişimler kullanılarak farklı bilgi ihtiyaçlarının karşılaştırılması ve yanıtlanması kolaylaştırılmıştır.	2

Araştırmada yöntem olarak kullanılan içerik analizi, elde edilen verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmayı kapsayan bir araştırma tekniği olarak ifade edilebilir. Bu teknik temelde birbirine benzeyen verileri bir araya getirerek okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenlenmesi ve yorumlanmasını içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 242).

İçerik analizinde puanlama yapabilmek için Yüksel ve Aracı (2017a) tarafından kullanılan ölçütte yer alan her bir ölçüt için herhangi bir açıklama yapılmaması durumunda 0 puan, açıklama yapıldıysa fakat kapsamlı değilse 1 puan, yeterli ölçüde açıklama yapılması durumunda ise 2 puan vermiştir. Bunun yanı sıra kısa ve öz olma ilkesinin hesaplanması için raporların sayfa sayısı dikkate alınmış ve sayfa sayısı 200 sayfadan fazla olan şirketlere 0 puan, 100- 200 sayfa arası olması durumunda 1 puan, 100 sayfadan küçük olanlara ise 2 puan verilmiştir. Gerçekleştirilen puanlama sonrasında her bir rapor için entegre raporlama uygunluk skoru hesaplanmış daha sonrasında her bir ölçüt ve yer alan ilkelerin açıklanma skoru hesaplanmıştır. Hesaplama işleminde aşağıda yer verilen eşitliklerden yararlanılmıştır (Yüksel ve Aracı, 2017a)

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{\text{Raporun Aldığı Puan}}{\text{Maksimum Toplam Puan (32 } \times \text{ 2)}}$$

Entegre raporlama uygunluk skoru 0 ile 1 arasında hesaplanacaktır. Hesaplanan skorun 0.50'den fazla olması durumunda işletmelere ait raporların Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi ilkelerine uygun olarak hazırlandığı ifade edilebilecektir (Yüksel ve Aracı, 2017a: 736).

Entegre raporlamaya uygunluk skorunun belirlenmesi aşamasında raporun aldığı toplam puan içerik analizi sonucu elde edilen puanların toplamından oluşmaktadır. Alınabilecek maksimum toplam puan ise araştırmada yer alan 32 ölçütün tamamı için kapsamlı bir açıklama yapılması durumunda alınabilecek puan toplamını ifade etmektedir.

3.4. BULGULAR VE DEĞERLENDİRMELER

Araştırma kapsamında, 2017 yılında Sürdürülebilirlik Endeksi'ne dahil olan ve faaliyet raporları incelenen şirketlerin hangi sektörlerde faaliyet gösterdiğine ve incelenen raporlarının sayfa sayılarına yönelik bilgilere, Tablo 3.2. de yer verilmiş olup, şirketlerin yoğun olarak imalat sektöründe faaliyet gösterdiği gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra yoğunluğun en az olduğu sektörün Toplan ve Perakende Satış olduğu

söylenbilir. Ayrıca şirketlerin yayınladığı raporların sayfa sayısı incelendiğinde 409 sayfa ile Vakıflar Bankası en uzun rapora sahip şirket iken, Türk Hava Yolları en kısa faaliyet raporunu yayınlayan şirket olmuştur.

Tablo 3.2. Araştırmada Yer Alan Şirket Bilgileri

Sıra	Şirket Adı	Sektör	Sayfa Sayısı
1	AKENERJI	Elektrik Gaz ve Su	162
2	AKBANK	Mali Kuruluşlar	354
3	AKSA ENERJİ	Elektrik Gaz ve Su	273
4	ANADOLU EFES	İmalat Sanayi	212
5	ARÇELİK	İmalat Sanayi	208
6	ASELSAN	Teknoloji/Savunma	283
7	BRISA	İmalat Sanayi	88
8	COCA COLA ICECEK	İmalat Sanayi	144
9	DOĞAN HOLDING	Mali Kuruluşlar	280
10	DOĞUŞ OTOMOTİV	Toptan ve Perakende Ticaret	114
11	EREGLİ DEMİR ÇELİK	İmalat Sanayi	54
12	FORD OTOSAN	İmalat Sanayi	180
13	İS BANKASI	Mali Kuruluşlar	324
14	KOC HOLDING	Mali Kuruluşlar	252
15	KORDSA GLOBAL	İmalat Sanayi	180
16	LOGO YAZILIM	Teknoloji/Bilişim	127
17	MIGROS TİCARET	Toptan ve Perakende Ticaret	172
18	NETAS TELEKOM.	Teknoloji/ Bilişim	202
19	OTOKAR	İmalat Sanayi	152
20	PEGASUS	Ulaştırma Haberleşme ve Depolama	38
21	PETKİM	İmalat Sanayi	192
22	POLİSAN HOLDING	Mali Kuruluşlar	158
23	SABANCI HOLDING	Mali Kuruluşlar	223
24	SİSE CAM	Mali Kuruluşlar	278
25	SODA SANAYİİ	İmalat Sanayi	134
26	T. HALK BANKASI	Mali Kuruluşlar	402
27	TAT GIDA	İmalat Sanayi	126
28	TAV HAVALIMANLARI	Mali Kuruluşlar	223

29	TEKFEN HOLDING	Mali Kuruluşlar	226
30	TOFAS OTO. FAB.	İmalat Sanayi	176
31	TUPRAS	İmalat Sanayi	228
32	TURK HAVA YOLLARI	Ulaştırma Haberleşme ve Depolama	21
33	TURK TELEKOM	Ulaştırma Haberleşme ve Depolama	290
34	TURK TRAKTOR	İmalat Sanayi	214
35	TURKCELL	Ulaştırma Haberleşme ve Depolama	264
36	ULKER BISKUVI	İmalat Sanayi	158
37	VAKIFLAR BANKASI	Mali Kuruluşlar	409
38	VESTEL ELEKTRONİK	İmalat Sanayi	196
39	VESTEL BEYAZ ESYA	İmalat Sanayi	152
40	YAPI VE KREDI BANK.	Mali Kuruluşlar	322
41	ZORLU ENERJİ	Elektrik Gaz ve Su	247
TOPLAM SAYFA SAYISI			8438

Araştırma kapsamında yer alan şirketlerin faaliyet raporlarına yönelik incelemelere aşağıda yer verilmiştir.

Akenerji Faaliyet Raporu Analizi

Akenerji faaliyet raporuna yönelik ölçüt puanına Tablo 3.3' de yer verilmiştir. Raporda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke, “Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim” en düşük açıklanma oranına sahip ilke, “Önemlilik” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru 0,625 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.3. Akenerji Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	7	70
Bilgiler Arası Bağlantı	12	8	66,7
Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	3	50
Kısa ve Öz Olma	6	4	66,7

Güvenilirlik ve Bütünlük	16	9	56,2
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,7
Toplam Puan	64	40	62,5

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{40}{64}$$

$$= 0,625$$

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesine yönelik vizyon, değerler ve stratejik odak belirlenmiş, ayrıca iş modelinin unsurlarını içeren riskler tanımlanmıştır. Stratejik hedeflere ulaşma yeteneğine ilişkin tahminlerin geçmişi ve gelecekle ilişkilendirerek sunulmadığı belirlenmiştir. İş modeli kapsamında fırsatlar ve değer yaratma süreci açık bir şekilde tanımlanmamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesi kapsamında finansal ve finansal olmayan bilgiler bir arada sunulmuş ve şirketin diğer iç raporlarına atıfta bulunulmuştur. Değer yaratma sürecinde etkili olan finansal, üretilmiş ve doğal sermaye gibi sermaye öğelerine yer verilmesine rağmen sermaye öğeleri arası etkileşimin net bir şekilde açıklanmadığı belirlenmiştir. Strateji ile riskler, kaynaklar ve yatırımlar arası etkileşimin analizine ulaşılamamıştır.
- Paydaş katılımı ilkesine yönelik paydaşlar tanımlanmış ve paydaşlarla kurulan iletişimin kanalları açıklanmıştır. Paydaş belirleme yöntemi ile farklı paydaşların risk ve ihtiyaçlarının kapsamlı bir şekilde açıklanmadığı tespit edilmiştir.
- Önemlilik ilkesine yönelik, önemlilik belirleme sürecini kapsayacak şekilde öncelikler tanımlanmıştır. Değer yaratma süreci ile ilgili konulara yer verilmiş fakat hariç tutulan konuların yeterli düzeyde açıklanmadığı belirlenmiştir. Önemlilik belirleme sürecinde temel etki değerlendirmesi açık ve kapsamlı bir şekilde tanımlanmamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesine yönelik raporda işletmeye ve endüstriye özgü bilgilere yer verilmiştir. Kısalık ve özlüğü sağlamak adına çeşitli bağlantılar kullanılmıştır. 162 sayfadan oluşan raporda sayfa sayısına yönelik yeterli kısalığın sağlanmadığı belirlenmiştir.

- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Olumlu ve olumsuz içerik özellikleri açıklanmıştır. Rapor hazırlanmasında yer alan personele ilişkin açık bir bilgilendirme yapılmamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesine yönelik gelişimi ve eğilimi gösteren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Anahtar performans göstergelerinin karşılaştırma yapmayı kolaylaştıracak bir şekilde tanımlanmadığı belirlenmiştir.

Akbank Faaliyet Raporu Analizi

Akbank faaliyet raporu ölçüt puanına Tablo 3.4’te yer verilmiş olup, Akbank’ın entegre rapor uygunluk skoru, 0,6875 olarak hesaplanmıştır. Bu kapsamda, Akbank için “Bilgiler Arası Bağlantı” ilkesi en yüksek açıklanma oranına sahip iken, “Paydaş Katılımı” ve “Önemlilik” ilkelerinin en düşük açıklanma oranına sahip ilkeler olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3.4. Akbank Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	8	80
Bilgiler Arası Bağlantı	12	10	83,3
Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	3	50
Kısa ve Öz Olma	6	3	50
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	11	68,7
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,7
Toplam Puan	64	44	68,75

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{44}{64}$$

$$= 0,6875$$

Akbank’ın faaliyet raporu ile ilgili bulgular şu şekilde sıralanabilir:

- Raporda stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında vizyon, değerler, stratejik odak ve iş modeli ile ilgili önemli risklerin tanımlandığı gözlemlenmiştir. Kurum stratejik hedeflere ulaşmaya yönelik tahminlerini geleceği, geçmişle ilişkilendirerek belirlemiştir. Bunun yanı sıra değer yaratma sürecinin kısa, orta ve uzun vadede yeterli ölçüde tanımlanmadığı söylenebilir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesi doğrultusunda kurumun değer yaratma sürecinde etkili olan sermaye öğeleri arası ilişkileri tanımladığı, finansal olmayan bilgileri finansal bilgiler ile bir arada sunduğu ve şirketin diğer raporlarına atıfta bulunduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda kullanıcıların ihtiyacını karşılamaya yönelik hazırlanan ve diğer raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantılara yer verilmiştir. Raporda riskler ve fırsatlar, iş modeli, kaynaklar ve yatırımlar ile kurum stratejisi arasındaki etkileşime yönelik kapsamlı bir bilgilendirme yapılmadığı gözlemlenmiştir.
- Raporda paydaş katılımına yönelik paydaşlarla kurulan iletişim kanallarının açık bir şekilde tanımlandığı belirlenmiştir. Fakat kurumun paydaş belirleme yöntemi hakkında kapsamlı bir açıklama yapılmadığı söylenebilir. Ayrıca farklı paydaşların risk ve ihtiyaçları ile paydaş taleplerinin karşılanmasındaki temel önceliklerin yeterli ölçüde tanımlanmadığı tespit edilmiştir.
- Önemlilik ilkesi kapsamında raporda değer yaratma süreci ile ilgili konuların tanımlandığı fakat hariç tutulan konulara yönelik kapsamlı bir açıklama yapılmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca raporun önemlilik belirleme sürecine ilişkin öncelikleri, ilgili konuların kapsamını ve temel etki değerlendirmesini yeterli ölçüde açıklamadığı söylenebilir.
- Kısalık ve özülüğe ilişkin işletmeye ve sektöre özgü bilgilere yer verilen raporda çapraz referans ve bağlantıların kullanıldığı gözlemlenmiştir. Sayfa sayısı bakımından 354 sayfadan oluşan raporun yeterli kısallığı sağlayamadığı ifade edilebilir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesi doğrultusunda raporun bağımsız iç ve dış denetimi yapılmıştır. Ayrıca kurumun olumlu özellikleri ile sektörün kilit yönlerini içeren açıklayıcı bilgilere yer verilmiştir. Bunun yanı sıra raporda

farklı paydaşlara yönelik yükümlülöklere, önemli hataların varlığına ve kurumun olumsuz yönlerine ilişkin detaylı bilgilendirmeye ulaşılammıştır.

- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında rapor, insan sermayesi, sosyal ve ilişkisel sermaye, entelektüel sermaye gibi sermaye ögelerine yönelik anahtar performans göstergelerini içermektedir. Fakat anahtar performans göstergelerinin farklı bilgi ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde tanımlanmadığı gözlemlenmiştir.

Aksa Enerji Faaliyet Raporu Analizi

Aksa Enerji faaliyet raporu ölçüt puanına aşağıdaki tabloda yer verilmiş olup, raporun uygunluk skoru, 0,6406 olarak hesaplanmıştır. Raporda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Bilgiler Arası Bağlantı” ve “Güvenilirlik ve Bütünlük” iken, en düşük açıklanma oranına sahip ilkenin “Kısa ve Öz Olma” ilkesi olduğu görölmüştür.

Tablo 3.5. Aksa Enerji Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	6	60
Bilgiler Arası Bağlantı	12	9	75
Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	3	50
Kısa ve Öz Olma	6	2	33,3
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	12	75
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,7
Toplam Puan	64	41	64,06

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{41}{64}$$

$$= 0,6406$$

Aksa Enerji'nin faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik odak ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında iş modeline yönelik önemli risk ve fırsatların tanımlandığı belirlenmiştir. Raporda vizyon, değerler

ve stratejik odak ile ilgili bilgi verilmesine rağmen aralarındaki ilişkinin kapsamlı bir şekilde açıklanmadığı gözlemlenmiştir.

- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik stratejinin kaynaklara, yatırımlara adaptasyonu tanımlanmış ve finansal sermaye, üretilmiş sermaye, insan sermayesi gibi sermaye öğeleri ile değer yaratma süreci arasındaki ilişkilere yer verilmiştir. Ayrıca raporda finansal olmayan bilgiler, finansal bilgiler ile bir arada verilmiş ve kullanıcı ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hazırlanan bağlantılar rapora dahil edilmiştir.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında paydaşlarla kurulan iletişim kanalları açık bir şekilde tanımlanmıştır. Raporda genel olarak yatırımcılara yönelik risk ve ihtiyaçların belirlenmiş, farklı paydaşların risk ve ihtiyaçlarına yönelik kapsamlı bir açıklama yapılmadığı gözlemlenmiştir.
- Önemlilik ilkesi doğrultusunda değer yaratma süreci ile ilgili olan ve hariç tutulan konuların açık bir şekilde tanımlanmadığı belirlenmiştir. Ayrıca raporda önemlilik belirleme süreci ile ilgili öncelikler ve ilgili konuların kapsamına yönelik kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Raporda kısalık ilkesi kapsamında sektörel temeller ve işletmeye özgü bilgilerin yer aldığı belirlenmiştir. Ayrıca, Türkiye enerji piyasası ve Dünya enerji piyasasına yönelik açıklamalar, rapora dahil edilmiştir. Bunun yanı sıra Türkiye ve Dünya ekonomisi ile ilgili genel bilgilere yer verilmiştir. Bu doğrultuda ilgili raporun sayfa sayısına yönelik özlük ve kısalığı sağlayamadığı söylenebilir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesi doğrultusunda raporda olumlu ve olumsuz özellikler ile sektörün kilit yönlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca raporun güvenilirliğini sağlamak adına iç ve dış denetimi yapılmıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi gereği raporda üretim amaçlı yapılan yatırımlar, yıl içerisinde meydana gelen yaralanmalı ve ölümlü iş kazaları sayısı ile finansal sermayeye yönelik satış gelirleri, öz sermaye gibi anahtar performans göstergelerini içeren bilgilere yer verilmiştir. Fakat ilgili göstergelerin karşılaştırma yapmayı kolaylaştırma açısında yeterli ölçüde tanımlanmadığı söylenebilir.

Anadolu Efes Faaliyet Raporu Analizi

Anadolu Efes'in faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.6'da yer verilmiş, bu kapsamda raporun uygunluk skoru, 0,7031 olarak hesaplanmıştır. Raporunda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke "Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik" iken, en düşük açıklanma oranına sahip ilkelerin "Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim" ile "Kısa ve Öz Olma" ilkesi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3.6. Anadolu Efes Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	5	50
Bilgiler Arası Bağlantı	12	9	75
Paydaş Katılımı	8	6	75
Önemlilik	6	5	83,3
Kısa ve Öz Olma	6	3	50
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	11	68,75
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	6	100
Toplam Puan	64	45	70,31

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{45}{64} = 0,7031$$

Anadolu Efes faaliyet raporuna yönelik bulgular şu şekilde sıralanabilir:

- Raporunda stratejik odak ve geleceğe yönelim ilkesi doğrultusunda sektörel ve finansal risklere yönelik bilgilere yer verilirken fırsatlarla ilgili ayrıntılı bir açıklama yapılmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma süreci ile ilgili kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesi kapsamında kaynakların yurt içi ve yurt dışı yatırımlara adaptasyonuna yönelik açıklamalara yer verilmiştir. Ayrıca raporun, kurumsal yönetim raporu, finansal rapor ve sürdürülebilirlik raporuna atıfta bulunduğu belirlenmiştir.
- Raporunda paydaş katılımı ilkesine yönelik tedarikçiler, müşteriler, çalışanlar ve yatırımcıların ihtiyaç ve beklentileri belirlenmiştir. Ayrıca paydaşlarla kurulan

iletişim kanalları tanımlanmıştır. Fakat kurumun paydaş belirleme yöntemi ile ilgili kapsamlı bir açıklamaya ulaşılmamıştır.

- Raporda önemlilik ilkesi kapsamında değer yaratma süreci ve ilgili konuların kapsamı tanımlanmış, fakat hariç tutulan konulara yönelik detaylı bir bilgilendirmeye yer verilmemiştir.
- Raporda kısa ve öz olma ilkesi doğrultusunda, işletmeye özgü bilgilerin yanı sıra sektörün yurt içi ve yurt dışındaki konumuna ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca 212 sayfadan oluşan raporun sayfa sayısına yönelik kısalığı sağlayamadığı söylenebilir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesi kapsamında raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Raporun bütünlüğü açısından sektöre yönelik olumlu ve olumsuz içeriklere yer verildiği gözlemlenmiştir.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında raporda anahtar performans göstergelerine ilişkin detaylı bilgilere yer verilmiştir. Bu doğrultuda su yönetimi, enerji ve emisyonlar, atık ve ambalaj yönetimi, üretim kalitesi, müşteri memnuniyeti ve iş gücüne yönelik anahtar performans göstergeleri karşılaştırma yapmayı kolaylaştıracak bir şekilde tanımlanmıştır. Böylece raporun farklı bilgi kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılamayı kolaylaştırdığı belirlenmiştir.

Arçelik Faaliyet Raporu Analizi

Arçelik'in faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.7'de yer verilmiş ve raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,7187 olarak hesaplanmıştır. Bu kapsamda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke, "Güvenilirlik ve Bütünlük" iken en düşük açıklanma oranına sahip ilkenin "Kısa ve Öz Olma" olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.7. Arçelik Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	7	70
Bilgiler Arası Bağlantı	12	8	66,7

Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	3	50
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	14	87,5
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	5	83,3
Toplam Puan	64	46	71,87

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{46}{64}$$

$$= 0,7187$$

Arçelik'in faaliyet raporuna yönelik bulgular şu şekilde özetlenebilir:

- Raporda stratejik odak ve geleceğe yönelim ilkesi doğrultusunda önemli riskler tanımlanmıştır. Bu kapsamda likidite, faiz oranı ve döviz kuru gibi finansal riskler ile iklim değişikliği ve bilgi güvenliği gibi dünyada öne çıkan riskler açıklanmıştır. Ayrıca vizyon, değerler ve stratejik odak ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma süreciyle ilgili ise kapsamlı bir açıklama yapılmadığı gözlemlenmiştir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesi kapsamında finansal olmayan bilgiler, finansal bilgiler ile bir arada sunulmuştur. Ayrıca raporun sürdürülebilirlik raporu, finansal rapor ve kurumsal yönetim raporuna atıfta bulunduğu belirlenmiş fakat diğer raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantıların yeterli ölçüde dahil edilmediği gözlemlenmiştir. Raporda sermaye öğeleri arası ilişkilerin kapsamlı bir şekilde açıklanmadığı tespit edilmiştir.
- Paydaş katılımı ilkesine yönelik paydaşlarla kurulan iletişim kanalları tanımlanmış ayrıca farklı paydaşların risk ve ihtiyaçları belirlenmiştir. Bu kapsamda müşteriler, sendikalar, tedarikçiler, çalışanlar ve topluma yönelik risk ve ihtiyaç tanımlamaları yapıldığı gözlemlenmiştir.
- Önemlilik ilkesi kapsamında finansal ve sürdürülebilirlik konularında öncelikler, faaliyetlerin temel etki değerlendirmesi ile paydaş katılımına yönelik bilgilere yer verilmiştir. Raporda ilgili konuların kapsamına ilişkin kapsamlı bir açıklama yapılmadığı gözlemlenmiştir.

- Kısa ve öz olma ilkesine yönelik işletmeye ve sektöre özgü içerikler rapora dahil edilmiştir. Kısıtlılığı sağlamak için bağlantıların dahil edildiği raporda sayfa sayısı yönünden kısıtlılığın sağlanamadığı belirlenmiştir. Ayrıca raporun öz olma açısından bilgi tekrarına düştüğü gözlemlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesi kapsamında rapora olumlu ve olumsuz içerik öğeleri dahil edilmiştir. Bunun yanı sıra şirketin çeşitli paydaşlara karşı yükümlülükleri ile sektörün kilit yönleri açıklanmıştır. Güvenilirlik açısından raporun iç ve dış denetiminin yapıldığı belirlenmiştir. Hariç tutulan bilgiler ve önemli hataların varlığına yönelik kapsamlı bir açıklamaya ulaşılmamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi doğrultusunda anahtar performans göstergeleri rapora dahil edilmiştir. Bu kapsamda çevrenin korunmasına yönelik yatırımlar, patent başvuru sayısı, ar-ge harcamaları, tesis yatırımları ve satış gelirleri gibi performans göstergeleri tanımlanmıştır. Bu göstergelerin karşılaştırmaya yapmayı kolaylaştıracak şekilde sunulduğu belirlenmiştir.

Aselsan Faaliyet Raporu

Aselsan faaliyet raporu incelemesine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir. Bu kapsamda entegre rapor uygunluk skoru, 0,6094 olarak hesaplanmıştır. En yüksek ölçüt puanına sahip ilke “Bilgiler Arası Bağlantı” iken en düşük ölçüt puanına sahip ilkenin “Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik” olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3.8. Aselsan Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	6	60
Bilgiler Arası Bağlantı	12	9	75
Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	3	50
Kısa ve Öz Olma	6	3	50
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	11	68,75
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	2	33,3
Toplam Puan	64	39	60,94

$$\begin{aligned}\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} &= \frac{39}{64} \\ &= 0,6094\end{aligned}$$

Aselsan faaliyet raporuna yönelik bulgular şu şekilde sıralanabilir:

- Raporda stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkilerin tanımlandığı belirlenmiştir. Fakat riskler, fırsatlar ve değer yaratma sürecinin iş modeli kapsamında detaylı bir şekilde açıklanmadığı gözlemlenmiştir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesi kapsamında stratejinin kaynaklar ve yatırımlara adaptasyonu tanımlanmıştır. Fakat stratejinin risk ve fırsatlara adaptasyonu ile değer yaratma sürecinde sermaye öğeleri arası ilişkiye yönelik kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Raporda paydaş katılımı ilkesine yönelik paydaşlar ile kurulan iletişim kanalları ve farklı paydaşların ihtiyaçları tanımlanmıştır. Paydaş belirleme yöntemi, farklı paydaşların riskleri ve risk azaltıcı adımlar ile ilgili ise kapsamlı bir bilgilendirme yapılmadığı belirlenmiştir.
- Önemlilik ilkesi doğrultusunda raporda ilgili konuların kapsamı, hariç tutulan konular ve önemlilik belirleme sürecine yönelik kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işletme ve endüstriye özgü bilgiler rapora dahil edilmiştir. Ayrıca yoğun olarak şirketin faaliyet alanına ilişkin bilgilere yer verildiği belirlenmiştir. Fakat raporun sayfa sayısına yönelik kısalığı sağlayamadığı söylenebilir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesi doğrultusunda sektörün kilit yönleri tanımlanmış, özellikle de savunma sanayine yönelik projelerin sektördeki yeri ve önemi açıklanmıştır. Raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Bunun yanı sıra raporda olumlu özellikler açıklanırken, olumsuz özelliklere ilişkin kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında çalışan sayısı, eğitime yapılan harcamalar, ar-ge harcamaları, patent başvuruları ve satış gelirleri gibi anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Sektörde yaygın kullanılan

performans göstergelerinin yanı sıra Aselsan Akademi gibi farklı girişimlerin kullanılmasıyla farklı bilgi ihtiyaçlarının karşılanması kolaylaştırılmıştır.

Brisa Faaliyet Raporu Analizi

Brisa faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.9’da yer verilmiş ve entegre rapor uygunluk skoru, 0,75 bulunmuştur. Bu kapsamda en yüksek ölçüt puanına sahip ilkenin “Paydaş Katılımı”, en düşük ölçüt puanına sahip ilkenin ise “Güvenilirlik ve Bütünlük” olduğu söylenebilir.

Tablo 3.9. Brisa Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	8	80
Bilgiler Arası Bağlantı	12	10	83,3
Paydaş Katılımı	8	7	87,5
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	5	83,3
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	10	62,5
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,7
Toplam Puan	64	48	75

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{48}{64} = 0,75$$

Brisa’nın faaliyet raporuna ilişkin bulgular şu şekilde özetlenebilir:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında operasyonel ve ileriye dönük riskler tanımlanmıştır. Ayrıca vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler açıklanmıştır. Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma süreci ile fırsatlara ilişkin detaylı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik finansal olmayan bilgiler, finansal bilgiler ile bir arada sunulmuştur. Ayrıca diğer raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantılar rapora dahil edilmiştir. Tahmin yapmada kullanılan göstergeler, strateji ve risklerin değerlendirilmesinde kullanılan göstergeler ile

uyumlu bir şekilde sunulmuştur. Raporunda sermaye ögeleri arası ilişkilerin ise kapsamlı bir şekilde açıklanmadığı belirlenmiştir.

- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında raporda yazılı ve sözlü iletişim kanalları tanımlanmıştır. Çalışanlar, müşteriler, tedarikçiler ve toplum gibi farklı paydaşlara yönelik risk ve ihtiyaçlar belirlenmiştir. Kurumun paydaş belirleme yöntemine ilişkin kapsamlı bir açıklama yapılmadığı gözlemlenmiştir.
- Raporunda önemlilik ilkesi kapsamında öncelikler, paydaş katılımı ve temel etki değerlendirmesine yönelik bilgilendirme yapılmıştır. Hariç tutulan konular ve ilgiler konuların kapsamına ilişkin detaylı bir bilgilendirmeye ulaşamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işletmeye ve sektöre özgü bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca kısalığı ve öz olmayı sağlamak adına bağlantılar rapora dahil edilmiştir. Raporun sayfa sayısı 100'den az olduğu için raporun sayfa sayısına yönelik kısalığı sağladığı söylenebilir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik raporun iç ve dış denetimi yapılmıştır. Raporunda şirketin olumlu özellikleri tanımlanırken olumsuz özelliklere ilişkin kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Bu doğrultuda satış gelirleri, çalışan sayısı, iş kazası, enerji ve karbon yönetimi gibi performans göstergeleri tanımlanmıştır.

Coca-Cola İçecek Faaliyet Raporu Analizi

Coca-Cola İçecek faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.10'da yer verilmiştir. Raporun, entegre rapor uygunluk skoru, 0,8437 olarak hesaplanmıştır. Bu kapsamda en yüksek açıklanma oranına sahip ilkenin, "Bilgiler Arası Bağlantı" en düşük açıklanma oranına sahip ilkenin ise "Önemlilik" olduğu söylenebilir.

Tablo 3.10. Coca-Cola İçecek Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	9	90
Bilgiler Arası Bağlantı	12	11	91,7

Paydaş Katılımı	8	7	87,5
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	5	83,3
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	13	81,2
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	5	83,3
Toplam Puan	64	54	84,37

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{54}{64}$$

$$= 0,8437$$

Coca- Cola İçecek faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında öncelikli riskler belirlenmiş, ayrıca finansal, çevresel ve marka itibarına yönelik riskler tanımlanmıştır. Raporda vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkilere yönelik kapsamlı açıklamalara yer verilmiştir. Değer yaratma sürecinin ise bir iş modeli kapsamında açıklandığı belirlenmiştir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik değer yaratma sürecinde etkili olan sermaye öğeleri arası ilişkiler tanımlanmıştır. Ayrıca finansal bilgilerin finansal olmayan bilgilerle bir arada sunulduğu belirlenmiştir. Stratejinin fırsatlara, kaynaklara ve yatırımlara adaptasyonun tanımı ve aralarındaki etkileşime yönelik kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında, paydaşlarla kurulan iletişim kanalları detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Ayrıca farklı paydaşların risk ve ihtiyaçları belirlenmiştir. Kurumun paydaş belirleme yönetimine ilişkin ise kapsamlı bir açıklama yapılmadığı söylenebilir.
- Önemlilik ilkesi doğrultusunda değer yaratma süreci ile ilgili konular, temel etki değerlendirmesi, paydaş katılımı ve öncelikler açıklanmıştır. Raporda hariç tutulan konulara yönelik ise detaylı bilgilendirmeye yer verilmediği belirlenmiştir.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işletmeye ve endüstriye özgü içerikler rapora dahil edilmiştir. Fakat sayfa sayısına yönelik kısalığın sağlanamadığı belirlenmiştir.

- Güvenilirlik ve Bütünlük ilkesi kapsamında, raporun bağımsız dış denetimi ve iç denetimi yapılmıştır. Paydaşlara karşı yükümlülükler ile ilgili kapsamlı açıklamalara yer verilmiştir. Bunun yanı sıra hariç tutulan bilgiler ve önemli hataların varlığına ilişkin ise detaylı bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesine yönelik gelişimi gösteren anahtar performans göstergeleri tanımlanmıştır. Bu kapsamda enerji kullanımı, sera gazı emisyonu, su kullanımı ve toplam atık geri dönüşüm oranı karşılaştırma yapmayı kolaylaştıracak şekilde tanımlanmıştır.

Doğan Holding Faaliyet Raporu Analizi

Doğan Holding faaliyet raporu incelemesi, Tablo 3.11’de yer almaktadır. Raporda en yüksek açıklanma oranına sahip ilkenin “Bilgiler Arası Bağlantı”, en düşük açıklanma oranına sahip ilkenin ise “Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik” olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda şirketin entegre rapor uygunluk skoru, 0,6094 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.11. Doğan Holding Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	6	60
Bilgiler Arası Bağlantı	12	9	75
Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	3	50
Kısa ve Öz Olma	6	3	50
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	11	68,7
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	2	33,3
Toplam Puan	64	39	60,94

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{39}{64}$$

$$= 0,6094$$

Doğan Holding faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesine ilişkin vizyon, değerler ve önemli riskler tanımlanmıştır. Fakat vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkilerin açıkça tanımlanmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca fırsatlara yönelik kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesi kapsamında finansal olmayan bilgiler, finansal bilgiler ile bir arada sunulmuş ve şirketin diğer iç raporlarına atıfta bulunulmuştur. Raporla sermaye öğeleri arası ilişkilerin ise kapsamlı bir şekilde açıklanmadığı belirlenmiştir.
- Paydaş katılımı ilkesi doğrultusunda, paydaşlarla kurulan iletişim kanalları açık bir şekilde tanımlanmıştır. Paydaş belirleme yöntemine ilişkin ise detaylı bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Önemlilik ilkesi kapsamında, raporda paydaş katılımı, temel etki değerlendirmesi, değer yaratma süreci ile ilgili olan ve hariç tutulan konulara yönelik kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında, işletmeye özgü içerikler rapora dahil edilmiştir. Bu kapsamda 280 sayfadan oluşan raporun, sayfa sayısına yönelik kısalığı sağlayamadığı söylenebilir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik sektörün kilit yönleri açıklanmıştır. Raporun bağımsız denetimi ve iç denetimi yapılmıştır. Raporla olumsuz yönlerle ilişkin kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında enerji kullanımı, su kullanımı, sosyal sorumluluk projeleri ve satış gelirlerini içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir.

Doğuş Otomotiv Faaliyet Raporu Analizi

Doğuş Otomotiv'in faaliyet raporu incelemesine, Tablo 3.12'de yer verilmiştir. Raporun, entegre rapor uygunluk skoru, 0,7344 olarak bulunmuştur. Bu kapsamda en yüksek açıklanma oranına sahip ilkenin "Bilgiler Arası Bağlantı", en düşük açıklanma oranına sahip ilkenin ise "Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik" olduğu söylenebilir.

Tablo 3.12. Doğuş Otomotiv Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	8	80
Bilgiler Arası Bağlantı	12	10	83,3
Paydaş Katılımı	8	6	75
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	4	66,7
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	12	75
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	3	50
Toplam Puan	64	47	73,44

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{47}{64}$$

$$= 0,7344$$

Doğuş Otomotiv faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında, finansal ve operasyonel riskler tanımlanmıştır. Vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkilere yönelik açıklamalara yer verilmiştir. Fırsatlara yönelik ise kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesi kapsamında, şirketin diğer raporlarına atıfta bulunulmuş ve bu raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantılar kullanılmıştır. Değer yaratma sürecinde etkili olan sermaye öğeleri ile ilgili bilgi verilmesine rağmen aralarındaki ilişkiye yönelik detaylı bir açıklamaya ulaşamamıştır.
- Paydaş katılımı ilkesine yönelik kurumun ilişkili olduğu paydaşlar tanımlanmış ve paydaşlarla kurulan iletişim kanalları açıklanmıştır. Ayrıca farklı paydaşların risk ve ihtiyaçları belirlenmiştir. Paydaş belirleme yöntemine ilişkin ise kapsamlı bir açıklama yapılmadığı gözlemlenmiştir.
- Önemlilik ilkesi kapsamında öncelikler, paydaş katılımı ve temel etki değerlendirmesi detaylı bir şekilde açıklanmıştır. İlgili konuların kapsamı ve hariç tutulan konulara yönelik kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında raporda çapraz referans ve bağlantılar kullanılmıştır. İşletmeye ve sektöre özgü içeriklerin yanı sıra ülke ekonomisine

yönelik bilgilere yer verilmiştir. Bu kapsamda 114 sayfadan oluşan raporda kısalığın yeterli ölçüde sağlanamadığı söylenebilir.

- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesi doğrultusunda raporda olumlu ve olumsuz özelliklere yer verilmiştir. Ayrıca raporun bağımsız dış denetimi ve iç denetimi yapılmıştır. Sektörün kilit yönleri ile rapor hazırlanmasında yer alan personellere ilişkin ise detaylı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında sosyal sorumluluk, satış gelirleri ve müşteri memnuniyetini içeren anahtar performans göstergeleri açıklanmıştır. Raporda yer alan bu göstergelerin karşılaştırmaya yapmayı kolaylaştıracak şekilde sunulmadığı belirlenmiştir.

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Faaliyet Raporu Analizi

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları (Erdemir) faaliyet raporu incelemesine, Tablo 3.13’de yer verilmiştir. Raporda en yüksek açıklanma oranına sahip ilkenin “Kısa ve Öz Olma”, en düşük açıklanma oranına sahip ilkenin ise “Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim” olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda raporun, entegre rapor uygunluk skoru, 0,4844 olarak bulunmuştur.

Tablo 3.13. Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	3	30
Bilgiler Arası Bağlantı	12	7	58,3
Paydaş Katılımı	8	4	50
Önemlilik	6	2	33,3
Kısa ve Öz Olma	6	5	83,3
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	8	50
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	2	33,3
Toplam Puan	64	31	48,44

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{31}{64}$$

$$= 0,4844$$

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Raporda stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında önemli risklerin tanımlandığı fakat fırsatlara ilişkin açıklama yapılmadığı belirlenmiştir. Ayrıca vizyon, değerler ve stratejik odak arasındaki ilişkiye yönelik bilgiye ulaşılamamıştır. Değer yaratma sürecinin ise açıkça tanımlanmadığı söylenebilir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik finansal olmayan bilgiler, finansal bilgiler ile bir arada sunulmuştur. Raporda sermaye öğeleri arası etkileşime yönelik kapsamlı bir bilgilendirme yapılmadığı belirlenmiştir. Ayrıca stratejinin; fırsatlara, kaynaklara ve yatırımlara adaptasyonuna ilişkin detaylı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında, paydaşlarla kurulan iletişim kanalları açıklanmıştır. Farklı paydaşlar için riskler ve risk azaltıcı adımların tanımlandığı belirlenmiştir. Paydaş ihtiyaçlarına ilişkin ise kapsamlı bir bilgilendirme yapılmamıştır.
- Önemlilik ilkesi doğrultusunda paydaş katılımı açıklanmış fakat öncelikler ve temel etki değerlendirmesine yönelik kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında, işletmenin faaliyet gösterdiği sektör ve şirketin sektör içindeki yeri açıklanmıştır. Ayrıca kısalığı ve özlüğü sağlamak için çapraz referans ve bağlantılar dahil edilmiştir. Bu kapsamda 54 sayfadan oluşan raporun yeterli ölçüde kısalığı sağladığı söylenebilir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik raporun iç denetimi ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Ayrıca olumlu ve olumsuz özelliklerin açıklandığı belirlenmiştir. Raporda sektörün kilit yönlerine, hariç tutulan bilgilere ve önemli hataların varlığına ilişkin açıklama yapılmadığı tespit edilmiştir.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında yapılan ar-ge harcamaları, sosyal sorumluluk faaliyetleri, davalar ve çalışan sayısını içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Bu göstergelerin karşılaştırma yapmayı kolaylaştıracak şekilde açıklanmadığı söylenebilir.

Ford Otosan Faaliyet Raporu Analizi

Ford Otosan faaliyet raporu incelemesine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir. Raporda en yüksek açıklanma oranına sahip ilkenin “Kısa ve Öz Olma”, en düşük açıklanma oranına sahip ilkenin ise “Paydaş Katılımı” ve “Önemlilik” olduğu belirlenmiştir. Raporun, entegre rapor uygunluk skoru, 0,6875 olarak bulunmuştur.

Tablo 3.14. Ford Otosan Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	8	80
Bilgiler Arası Bağlantı	12	9	75
Paydaş Katılımı	8	4	50
Önemlilik	6	3	50
Kısa ve Öz Olma	6	5	83,3
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	11	68,7
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,7
Toplam Puan	64	44	68,75

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{44}{64} = 0,6875$$

Ford Otosan faaliyet raporuna ilişkin bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler açıklanmıştır. Ayrıca değer yaratma sürecine ilişkin iş modeline yer verilmiştir. Raporda önemli riskler tanımlanmış, fakat fırsatlara yönelik ise kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesi kapsamında değer yaratma sürecinde etkili olan üretilmiş sermaye, finansal sermaye, insan sermayesi ve entelektüel sermayeyi içeren sermaye öğeleri arasındaki ilişkiler açıklanmıştır. Ayrıca stratejinin risklere ve yatırımlara adaptasyonu tanımlanmıştır. Fakat stratejinin fırsatlarla olan etkileşimine yönelik kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Paydaş katılımı ilkesine ilişkin paydaşlarla kurulan iletişim kanalları tanımlanmıştır. Farklı paydaşların ihtiyaçlarına yönelik detaylı bir açıklamaya

ulaşılamamıştır. Ayrıca paydaş belirleme yöntemi ile ilgili bilgilere yer verilmediği belirlenmiştir.

- Önemlilik ilkesi kapsamında değer yaratma süreci ile ilgili konular tanımlanmıştır. Önemlilik belirleme sürecinde öncelikler ve hariç tutulan konular ilişkin detaylı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında otomotiv sektörüne ve işletmeye özgü içerikler rapora dahil edilmiştir. Çapraz referans ve bağlantıların kullanıldığı raporda sayfa sayısına ilişkin kısalığın sağlanamadığı söylenebilir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesi kapsamında olumlu ve olumsuz özellikler açıklanmıştır. Raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Farklı paydaşlara karşı yükümlülüklerin ise kapsamlı bir şekilde açıklanmamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında sektörde yaygın olan anahtar performans göstergeleri tanımlanmıştır. Bu kapsamda enerji tasarrufu, atık su arıtımı ve ar-ge faaliyetlerine yönelik bilgiler verilmiştir.

Halkbank Faaliyet Raporu Analizi

Halkbank faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.15’de yer verilmiştir. Raporun, entegre rapor uygunluk skoru, 0,5937 olarak bulunmuştur. Bu kapsamda en yüksek açıklanma oranına sahip ilkenin “Güvenilirlik ve Bütünlük”, en düşük açıklanma oranına sahip ilkenin ise “Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik” olduğu söylenebilir.

Tablo 3.15. Halkbank Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	6	60
Bilgiler Arası Bağlantı	12	7	58,3
Paydaş Katılımı	8	3	37,5
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	3	50
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	13	81,2
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	2	33,3
Toplam Puan	64	38	59,37

$$\begin{aligned}\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} &= \frac{38}{64} \\ &= 0,5937\end{aligned}$$

Halkbank faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesine yönelik vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler tanımlanmıştır. Raporunda değer yaratma sürecine ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesi kapsamında finansal ve finansal olmayan bilgiler bir arada sunulmuştur. Raporunda sermaye öğeleri arası ilişkiye yönelik kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir. Sürdürülebilirlik raporu, kurumsal yönetim raporu gibi şirketin diğer raporlarına ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantıların kullanılmadığı gözlemlenmiştir.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında, kurumun paydaş belirleme yöntemine ilişkin bilgilendirme yapılmadığı belirlenmiştir. Ayrıca farklı paydaşların riskleri/ ihtiyaçları ve paydaşlarla kurulan iletişim kanallarına yönelik kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Raporunda önemlilik belirleme sürecine ilişkin kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir. Ayrıca değer yaratma süreci ile ilgili olan ve hariç tutulan konulara yönelik detaylı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında bankacılık sektörüne ve Halkbank'a ilişkin bilgiler rapora dahil edilmiştir. Raporunda çapraz referans ve bağlantıların yeterli ölçüde kullanılmadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesi kapsamında sektörün kilit yönleri açıklanmış ve bilgi farklı dönemler halinde sunulmuştur. Farklı paydaşlara olan yükümlülüklerle ilişkin kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesine yönelik çalışan sayısı, kişi başı eğitim saati ve finansal göstergelerden oluşan anahtar performans göstergeleri kullanılmıştır. Bu göstergelerin karşılaştırma yapmayı kolaylaştıracak şekilde sunulmadığı belirlenmiştir.

İş Bankası Faaliyet Raporu Analizi

İş Bankası faaliyet raporu incelemesi Tablo 3.16’da yer almaktadır. Raporun, entegre rapor uygunluk skoru, 0,625 olarak bulunmuştur. Raporda en yüksek açıklanma oranına sahip ilkenin “Güvenilirlik ve Bütünlük” en düşük açıklanma oranına sahip ilkenin “Kısa ve Öz Olma” ilkesi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3.16. İş Bankası Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	7	70
Bilgiler Arası Bağlantı	12	6	50
Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	2	33,3
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	12	75
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,7
Toplam Puan	64	40	62,5

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{40}{64} = 0,625$$

İş Bankası faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesine yönelik vizyon, değerler, kurum stratejisi amaçlar ve önemli riskler kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır. Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma süreci ile ilgili detaylı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesi kapsamında, değer yaratma sürecinde etkili olan sermaye öğeleri arası ilişkilerin detaylı bir şekilde açıklanmadığı belirlenmiştir. Ayrıca diğer raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantıların rapora dahil edilmediği gözlemlenmiştir.
- Raporda, paydaş katılımı ilkesi kapsamında kurumun paydaş belirleme yöntemine yönelik detaylı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır. Farklı

paydaşların ihtiyaçları ve paydaş taleplerine cevap vermede temel önceliklere ilişkin ise kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.

- Önemlilik ilkesi kapsamında değer yaratma süreci ile ilgili konular tanımlanmıştır. Hariç tutulan konular ve paydaş katılımına yönelik kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesine ilişkin bankacılık sektörüne yönelik bilgilerin yanı sıra, dünya ekonomisi ve ülke ekonomisine yönelik genel bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca çapraz referans ve bağlantıların yeterli ölçüde kullanılmadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda raporda sayfa sayısına yönelik kısalığın sağlanamadığı söylenebilir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesi kapsamında olumlu özellikler ve sektörün kilit yönleri detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Olumsuz özellikler, hariç tutulan bilgiler ve çeşitli paydaşlara olan yükümlülüklerle ilişkin ise kapsamlı bir bilgilendirme yapılmadığı belirlenmiştir.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesine yönelik anahtar performans göstergeleri tanımlanmıştır. Bu kapsamda eğitim, çevre ve kültür-sanat alanında yapılan sosyal sorumluluk faaliyetlerine ilişkin performans göstergelerine yer verilmiştir. Göstergelerin karşılaştırma yapmayı yeterli ölçüde kolaylaştırmadığı söylenebilir.

Koç Holding Faaliyet Raporu Analizi

Koç Holding faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.17’de yer verilmiştir. Raporda, en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik” en düşük açıklanma oranına sahip ilkenin “Kısa ve Öz Olma” ilkesi olarak bulunmuştur. Raporun, entegre rapor uygunluk skoru, 0,75 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.17. Koç Holding Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	8	80
Bilgiler Arası Bağlantı	12	9	75

Paydaş Katılımı	8	6	75
Önemlilik	6	4	66,6
Kısa ve Öz Olma	6	3	50
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	13	81,2
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	5	83,3
Toplam Puan	64	48	75

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{48}{64}$$

$$= 0,75$$

Koç Holding faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Raporda stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında önemli riskler ve fırsatlar açıklanmıştır. Ayrıca vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler tanımlanmıştır. Kurumun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma sürecine ilişkin kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik stratejinin risklere, fırsatlara, kaynaklara ve yatırımlara adaptasyonu tanımlanmıştır. Ayrıca raporda, finansal bilgilerin, finansal olmayan bilgilerle bir arada sunulduğu belirlenmiştir.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında paydaşlar tanımlanmış ve paydaşlarla kurulan iletişim kanalları kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır. Farklı paydaşların ihtiyaçlarına yönelik detaylı bir açıklama yapılmadığı söylenebilir.
- Önemlilik ilkesi kapsamında paydaş katılımı, öncelikler ve değer yaratma süreci ile ilgili olan konular hakkında bilgi verilmiştir. Hariç tutulan konular ve ilgili konuların kapsamına yönelik detaylı bir açıklamaya ulaşamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesine yönelik kurumun faaliyet gösterdiği sektörler ve şirketler tanımlanmıştır. Genel ekonomik görünüm açıklanmış ve mevcut durumun sektörlerle olan etkisinden bahsedilmiştir. Çapraz referans ve bağlantıların yeterli ölçüde kullanılmadığı raporda, sayfa sayısına yönelik kısalığın sağlanamadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesi kapsamında farklı paydaşlara karşı yükümlülükler ve olumlu özellikler kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır.

Raporun iç denetimi ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Hariç tutulan bilgiler ve önemli hatalara yönelik kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.

- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesine yönelik, sektörde yaygın olan anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Bu kapsamda sosyal sorumluluk faaliyetleri, ar-ge uygulamaları ve patent sayısını içeren performans göstergelerine yer verildiği söylenebilir.

Kordsa Faaliyet Raporu Analizi

Kordsa faaliyet raporu incelemesine, Tablo 3.18’de yer verilmiştir. Raporunda en yüksek açıklanma oranına sahip ilkenin “Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim” en düşük açıklanma oranına sahip ilkenin “Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik” ilkesi olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda entegre rapor uygunluk skoru, 0,6094 olarak bulunmuştur.

Tablo 3.18. Kordsa Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	7	70
Bilgiler Arası Bağlantı	12	8	66,7
Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	3	50
Kısa ve Öz Olma	6	4	66,7
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	10	62,5
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	2	33,3
Toplam Puan	64	39	60,94

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{39}{64}$$

$$= 0,6094$$

Kordsa faaliyet raporuna ilişkin bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır. Ayrıca önemli

riskler tanımlanmıştır. Fırsatlar konusunda ise kapsamlı bir bilgilendirme yapılmadığı belirlenmiştir.

- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik stratejinin kaynaklara ve yatırımlara adaptasyonu tanımlanmıştır. Raporda finansal ve finansal olmayan bilgiler bir arada sunulmuştur. Değer yaratma sürecinde etkili olan sermaye öğelerine ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Paydaş katılımı ilkesine ilişkin paydaşlarla kurulan iletişim kanalları açıklanmıştır. Ayrıca farklı paydaşlar için riskler ve risk azaltıcı uygulamalara tanımlanmıştır. Paydaş belirleme yöntemine ilişkin ise kapsamlı bir bilgilendirme yapılmamıştır.
- Önemlilik ilkesi kapsamında paydaş katılımı ve değer yaratma süreç ile ilgili olan konular açıklanmıştır. Hariç tutulan konular ve ilgili konuların kapsamına ilişkin detaylı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işletmeye ve işletmenin faaliyet alanlarına özgü bilgiler rapora dahil edilmiştir. 180 sayfadan oluşan raporun sayfa sayısına yönelik kısalığı yeterli ölçüde sağlayamadığı söylenebilir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik, raporun bağımsız dış denetimi ve iç denetimi yapılmıştır. Ayrıca sektörün kilit yönlerine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Raporda olumlu özellikler açıklanırken olumsuz özelliklere hakkında kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında ar-ge faaliyetleri, çalışan sayısı ve patent başvurusunu içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Bu göstergelerin karşılaştırma yapmayı kolaylaştıracak şekilde sunulmadığı tespit edilmiştir.

Logo Yazılım Faaliyet Raporu Analizi

Logo Yazılım faaliyet raporu incelemesine, Tablo 3,19’da yer verilmiştir. Raporda en düşük açıklanma oranına sahip ilkenin “Kısa ve Öz Olma” en yüksek açıklanma oranına sahip ilkenin “Paydaş Katılımı” ilkesi olduğu belirlenmiştir. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,6406 olarak bulunmuştur.

Tablo 3.19. Logo Yazılım Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	6	60
Bilgiler Arası Bağlantı	12	7	58,3
Paydaş Katılımı	8	6	75
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	3	50
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	11	68,7
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,7
Toplam Puan	64	41	64,06

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{41}{64}$$

$$= 0,6406$$

Logo Yazılım faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında önemli riskler tanımlanmıştır. Vizyon, değerler ve stratejik odak açıklanmış, fakat bu unsurlar arası ilişkiye yönelik kapsamlı bir bilgilendirme yapılmamıştır. Ayrıca fırsatlara ilişkin detaylı açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesi kapsamında değer yaratma sürecinde etkili olan sermaye öğeleri arasındaki ilişki kapsamlı bir şekilde açıklanmamıştır. Ayrıca diğer raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantıların yeterli ölçüde kullanılmadığı belirlenmiştir.
- Paydaş katılımı ilkesine yönelik paydaş belirleme yöntemi tanımlanmış ve paydaşlarla kurulan iletişim kanalları açıklanmıştır. Farklı paydaşların risk ve ihtiyaçlarına yönelik kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Önemlilik ilkesi kapsamında paydaş katılımı, öncelikler ve değer yaratma süreci ile ilgili olan konular tanımlanmıştır. Hariç tutulan konulara yönelik kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işletmeye ve sektöre özgü bilgilere yer verilmiştir. Raporda çapraz referans ve bağlantıların yeterli ölçüde

kullanılmadığı belirlenmiştir. Ayrıca sayfa sayısı bakımından yeterli ölçüde kısalığın sağlanamadığı söylenebilir.

- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Olumsuz özelliklere ilişkin kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir. Ayrıca hariç tutulan bilgiler ve önemli hataların varlığını hakkında kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında çalışan sayısı, çalışanların aldığı eğitimler, sosyal sorumluluk faaliyetlerini içeren anahtar performans göstergeleri kullanılmıştır. Sektörde yaygın olan performans göstergelerinin kullanılması, farklı bilgi ihtiyaçlarının karşılanması kolaylaştırılmıştır.

Migros Faaliyet Raporu Analizi

Migros'un faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.20'de yer verilmiştir. Raporla en yüksek açıklanma oranına sahip ilkenin "Bilgiler Arası Bağlantı" en düşük açıklanma oranına sahip ilkenin "Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim" ilkesi olduğu belirlenmiştir. Raporun, entegre rapor uygunluk skoru, 0,7656 olarak bulunmuştur.

Tablo 3.20. Migros Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	6	60
Bilgiler Arası Bağlantı	12	11	91,7
Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	5	83,3
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	13	81,2
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	5	83,3
Toplam Puan	64	49	76,56

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{49}{64}$$

$$= 0,7656$$

Migros'un faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında vizyon, değerler ve stratejik odak arasındaki ilişkiler açıklanmıştır. Önemli risklerin detaylı bir şekilde tanımlandığı belirlenmiştir. İş modeli kapsamında fırsatlara yönelik bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik değer yaratma sürecinde etkili olan sermaye öğeleri arası ilişkiler açıklanmıştır. Finansal bilgiler, finansal olmayan bilgiler ile bir arada sunulmuştur. Ayrıca sürdürülebilirlik raporu, kurumsal yönetim raporu gibi diğer raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantıların kullanıldığı belirlenmiştir.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında, paydaşlarla kurulan iletişim kanalları açık bir şekilde tanımlanmıştır. Paydaş belirleme yöntemleri ve farklı paydaşların ihtiyaçları yönelik kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Önemlilik ilkesine yönelik değer yaratma süreci ile ilgili olan konular tanımlanmıştır. Önemlilik belirleme sürecine ilişkin paydaş katılımı, temel etki değerlendirmesi ve önceliklerin kapsamlı bir şekilde açıklandığı belirlenmiştir.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında sektöre ve işletmeye yönelik bilgiler rapora dahil edilmiştir. Raporda sayfa sayısına yönelik yeterli kısalığın sağlanamadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik çalışanlara, topluma ve çeşitli paydaşlara karşı olan yükümlülükler tanımlanmıştır. Sektörün kilit yönleri açıklanmıştır. Olumlu özellikler kapsamlı bir şekilde açıklanırken, olumsuz özelliklere yönelik detaylı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır. Ayrıca hariç tutulan bilgiler ve önemli hataların varlığına ilişkin kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında sosyal sorumluluk faaliyetleri, su yönetimi, enerji tasarrufu ve müşteri memnuniyetini içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Sektörde yaygın olan göstergelerin kullanılmasıyla farklı bilgi ihtiyaçlarının karşılanmasını kolaylaştırılmıştır.

Netaş Faaliyet Raporu Analizi

Netaş faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.21’de yer verilmiştir. Raporunda en yüksek açıklanma oranına sahip ilkenin “Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim” en düşük açıklanma oranına sahip ilkenin “Kısa ve Öz Olma” ilkesi olduğu belirlenmiştir. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,6562 olarak bulunmuştur.

Tablo 3.21. Netaş Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	8	80
Bilgiler Arası Bağlantı	12	8	66,7
Paydaş Katılımı	8	6	75
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	2	33,3
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	11	68,7
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	3	50
Toplam Puan	64	42	65,62

$$\begin{aligned} \text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} &= \frac{42}{64} \\ &= 0,6562 \end{aligned}$$

Netaş faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında kredi riski, kur riski ve faiz oranını riski gibi önemli riskler tanımlanmıştır. Ayrıca vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler açıklanmıştır. Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma sürecine ilişkin kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik stratejinin risklere, fırsatlara, kaynaklara ve yatırımlara adaptasyonu açıklanmıştır. Değer yaratma sürecinde etkili olan sermaye öğeleri arası ilişkilere yer verilmiştir. Ayrıca raporda şirketin diğer kurumsal raporlarına ulaşmayı kolaylaştıran bağlantıların kullanılmadığı tespit edilmiştir.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında, paydaşlarla kurulan iletişim kanalları tanımlanmıştır. Şirketle doğrudan ilişki içinde bulunan kişi veya kurumlar

paydaşlar olarak tanımlanmış, fakat payda belirleme yöntemine ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.

- Raporda önemlilik belirleme sürecine yönelik öncelikler, temel etki değerlendirmesi ve paydaş katılımı tanımlanmıştır. Hariç tutulan konulara ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında bilişim sektörüne ve işletme faaliyetlerine yönelik bilgiler rapora dahil edilmiştir. Raporda çapraz referans ve bağlantıların kullanılmadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda sayfa sayısına yönelik kısıtlım sağlanamadığı söylenebilir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik sektörün kilit yönleri açıklanmıştır. Raporda çeşitli paydaşlara karşı yükümlülükler ve olumsuz özelliklere ilişkin detaylı bilgilendirmeye ulaşılamamıştır. Ayrıca hariç tutulan bilgiler yönelik açıklamalara kapsamlı bir şekilde yer verilmediği belirlenmiştir.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında ar-ge faaliyetleri, inovasyon, sosyal sorumluluk faaliyetlerini içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Bu göstergelerin karşılaştırma yapmayı kolaylaştıracak şekilde tanımlanmadığı söylenebilir.

Otokar Faaliyet Raporu Analizi

Otokar faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.22’de yer verilmiştir. Raporda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Bilgiler Arası Bağlantı” ile “Kısa ve Öz Olma” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Paydaş Katılımı” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skorunun, 0,7031 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3.22. Otokar Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	9	90
Bilgiler Arası Bağlantı	12	10	83,3
Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	4	66,7

Kısa ve Öz Olma	6	5	83,3
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	13	81,25
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,7
Toplam Puan	64	45	70,31

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{45}{64}$$

$$= 0,7031$$

Otokar faaliyet raporuna ilişkin bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında önemli riskler ve fırsatlar tanımlanmıştır. Bu kapsamda önemli riskler finansal, operasyonel, stratejik ve hukuki riskler şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca dijital dönüşüm ve yeni üretim segmentleri, kritik fırsat alanları olarak belirlenmiştir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik şirketin diğer iç raporlarına atıfta bulunulmuş ve bu raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantılar kullanılmıştır.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında, paydaşlarla kurulan iletişim kanalları açıklanmıştır. Bu kapsamda kullanıcıların, yetkili bayilerin, servislerin ve tedarikçilerin ihtiyaçlarına yönelik gerçekleştirilen faaliyetler hakkında bilgi verilmiştir.
- Önemlilik ilkesi kapsamında öncelikler, temel etki değerlendirmesi, paydaş katılımı ve değer yaratma süreci ile ilgili olan konular açıklanmıştır. Hariç tutulan konulara ilişkin detaylı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında çapraz referans ve bağlantılar kullanılmıştır. Otomotiv sektörüne ve savunma sanayine özgü bilgilerin dahil edildiği raporda sayfa sayısına yönelik kısalığın yeterli ölçüde sağlanamadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik sektörün kilit yönleri kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır. Raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Raporda hariç tutulan bilgiler ve önemli hataların varlığına ilişkin detaylı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında ar-ge çalışmaları, patent başvuru sayısı, çalışan sayısı ve çalışanların eğitim saati gibi anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Bu kapsamda sektörde yaygın olan

performans göstergelerinin kullanılmasıyla farklı bilgi ihtiyaçlarının karşılanması kolaylaştırılmıştır.

Pegasus Faaliyet Raporu Analizi

Pegasus faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.23’de yer verilmiştir. Raporunda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Kısa ve Öz Olma” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,4687 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.23. Pegasus Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	3	30
Bilgiler Arası Bağlantı	12	5	41,7
Paydaş Katılımı	8	3	37,5
Önemlilik	6	2	33,3
Kısa ve Öz Olma	6	5	83,3
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	10	62,5
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	2	33,3
Toplam Puan	64	30	46,87

$$\begin{aligned} \text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} &= \frac{30}{64} \\ &= 0,4687 \end{aligned}$$

Pegasus faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkilere yönelik kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir. Ayrıca fırsatlar hakkında herhangi bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik finansal ve finansal olmayan bilgiler bir arada sunulmuştur. Raporunda stratejinin, iş modeli, risk ve fırsatlar, kaynaklar ve yatırımlara adaptasyonunun tanımı ve bu öğeler arası etkileşime yönelik açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.

- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında paydaşlarla kurulan iletişim kanalları tanımlanmıştır. Farklı paydaşların risk ve ihtiyaçlarına yönelik detaylı bir açıklama yapılmamıştır. Ayrıca paydaş belirleme yöntemine ilişkin herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.
- Önemlilik ilkesine yönelik değer yaratma süreci ile ilgili olan ve hariç tutulan konuların tanımlanmadığı belirlenmiştir. Ayrıca önemlilik belirleme sürecine ilişkin kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işletmeye ve sektöre özgü bilgilerin dahil edildiği raporda sayfa sayısına yönelik kısalığın yeterli ölçüde sağlandığı belirlenmiştir.
- Raporda güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik olumlu ve olumsuz özellikler açıklanmıştır. Ayrıca raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Hariç tutulan bilgiler ve önemli hataların varlığına ilişkin bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında çalışan sayısı, ar-ge faaliyetleri ve sosyal sorumluluk faaliyetleri gibi anahtar performans göstergeleri kullanılmıştır. Bu göstergelerin karşılaştırmaya yapmayı kolaylaştıracak şekilde tanımlanmadığı belirlenmiştir.

Petkim Faaliyet Raporu Analizi

Petkim faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.24’de yer verilmiştir. Raporda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Bilgiler Arası Bağlantı” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Paydaş Katılımı” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,7812 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.24. Petkim Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	8	80
Bilgiler Arası Bağlantı	12	11	91,7
Paydaş Katılımı	8	5	62,5

Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	4	66,7
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	13	81,2
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	5	83,3
Toplam Puan	64	50	78,12

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{50}{64}$$

$$= 0,7812$$

Petkim faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında stratejik, finansal, operasyonel ve dış riskler tanımlanmıştır. Ayrıca vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler tanımlanmıştır. Fırsatlara ilişkin kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesi kapsamında stratejinin kaynaklara ve yatırımlara adaptasyonu ve bu unsurlar arası etkileşim tanımlanmıştır. Değer yaratma sürecinde etkili olan entelektüel sermaye, finansal sermaye ve üretilmiş sermaye arası ilişkiler açıklanmıştır.
- Paydaş katılımı ilkesine yönelik, paydaşlarla kurulan iletişim kanalları tanımlanmıştır. Farklı paydaşların riskleri ve ihtiyaçları ile paydaş belirleme yöntemine ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Önemlilik ilkesi kapsamında, öncelikleri temel etki değerlendirmesi ve paydaş katılımı kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır. Raporda hariç tutulan konulara yönelik detaylı bir tanımlama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında, işletmeye ve sektöre özgü bilgiler rapora dahil edilmiştir. Raporda çapraz referans ve bağlantıların yeterli ölçüde kullanılmadığı belirlenmiştir. Ayrıca sayfa sayısına yönelik kısalığında tam anlamıyla sağlanamadığı söylenebilir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmış, ayrıca sektörün kilit yönleri açıklanmıştır. Farklı paydaşlara karşı yükümlülükler ve önemli hataların varlığına ilişkin kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.

- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında, anahtar performans göstergelerine ilişkin ar-ge harcamaları, çalışan sayısı, müşteri memnuniyeti, çevre ve atık yönetim faaliyetleri tanımlanmıştır.

Polisan Faaliyet Raporu Analizi

Polisan faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.25’de yer verilmiştir. Raporunda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Bilgiler Arası Bağlantı” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Paydaş Katılımı” ve “Önemlilik” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,6719 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.25. Polisan Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	6	60
Bilgiler Arası Bağlantı	12	10	83,3
Paydaş Katılımı	8	4	50
Önemlilik	6	3	50
Kısa ve Öz Olma	6	4	66,7
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	12	75
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,7
Toplam Puan	64	43	67,19

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{43}{64}$$

$$= 0,6719$$

Polisan faaliyet raporunu yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında önemli riskler tanımlanmıştır. Vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler açıklanmıştır. Değer yaratma ile ilgili iş modelinin ise açıkça tanımlanmadığı belirlenmiştir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik finansal olmayan bilgiler, finansal bilgiler ile bir arada sunulmuştur. Şirketin diğer iç raporlarına atıfta bulunulmuştur. Ayrıca diğer raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantılar

kullanılmıştır. Değer yaratma sürecinde etkili olan sermaye öğeleri arası ilişkilere yönelik kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.

- Paydaş katılımı ilkesine yönelik, paydaşlarla kurulan iletişim kanalları tanımlanmıştır. Farklı paydaşların riskleri ve ihtiyaçlarına yönelik detaylı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır. Paydaş belirleme yöntemi ile ilgili herhangi bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Önemlilik ilkesi kapsamında önemlilik belirleme sürecinde öncelikler ve paydaş katılımı açıklanmıştır. Değer yaratma süreci ile ilgili olan ve hariç tutulan konulara ilişkin kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesine yönelik, şirketin faaliyet gösterdiği boyacılık, limancılık, kimya ve gayrimenkul sektörüne ilişkin bilgiler rapora dahil edilmiştir. Raporunda sayfa sayısına yönelik kısalığın yeterli ölçüde sağlanmadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesi kapsamında olumlu ve olumsuz özellikler açıklanmıştır. Raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Raporunda önemli hataların varlığına ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesine yönelik çalışan sayısı, ar-ge faaliyetleri, inovasyon ve kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir.

Sabancı Holding Faaliyet Raporu Analizi

Sabancı Holding faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.26’da yer verilmiştir. En yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Paydaş Katılımı” olarak bulunmuştur. Bu kapsamda raporun, entegre rapor uygunluk skoru, 0,7344 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.26. Sabancı Holding Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	7	70
Bilgiler Arası Bağlantı	12	9	75

Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	4	66,7
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	13	81,2
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	5	83,3
Toplam Puan	64	47	73,44

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{47}{64}$$

$$= 0,7344$$

Sabancı Holding faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında riskler ve fırsatlar açıkça tanımlanmıştır. Önemli riskler kapsamında uyum riskleri, finansal riskler, stratejik riskler, raporlama riskleri ve dış çevre riskleri olarak açıklanmıştır. Raporda kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma sürecinin kapsamlı bir şekilde tanımlanmadığı belirlenmiştir
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik stratejinin risklere, fırsatlara, kaynaklara ve yatırımlara adaptasyonu ve bu öğeler arası ilişki tanımlanmıştır. Raporda finansal olmayan bilgiler, finansal bilgiler ile bir arada sunulmuş ve şirketin diğer iç raporlarına atıfta bulunulmuştur. Sermaye öğeleri arası ilişkiye yönelik kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında paydaşlarla kurulan iletişim kanalları tanımlanmıştır. Farklı paydaşların riskleri ve ihtiyaçlarına yönelik kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır. Ayrıca raporda kurumun paydaş belirleme yönetimine yer verilmediği belirlenmiştir.
- Raporda önemlilik belirleme sürecine yönelik öncelikler ve değer yaratma süreci ile ilgili olan konular kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır. Hariç tutulan konulara yönelik kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında şirketin faaliyet gösterdiği banka, sigorta, enerji, çimento ve perakende sektörüne ilişkin açıklama yapılmıştır. Kısalık ve özlüğü sağlamak için çapraz referansa ve bağlantıların kullanıldığı raporda sayfa sayısına yönelik kısalığın sağlanamadığı belirlenmiştir.

- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik sektörün kilit yönleri açıklanmış, ayrıca raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Ayrıca olumlu ve olumsuz özellikler açıklanmıştır. Hariç tutulan bilgiler ve önemli hataların varlığına ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında, anahtar performans göstergeleri tanımlanmıştır. Bu kapsamda raporda ciro, nakit akımı, çalışan memnuniyeti, çalışan sayısını içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Sektörde yaygın olarak kullanılan anahtar performans göstergelerinin karşılaştırma yapmayı kolaylaştıracak bir şekilde sunulduğu belirlenmiştir.

Soda Sanayii Faaliyet Raporu Analizi

Soda Sanayii faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.27’de yer verilmiştir. Raporunda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Kısa ve Öz Olma” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Önemlilik” olarak bulunmuştur. Raporun, entegre rapor uygunluk skoru, 0,6562 olarak bulunmuştur.

Tablo 3.27. Soda Sanayii Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	7	70
Bilgiler Arası Bağlantı	12	8	66,7
Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	3	50
Kısa ve Öz Olma	6	5	83,3
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	10	62,5
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,7
Toplam Puan	64	42	65,62

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{42}{64}$$

$$= 0,6562$$

Soda Sanayii faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında önemli riskler tanımlanmış, fakat fırsatlara yönelik kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır. Ayrıca kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma ile ilgili iş modelinin açık bir şekilde tanımlanmadığı belirlenmiştir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik finansal olmayan bilgiler finansal bilgiler ile bir arada sunulmuştur. Raporda değer yaratma sürecinde etkili olan sermaye öğeleri arasındaki ilişkilerin kapsamlı bir şekilde tanımlanmadığı tespit edilmiştir.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında paydaşlarla kurulan iletişim kanalları açık bir şekilde tanımlanmıştır. Raporda farklı paydaşların riskleri, ihtiyaçları ve paydaş belirleme yöntemine ilişkin detaylı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Önemlilik belirleme sürecine ilişkin öncelikler, paydaş katılımı ve değer yaratma süreci ile ilgili olan konular açıklanmıştır. Hariç tutulan konulara yönelik kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işlemeye ve sektöre özgü bilgiler rapora dahil edilmiştir. Çapraz referans ve bağlantılar kullanıldığı raporda sayfa sayısına yönelik kısalığın yeterli ölçüde sağlanamadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik raporun iç denetimi ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Raporda farklı paydaşlara karşı yükümlülükler ve olumsuz özelliklere ilişkin kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında çalışan sayısı, ar-ge faaliyetleri, sosyal sorumluluk faaliyetleri ve finansal sonuçları içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Bu göstergelerin karşılaştırma yapmayı kolaylaştıracak şekilde açıklanmadığı belirlenmiştir.

Şişecam Topluluğu Faaliyet Raporu Analizi

Şişecam Topluluğu faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.28’de yer verilmiştir. Raporda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Güvenilirlik ve Bütünlük” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Kısa ve Öz Olma” ilkesi olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,7187 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.28. Şişecam Topluluğu Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	8	80
Bilgiler Arası Bağlantı	12	9	75
Paydaş Katılımı	8	4	50
Önemlilik	6	5	83,3
Kısa ve Öz Olma	6	2	33,3
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	14	87,5
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,7
Toplam Puan	64	46	71,87

$$\begin{aligned} \text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} &= \frac{46}{64} \\ &= 0,7187 \end{aligned}$$

Şişecam Topluluğu faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler açıklanmıştır. Raporda önemli riskler tanımlanmış fakat fırsatlara yönelik detaylı bir bilgilendirme yapılmamıştır. Ayrıca kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma ile ilgili iş modeli açıkça tanımlanmamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik şirketin diğer iç raporlarına atıfta bulunulmuş ve finansal bilgiler finansal olmayan bilgiler ile bir arada sunulmuştur. Değer yaratma sürecinde sermaye öğeleri arası ilişkilere yönelik kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında, paydaşlarla kurulan sözlü ve yazılı iletişim kanalları tanımlanmıştır. Farklı paydaşların riskleri, ihtiyaçları ve paydaş taleplerine cevap vermede temel önceliklere ilişkin detaylı bir açıklamaya ulaşamamıştır.
- Önemlilik ilkesine yönelik, değer yaratma süreci ile ilgili olan konular açıklanmıştır. Hariç tutulan konulara ilişkin ise kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.

- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında sektöre yönelik bilgilerin yanı sıra genel ekonomik duruma ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Toplamda 278 sayfadan oluşan raporun sayfa sayısına yönelik kısalığı sağlayamadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik sektörün kilit yönleri açıklanmıştır. Çeşitli paydaşlara karşı yükümlülükler rapora dahil edilmiştir. Ayrıca olumlu ve olumsuz özelliklere yer verilmiştir. Hariç tutulan bilgiler ve önemli hataların varlığına ilişkin kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında gelişimi ve eğilimi gösteren anahtar performans göstergeleri dahil edilmiştir. Bu kapsamda raporda ar-ge faaliyetleri, atık yönetimi, patent başvuru sayısı, çalışan sayısı ve kişi başı eğitim saatini içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tat Gıda Faaliyet Raporu Analizi

Tat Gıda faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.29’da yer verilmiştir. Raporunda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,5467 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.29. Tat Gıda Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	4	40
Bilgiler Arası Bağlantı	12	5	41,7
Paydaş Katılımı	8	4	50
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	3	50
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	10	62,5
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	5	83,3
Toplam Puan	64	35	54,67

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{35}{64} = 0,5467$$

Tat Gıda faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında, önemli riskler tanımlanmıştır. Fırsatlara yönelik herhangi bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır. Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma ile ilgili iş modelinin açıkça tanımlanmadığı belirlenmiştir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik finansal olmayan bilgiler, finansal bilgiler ile bir arada sunulmuştur. Şirketin diğer iç raporlarına yeterli ölçüde atıfta bulunulmadığı belirlenmiştir. Ayrıca diğer raporlar ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantıların kullanılmadığı tespit edilmiştir.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında paydaşlarla kurulan iletişim kanalları açık bir şekilde tanımlanmıştır. Raporla paydaş belirleme yönteminin açıklanmadığı belirlenmiştir. Ayrıca farklı paydaşların riskleri ve ihtiyaçlarına yönelik detaylı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Önemlilik ilkesine yönelik öncelikler, paydaş katılımı, temel etki değerlendirmesi açıklanmıştır. Değer yaratma süreci ile ilgili olan ve hariç tutulan konulara yönelik kapsamlı bir tanımlamaya ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işletmeye ve endüstriye özgü bilgiler rapora dahil edilmiştir. Raporla sayfa sayısına yönelik kısalığın yeterli ölçüde sağlanmadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Raporla olumsuz özellikler ve sektörün kilit yönleri ile ilgili kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında ar-ge faaliyetleri, inovasyon, patent başvurusu sayısı, finansal göstergeler gibi anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Bu göstergelerin farklı bilgi ihtiyaçlarının karşılanmasını kolaylaştırdığı söylenebilir.

Tav Havalimanları Faaliyet Raporu Analizi

Tav Havalimanları faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.30'da yer verilmiştir. Raporla en yüksek açıklanma oranına sahip ilke "Güvenilirlik ve Bütünlük" en düşük

açıklanma oranına sahip ilke ‐Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik‐ ile ‐Önemlilik‐ olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,5781 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.30. Tav Havalimanları Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	5	50
Bilgiler Arası Bağlantı	12	8	66,7
Paydaş Katılımı	8	4	50
Önemlilik	6	2	33,3
Kısa ve Öz Olma	6	4	33,7
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	12	75
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	2	33,3
Toplam Puan	64	37	57,81

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{35}{64} = 0,5781$$

Tav Havalimanları faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında finansal riskler, çevresel riskler, stratejik ve operasyonel riskler tanımlanmıştır. Fırsatlara yönelik kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır. Ayrıca vizyon, değerler ve stratejik odak arasındaki ilişkilerin kapsamlı bir şekilde açıklanmadığı belirlenmiştir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik finansal olmayan bilgiler, finansal bilgilerle bir arada sunulmuş ve şirketin diğer iç raporlarına atıfta bulunulmuştur. Ayrıca sürdürülebilirlik raporu gibi diğer iç raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantılar kullanılmıştır. Raporda sermaye öğeleri arasındaki ilişkiye yönelik bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında, paydaşlarla kurulan iletişim kanalları açıklanmıştır. Farklı paydaşların ihtiyaçları ve paydaş taleplerine cevap vermede temel önceliklere ilişkin detaylı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.

Ayrıca paydaş belirleme yönetime ilişkin de herhangi bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.

- Önemlilik ilkesine yönelik öncelikler, temel etki değerlendirmesi ve ilgili konuların kapsamına ilişkin detaylı bir açıklamaya ulaşamamıştır. Ayrıca hariç tutulan konuların da tanımlanmadığı belirlenmiştir.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında, işletmeye ve havacılık sektörüne yönelik bilgilere yer verilmiştir. Çapraz referans ve bağlantıların kullanıldığı raporda sayfa sayısına yönelik kısalığın sağlanamadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik sektörün kilit yönleri tanımlanmıştır. Raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Raporunda olumsuz özellikler ve çeşitli paydaşlara karşı yükümlülüklerle ilişkin kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında müşteri memnuniyeti, karbon salınımı, finansal göstergeler ve çalışan sayısını içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Bu göstergelerin karşılaştırma yapmayı kolaylaştıracak bir şekilde tanımlanmadığı belirlenmiştir.

Tekfen Holding Faaliyet Raporu Analizi

Tekfen Holding faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.31’de yer verilmiştir. Raporda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Güvenilirlik ve Bütünlük” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Önemlilik” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,5937 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.31. Tekfen Holding Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	6	60
Bilgiler Arası Bağlantı	12	7	58,3
Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	2	33,3
Kısa ve Öz Olma	6	4	66,7
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	11	68,7

Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	3	50
Toplam Puan	64	38	59,37

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{38}{64}$$

$$= 0,5937$$

Tekfen Holding faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında önemli riskler tanımlanmıştır. Ayrıca vizyon, değerler ve stratejik odak arasındaki ilişkiler açıklanmıştır. Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma sürecinin ise açıkça tanımlanmadığı belirlenmiştir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik finansal olmayan bilgiler, finansal bilgiler ile bir arada sunulmuştur. Stratejinin risklere, fırsatlara, kaynaklara ve yatırımlara adaptasyonuna ilişkin kapsamlı bir bilgilendirme yapılmamıştır. Ayrıca diğer raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantılara yeterli ölçüde yer verilmemiştir.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında paydaşlarla kurulan iletişim kanalları detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Paydaş taleplerine cevap vermede temel öncelikler ve paydaş belirleme yönteminin kapsamlı bir şekilde açıklanmadığı belirlenmiştir.
- Önemlilik ilkesine yönelik raporda öncelikler ve paydaş katılımı açıklanmıştır. Raporda değer yaratma süreci ile ilgili olan ve hariç tutulan konulara yönelik bilgilendirmeye ulaşamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işletmeye ve sektöre yönelik bilgiler verilmiştir. 226 sayfadan oluşan raporda sayfa sayısına yönelik kısalığın sağlanamadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik olumlu ve olumsuz özellikler açıklanmıştır. Raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Farklı paydaşlara olan yükümlülüklerle ilişkin detaylı bir açıklamaya ulaşamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında finansal göstergeler, iş kazası, çalışan sayısı ve açılan davaları içeren anahtar performans

göstergelerine yer verilmiştir. Bu göstergelerin karşılaştırma yapmayı yeterli ölçüde kolaylaştıracak bir şekilde tanımlanmadığı belirlenmiştir.

Tofaş Faaliyet Raporu Analizi

Tofaş faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.32’de yer verilmiştir. Raporunda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Paydaş Katılımı” en düşük açıklanma oranına sahip ilke ”Önemlilik” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,7812 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.32. Tofaş Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	7	70
Bilgiler Arası Bağlantı	12	9	75
Paydaş Katılımı	8	7	87,5
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	5	83,3
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	13	81,25
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	5	83,3
Toplam Puan	64	50	78,12

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{50}{64} = 0,7812$$

Tofaş faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler ile önemli riskler tanımlanmıştır. Raporunda stratejik hedeflere ulaşma yeteneğine ilişkin tahminlere yönelik kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik finansal olmayan bilgiler, finansal bilgilerle bir arada sunulmuştur. Her bir kullanıcının ihtiyacını karşılayacak şekilde diğer raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantılar kullanılmıştır.

- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında paydaşlarla kurulan iletişim kanalları, farklı paydaşların riskleri ve ihtiyaçları, paydaş taleplerine cevap vermede temel öncelikler ve risk azaltıcı adımlar tanımlanmıştır. Paydaş belirleme yöntemine ilişkin detaylı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Önemlilik ilkesine yönelik paydaş katılımı, öncelikler ve ilgili konuların kapsamı tanımlanmıştır. Hariç tutulan konulara ilişkin detaylı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işletmeye ve otomotiv sektörüne yönelik bilgilere yer verilmiştir. Raporunda sayfa sayısına yönelik kısalığın yeterli ölçüde sağlanmadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Ayrıca çeşitli paydaşlara karşı yükümlülükler dahil edilmiştir. Raporunda hariç tutulan bilgiler ve önemli hataların varlığına ilişkin kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında enerji yönetimi, müşteri memnuniyeti, ar-ge faaliyetleri ve patent başvuru sayısını içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Sektörde yaygın olan göstergelerin kullanılmasıyla farklı bilgi ihtiyaçlarının karşılanmasını kolaylaştırmıştır.

Tüpraş Faaliyet Raporu Analizi

Tüpraş faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.33’de yer verilmiştir. Raporunda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Kısa ve Öz Olma” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,8125 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.33. Tüpraş Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	7	70
Bilgiler Arası Bağlantı	12	10	83,3
Paydaş Katılımı	8	7	87,5

Önemlilik	6	5	83,3
Kısa ve Öz Olma	6	4	66,7
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	13	81,25
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	6	100
Toplam Puan	64	52	81,25

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{52}{64}$$

$$= 0,8125$$

Tüpraş faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında finansal, stratejik, operasyonel ve ticari riskler tanımlanmıştır. Ayrıca vizyon değerler ve stratejik odak arası ilişkiler açıklanmıştır. Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma sürecine yönelik kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik stratejinin riskleri fırsatlar, kaynaklar ve yatırımlara adaptasyonu tanımlanmıştır. Finansal ve finansal olmayan bilgiler bir arada sunulmuş ve şirketin diğer iç raporlarına atıfta bulunulmuştur. Raporda değer yaratma sürecinde sermaye öğeleri arası etkileşime yönelik kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında paydaşlarla kurulan iletişim kanalları, farklı paydaşların riskleri ve ihtiyaçları, paydaş taleplerine cevap vermede temel öncelikler ve risk azaltıcı adımlar açıkça tanımlanmıştır. Kurumun paydaş belirleme yöntemine ilişkin ise kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Önemlilik ilkesine yönelik öncelikler, temel etki değerlendirmesi, paydaş katılımı ve ilgili konuların kapsamı açıkça tanımlanmıştır. Raporda değer yaratma süreci ile ilgili olan ve hariç tutulan konulara yönelik kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işletmeye ve sektöre özgü bilgiler rapora dahil edilmiştir. Ayrıca çapraz referans ve bağlantılar kullanılmıştır. Raporda sayfa sayısına yönelik kısalığın sağlanamadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik sektörün kilit yönleri açıklanmıştır. Raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Ayrıca raporda olumlu ve

olumsuz özellikler açıklanmıştır. Hariç tutulan bilgiler, önemli, hataların varlığı ve raporun hazırlanmasında yer alan personele ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.

- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında operasyonel, çevresel, sosyal, ekonomik ve idari performans göstergeleri tanımlanmıştır. Raporunda anahtar performans göstergeleri sınıflandırılarak sunulmuş, bu sayede karşılaştırma yapılması kolaylaştırılmıştır.

Türk Hava Yolları Faaliyet Raporu Analizi

Türk Hava Yolları faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.34’de yer verilmiştir. Raporunda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Kısa ve Öz Olma” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Paydaş Katılımı” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,3281 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.34. Türk Hava Yolları Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	1	10
Bilgiler Arası Bağlantı	12	2	16,7
Paydaş Katılımı	8	0	0
Önemlilik	6	1	16,7
Kısa ve Öz Olma	6	5	83,3
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	9	56,3
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	3	50
Toplam Puan	64	21	32,81

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{21}{64}$$

$$= 0,3281$$

Türk Hava Yolları faaliyet raporuna yönelik bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında iş modeli ile ilgili önemli riskler ve fırsatlar tanımlanmamıştır. Ayrıca vizyon değerler ve stratejik odak arası ilişkilerin açıklanmadığı belirlenmiştir.

- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik finansal ve finansal olmayan bilgiler bir arada sunulmuştur. Raporunda şirketin diğer iç raporlarına atıfta bulunulmadığı ve diğer raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantıların dahil edilmediği tespit edilmiştir. Ayrıca sermaye ögeleri arası ilişkilere ilişkin açıklamaya ulaşamamıştır.
- Raporunda paydaş katılımı ilkesi kapsamında paydaş belirleme yöntemi, paydaşlarla kurulan iletişim kanalları, farklı paydaşların riskleri ve ihtiyaçları, paydaş taleplerine cevap vermede temel öncelikler ve risk azaltıcı adımlara yönelik açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Önemlilik ilkesine yönelik öncelikler, temel etki değerlendirmesi, paydaş katılımı, değer yaratma süreci ile ilgili olan ve hariç tutulan konulara ilişkin bilgilendirmeye ulaşamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işletmeye ve havacılık sektörüne yönelik bilgilere yer verilmiştir. Kısıllığı sağlamak için yönetim kurulu üyelerinin özgeçmişlerine ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantılar kullanılmıştır. Ayrıca raporda sayfa sayısına yönelik kısıllığın sağlandığı söylenebilir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Ayrıca olumlu ve olumsuz özellikler açıklanmıştır. Çeşitli paydaşlara olan yükümlülükler, hariç tutulan bilgiler ve önemli hataların varlığına ilişkin açıklamaya ulaşamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında çalışan sayısı ve finansal göstergeleri içeren anahtar performans göstergeleri kullanılmıştır. Bu göstergelerin karşılaştırma yapmayı yeterli ölçüde kolaylaştıracak şekilde sunulmadığı belirlenmiştir.

Türk Telekom Faaliyet Raporu Analizi

Türk Telekom faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.35’de yer verilmiştir. Raporunda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Kısa ve Öz Olma” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,7969 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.35. Türk Telekom Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	8	80
Bilgiler Arası Bağlantı	12	9	75
Paydaş Katılımı	8	7	87,5
Önemlilik	6	5	83,3
Kısa ve Öz Olma	6	3	50
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	13	81,25
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	6	100
Toplam Puan	64	51	79,69

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{51}{64}$$

$$= 0,7969$$

Türk Telekom faaliyet raporuna ilişkin bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında, iş modeli ile ilgili önemli riskler ve fırsatlar tanımlanmıştır. Vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler açıklanmıştır. Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma sürecinin ise kapsamlı bir şekilde tanımlanmadığı belirlenmiştir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik stratejinin riskler, fırsatlar, kaynaklar ve yatırımlara adaptasyonu tanımlanmıştır. Ayrıca finansal ve finansal olmayan bilgiler bir arada sunulmuş ve şirketin diğer iç raporlarına atıfta bulunulmuştur. Değer yaratma sürecinde sermaye öğeleri arasındaki ilişkiye yönelik detaylı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında paydaşlarla kurulan sözlü ve yazılı iletişim kanalları kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır. Farklı paydaşların riskleri, ihtiyaçları, paydaş taleplerine cevap vermede öncelikler ve risk azaltıcı adımlar tanımlanmıştır. Şirketin payda belirleme yöntemine ilişkin herhangi bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Önemlilik ilkesine yönelik öncelikler, temel etki değerlendirmesi ve paydaş katılımı tanımlanmıştır. Değer yaratma süreci ile ilgili olan ve hariç tutulan konulara yönelik detaylı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.

- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işletmeye ve sektöre özgü bilgilere yer verilmiştir. Raporda kısalığı sağlamak için çapraz referans ve bağlantıların yeterli ölçüde kullanılmadığı belirlenmiştir. 290 sayfadan oluşan raporda sayfa sayısına yönelik kısalığın sağlanamadığı söylenebilir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Ayrıca sektörün kilit yönleri açıklanmış ve bilgi farklı aralıklara göre sunulmuştur. Hariç tutulan bilgiler ve önemli hataların varlığına ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında anahtar performans göstergeleri detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Göstergelerin operasyonel ve finansal göstergeler altında gruplandırılarak sunulması, hem farklı bilgi ihtiyaçlarının karşılanmasını, hem de karşılaştırma yapılmasını kolaylaştırdığı söylenebilir.

Türk Traktör Faaliyet Raporu Analizi

Türk Traktör faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.36'da yer verilmiştir. Raporda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke "Bilgiler Arası Bağlantı" en düşük açıklanma oranına sahip ilke "Kısa ve Öz Olma" olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,6718 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.36. Türk Traktör Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	7	70
Bilgiler Arası Bağlantı	12	9	75
Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	3	50
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	11	68,7
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,7
Toplam Puan	64	43	67,18

$$\begin{aligned}\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} &= \frac{43}{64} \\ &= 0,6718\end{aligned}$$

Türk Traktör faaliyet raporuna ilişkin bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında önemli riskler ve fırsatlar tanımlanmıştır. Ayrıca vizyon değerler ve stratejik odak arası ilişkiler açıklanmıştır. Kısa orta ve uzun vadede değer yaratma sürecine ilişkin detaylı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik, finansal olmayan bilgiler, finansal bilgiler ile bir arada sunulmuş ve şirketin diğer iç raporlarına atıfta bulunulmuştur. Ayrıca diğer raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantılar kullanılmıştır. Değer yaratma sürecinde sermaye ögeleri arasındaki ilişkiye ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında, paydaşlarla kurulan iletişim kanalları, paydaş taleplerine cevap vermede temel öncelikler ve risk azaltıcı adımlar açıklanmıştır. Raporda paydaş belirleme yönetimi ile ilgili herhangi bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Önemlilik ilkesine yönelik öncelikler, temel etki değerlendirmesi ve paydaş katılımı detaylı bir şekilde açıklanmıştır. İlgili konuların kapsamı ve hariç tutulan konuların kapsamlı bir şekilde açıklanmadığı belirlenmiştir.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işletmeye ve sektöre özgü bilgilere yer verilmiştir. Toplamda 214 sayfadan oluşan raporda sayfa sayısına ilişkin kısalığın sağlanamadığı söylenebilir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Ayrıca sektörün kilit yönleri açıklanmıştır. Şirketin çeşitli paydaşlara karşı yükümlülükleri ve olumsuz özelliklerine ilişkin detaylı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında, sosyal sorumluluk faaliyetleri, finansal göstergeler, müşteri memnuniyeti, ar-ge ve inovasyonu içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Bu göstergelerin karşılaştırma yapmayı kolaylaştıracak bir şekilde tanımlanmıştır.

Turkcell Faaliyet Raporu Analizi

Turkcell faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.37’de yer verilmiştir. Raporunda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Bilgiler Arası Bağlantı” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,6406 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.37. Turkcell Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	4	40
Bilgiler Arası Bağlantı	12	10	83,3
Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	4	66,7
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	11	68,7
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	3	50
Toplam Puan	64	41	64,06

$$\begin{aligned} \text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} &= \frac{41}{64} \\ &= 0,6406 \end{aligned}$$

Turkcell faaliyet raporuna ilişkin bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında iş modeli ile ilgili önemli riskler tanımlanmıştır. Ayrıca vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler açıklanmıştır. Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma sürecine ilişkin detaylı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik finansal olmayan bilgiler, finansal bilgiler ile bir arada sunulmuştur. Ayrıca şirketin diğer iç raporlarına atıfta bulunulmuş ve diğer raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantılar dahil edilmiştir. Tahmin yapmada kullanılan göstergelerin, strateji ve risklerin değerlendirilmesinde kullanılan göstergeler ile uyumuna ilişkin kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.

- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında paydaşlarla kurulan iletişim kanalları tanımlanmıştır. Ayrıca farklı paydaşların riskleri ve ihtiyaçları belirlenmiştir. Paydaş belirleme yöntemine ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Önemlilik ilkesine yönelik önemlilik, temel etki değerlendirmesi, paydaş katılımı ve değer yaratma süreci ile ilgili konular açıklanmıştır. İlgili konuların kapsamına ilişkin detaylı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işletmeye ve sektöre özgü bilgilere yer verilmiştir. Çapraz referans ve bağlantıların kullanıldığı raporda sayfa sayısına yönelik kısalığın sağlanamadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Ayrıca sektörün kilit yönleri açıklanmıştır. Çeşitlik paydaşlara karşı yükümlülükler ve olumsuz özelliklere ilişkin detaylı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında sosyal sorumluluk faaliyetleri, finansal göstergeler, çalışan sayısı ve eğitim saatini içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Raporda yer alan göstergelerin karşılaştırma yapmayı kolaylaştıracak bir şekilde sunulmadığı belirlenmiştir.

Ülker Faaliyet Raporu Analizi

Ülker faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.38’de yer verilmiştir. Raporda en açıklanma oranına sahip ilke “Bilgiler Arası Bağlantı” en düşük açıklanma oranına sahip ile “Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,7187 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.38. Ülker Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	7	70
Bilgiler Arası Bağlantı	12	10	83,3
Paydaş Katılımı	8	6	75
Önemlilik	6	4	66,7

Kısa ve Öz Olma	6	4	66,7
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	12	75
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	3	50
Toplam Puan	64	46	71,87

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{46}{64}$$

$$= 0,7187$$

Ülker faaliyet raporuna ilişkin bulgular şunlardır:

- Raporda, stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında finansal araçlardan kaynaklanan riskler tanımlanmıştır. Ayrıca vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler açıklanmıştır. Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma sürecine ve fırsatlara yönelik kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik, stratejinin riskler, fırsatlar kaynaklar ve yatırımlara adaptasyonu açıklanmıştır. Sürdürülebilirlik raporu, kurumsal yönetim ilkelerine uyum raporu gibi şirketin diğer iç raporlarına atıfta bulunulmuş ve bu raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantılar kullanılmıştır. Değer yaratma sürecinde sermaye öğeleri arası ilişkiye ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında paydaşlarla kurulan iletişim kanalları açıklanmıştır. Ayrıca paydaş taleplerine cevap vermede temel öncelikler ve risk azaltıcı adımlar tanımlanmıştır. Raporda kurumun paydaş belirleme yöntemine ilişkin bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Önemlilik ilkesi kapsamında öncelikler, temel etki değerlendirmesi ve paydaş katılıma yer verilmiştir. İlgili konuların kapsamı ve hariç tutulan konulara ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesine yönelik işletmeye ve sektöre özgü bilgilerin yanı sıra dünya ekonomisi ve ülke ekonomisine ilişkin genel bilgilere yer verilmiştir. Raporda sayfa sayısına yönelik kısalığın yeterli ölçüde sağlanamadığı belirlenmiştir.

- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesi kapsamında sektörün kilit yönleri ve çeşitli paydaşlara karşı yükümlülükler kapsamlı bir şekilde tanımlanmıştır. Raporla hariç tutulan bilgiler ve önemli hataların varlığına ilişkin açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesine yönelik gelişim gösteren anahtar performans göstergeleri tanımlanmıştır. Bu kapsamda karbon salınımı, atık yönetimi, su kullanımı, enerji tasarrufu, finansal göstergeler, ar-ge faaliyetleri ve sosyal sorumluluk faaliyetlerini içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir.

Vakıfbank Faaliyet Raporu Analizi

Vakıfbank faaliyet raporu analizine Tablo 3.39’da yer verilmiştir. Raporla en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Güvenilirlik ve Bütünlük” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Kısa ve Öz Olma olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,7344 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.39. Vakıfbank Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	7	70
Bilgiler Arası Bağlantı	12	9	75
Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	5	83,3
Kısa ve Öz Olma	6	3	50
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	14	87,5
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,7
Toplam Puan	64	47	73,44

$$\begin{aligned} \text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} &= \frac{47}{64} \\ &= 0,7344 \end{aligned}$$

Vakıfbank faaliyet raporuna ilişkin bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında piyasa riski, operasyonel risk, kredi riski ve likidite riskini içeren önemli riskler tanımlanmıştır. Ayrıca vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler açıkça tanımlanmıştır. Raporunda fırsatlara ilişkin kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik stratejinin risklere, kaynaklara ve yatırımlara adaptasyonu tanımlanmıştır. Raporunda şirketin diğer iç raporlarına atıfta bulunulmuş fakat bu raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantılara yeterli ölçüde yer verilmediği belirlenmiştir.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında paydaşlarla kurulan iletişim kanalları açık bir şekilde tanımlanmıştır. Ayrıca farklı paydaşların riskleri ve ihtiyaçları belirlenmiştir. Şirketin paydaş belirleme yöntemine ilişkin bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Önemlilik ilkesine yönelik öncelikler, temel etki değerlendirmesi ve paydaş katılımı açıklanmıştır. Değer yaratma süreci ile ilgili olan konular tanımlanmış fakat hariç tutulan konulara kapsamlı bir şekilde yer verilmediği belirlenmiştir.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında şirkete ve sektöre yönelik bilgilerin yanı sıra genel ekonomik durumla ilgili kapsamlı açıklamalara yer verilmiştir. Çapraz referans ve bağlantıların kullanıldığı raporda sayfa sayısına yönelik kısalığın sağlanamadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik olumlu ve olumsuz özellikler açıklanmıştır. Ayrıca raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Raporunda hariç tutulan bilgiler ve önemli hataların varlığına ilişkin kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında finansal göstergeler, çalışan sayısı, kişi başı eğitim saati ve sosyal sorumluluk faaliyetlerini içeren anahtar performans göstergeleri tanımlanmıştır. Bu performans göstergelerinin karşılaştırma yapmayı yeterli ölçüde kolaylaştırmadığı söylenebilir.

Vestel Beyaz Eşya Faaliyet Raporu Analizi

Vestel Beyaz Eşya faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.40’da yer verilmiştir. Raporda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Önemlilik” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Bilgiler Arası Bağlantı” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,6875 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.40. Vestel Beyaz Eşya Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	7	70
Bilgiler Arası Bağlantı	12	7	58,3
Paydaş Katılımı	8	6	75
Önemlilik	6	5	83,3
Kısa ve Öz Olma	6	4	66,7
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	11	68,75
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,7
Toplam Puan	64	44	68,75

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{44}{64} = 0,6875$$

Vestel Beyaz Eşya Faaliyet Raporuna ilişkin bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında stratejik riskler, sektöre ilişkin riskler, finansal riskler, operasyonel riskler ve dış çevre riskleri tanımlanmıştır. Vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler açıklanmıştır. İş modeli ile ilgili kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma sürecine ilişkin kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik, stratejinin riskler, fırsatlar, kaynaklar ve yatırımlara adaptasyonu tanımlanmıştır. Finansal olmayan bilgiler, finansal bilgiler ile bir arada sunulmuştur. Tahmin yapmada kullanılan göstergelerin strateji ve risklerin değerlendirilmesinde kullanılan göstergelerle uyumuna ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.

- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında, paydaşlarla kurulan sözlü ve yazılı iletişim kanalları tanımlanmıştır. Paydaş taleplerine cevap vermede temel öncelikler ve risk azaltıcı adımlar açıklanmıştır. Şirketin paydaş belirleme yöntemi ile ilgili herhangi bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Önemlilik ilkesine yönelik öncelikler, temel etki değerlendirmesi, paydaş katılımı ve ilgili konuların kapsamı açıklanmıştır. Hariç tutulan konulara ilişkin kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında sektörün kilit yönleri açıklanmış ve bilgi farklı aralıklarla sunulmuştur. Ayrıca raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Olumsuz özellikler ve çeşitli paydaşlara karşı yükümlülüklerle ilişkin kapsamlı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesine yönelik finansal göstergeler, atık yönetimi, enerji verimliliği, su kullanımı ve sosyal sorumluluk faaliyetlerini içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Bu kapsamda sektörde yaygın olan anahtar performans göstergelerinin kullanılmasıyla farklı bilgi ihtiyaçlarının karşılanması kolaylaştırılmıştır.

Vestel Elektronik Faaliyet Raporu Analizi

Vestel Elektronik faaliyet raporu incelemesinin Tablo 3.41’de yer verilmiştir. Raporunda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Önemlilik” ve “Kısa ve Öz Olma” iken en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik” olarak bulunmuştur. Raporun, entegre rapor uygunluk skoru, 0,7656 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.41. Vestel Elektronik Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	8	80
Bilgiler Arası Bağlantı	12	9	75
Paydaş Katılımı	8	6	75
Önemlilik	6	5	83,3
Kısa ve Öz Olma	6	5	83,3
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	12	75

Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,6
Toplam Puan	64	49	76,56

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{49}{64}$$

$$= 0,7656$$

Vestel Elektronik faaliyet raporuna ilişkin bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında, iş modeli ile ilgili önemli riskler ve fırsatlar tanımlanmıştır. Vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler açıklanmıştır. Kısa orta ve uzun vadede değer yarata sürecine ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik stratejinin riskler, fırsatlar, kaynaklar ve yatırımlara adaptasyonu tanımlanmıştır. Finansal ve finansal olmayan bilgiler bir arada sunulmuştur. Değer yaratma sürecinde sermaye öğeleri arası ilişkilere yönelik detaylı bir açıklama yapılmadığı belirlenmiştir.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında paydaşlarla kurulan iletişim kanalları tanımlanmıştır. Ayrıca farklı paydaşların riskleri ve ihtiyaçları belirlenmiştir. Paydaş taleplerine cevap vermede temel öncelikler ve risk azaltıcı adımlar açıklanmıştır.
- Önemlilik ilkesine yönelik değer yaratma süreci ile ilgili konular tanımlanmıştır. Öncelikler, temel etki değerlendirmesi ve paydaş katılımı açıklanmıştır. Hariç tutulan konularla ilgili kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında işletmeye ve sektöre yönelik bilgilere yer verilmiştir. Raporda çapraz referans ve bağlantılar kullanılmıştır. Raporda sayfa sayısına yönelik yeterli ölçüde kısalığın sağlanamadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik olumlu ve olumsuz özellikler açıklanmıştır. Raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Ayrıca sektörün kilit yönleri açıklanmıştır. Farklı paydaşlara karşı yükümlülükler ve raporun hazırlanmasında yer alan personele ilişkin kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.

- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında finansal göstergeler, ar-ge faaliyetleri, patent sayısı, karbon salınımı, su ve enerji tasarrufunu içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Bu göstergelerin farklı bilgi ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tanımlandığı söylenebilir.

Yapı Kredi Bankası Faaliyet Raporu Analizi

Yapı Kredi Bankası faaliyet raporu incelemesine Tablo 3.42’de yer verilmiştir. Raporda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke “Bilgiler Arası Bağlantı” en düşük açıklanma oranına sahip ilke “Kısa ve Öz Olma” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,7187 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.42. Yapı Kredi Bankası Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	8	80
Bilgiler Arası Bağlantı	12	10	83,3
Paydaş Katılımı	8	6	75
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	3	50
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	11	68,75
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	4	66,7
Toplam Puan	64	46	71,87

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{46}{64}$$

$$= 0,7187$$

Yapı Kredi Bankası faaliyet raporuna ilişkin bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında piyasa riski, itibar riski, operasyonel risk ve kredi riski tanımlanmıştır. Vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkiler tanımlanmıştır. Ayrıca stratejik hedeflere ulaşma yeteneğine ilişkin tahminler, geleceğe geçmiş ile ilişkilendirilerek açıklanmıştır. Fırsatlara yönelik kapsamlı bir bilgilendirmeye ulaşılamamıştır.

- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik finansal bilgiler, finansal olmayan bilgilerle bir arada sunulmuştur. Stratejinin risklere, kaynaklara ve yatırımlara adaptasyonu tanımlanmıştır. Ayrıca tahmin yapmada kullanılan göstergeler, strateji ve risklerin değerlendirilmesinde kullanılan göstergeler ile uyumlu bir şekilde sunulmuştur. Değer yaratma sürecinde sermaye ögeleri arası ilişkilere kapsamlı bir şekilde yer verilmediği belirlenmiştir.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında, paydaşlarla kurulan iletişim kanalları tanımlanmıştır. Farklı paydaşlar için riskler ve ihtiyaçlar belirlenmiştir. Ayrıca paydaş taleplerine cevap vermede temel öncelikler ve risk azaltıcı adımlar tanımlanmıştır. Kurumun paydaş belirleme yöntemine ilişkin herhangi bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Önemlilik ilkesine yönelik öncelikler, temel etki değerlendirmesi ve paydaş katılımına yer verilmiştir. Değer yaratma süreci ile ilgili olan ve hariç tutulan konuların kapsamlı bir şekilde açıklanmadığı belirlenmiştir.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında bankacılık sektörüne ve işletmeye özgü bilgiler rapora dahil edilmiştir. Toplamda 322 sayfadan oluşan raporda sayfa sayısına yönelik kısalığın sağlanamadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesine yönelik raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Sektörün kilit yönleri ve olumlu özellikleri kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır. Olumsuz özellikler ve çeşitli paydaşlara karşı yükümlülüklerle ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamında finansal göstergeler, çalışan sayısı, inovasyon ve müşteri memnuniyetini içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Performans göstergelerinin karşılaştırma yapmayı kolaylaştıracak bir şekilde sunulmadığı belirlenmiştir.

Zorlu Enerji Faaliyet Raporu Analizi

Zorlu Enerji faaliyet raporu incelemesine Tablo 3. 43'de yer verilmiştir. Raporda en yüksek açıklanma oranına sahip ilke "Bilgiler Arası Bağlantı" en düşük

açıklanma oranına sahip ilke “Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik” olarak bulunmuştur. Raporun entegre rapor uygunluk skoru, 0,625 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.43. Zorlu Enerji Faaliyet Raporu Ölçüt Puanı

KILAVUZ İLKELER	Maksimum Alınabilecek Puan	Ölçüt Puanı	Ölçüt Puanı (%)
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10	5	50
Bilgiler Arası Bağlantı	12	9	75
Paydaş Katılımı	8	5	62,5
Önemlilik	6	4	66,7
Kısa ve Öz Olma	6	4	66,7
Güvenilirlik ve Bütünlük	16	11	68,75
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6	2	33,3
Toplam Puan	64	40	62,5

$$\text{Entegre Rapor Uygunluk Skoru} = \frac{40}{64} = 0,625$$

Zorlu Enerji faaliyet raporuna ilişkin bulgular şunlardır:

- Stratejik yaklaşım ve geleceğe yönelim ilkesi kapsamında stratejik riskler, sektöre ilişkin riskler, finansal riskler, operasyonel riskler, itibar riskleri ve dış çevre riskleri şeklinde tanımlanmıştır. Fırsatlara ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır. Ayrıca vizyon, değerler ve stratejik odak arası ilişkilerin kapsamlı bir şekilde tanımlanmadığı belirlenmiştir.
- Bilgiler arası bağlantı ilkesine yönelik, şirketin diğer iç raporlarına atıfta bulunulmuş ve diğer raporlara ulaşmayı kolaylaştıracak bağlantılar kullanılmıştır. Stratejinin risklere, kaynaklara ve yatırımlara adaptasyonu tanımlanmıştır. Değer yaratma sürecinde sermaye öğeleri arası ilişkilere yönelik kapsamlı bir açıklamaya ulaşılamamıştır.
- Paydaş katılımı ilkesi kapsamında, paydaşlarla kurulan sözlü ve yazılı iletişim kanalları açık bir şekilde tanımlanmıştır. Paydaş taleplerine cevap vermede temel öncelikler ve risk azaltıcı adımlar açıklanmıştır. Kurumun paydaş belirleme yöntemine ilişkin açıklamaya ulaşılamamıştır.

- Önemlilik ilkesine yönelik öncelikler, temel etki değerlendirmesi ve paydaş katılımı açık bir şekilde tanımlanmıştır. İlgili konuların kapsamı, değer yaratma süreci ile ilgili olan ve hariç tutulan konulara ilişkin kapsamlı bir açıklamaya ulaşamamıştır.
- Kısa ve öz olma ilkesi kapsamında, enerji sektörüne ve şirkete özgü bilgiler rapora dahil edilmiştir. Ayrıca raporda sayfa sayısına yönelik kısalığın sağlanamadığı belirlenmiştir.
- Güvenilirlik ve bütünlük ilkesi kapsamında sektörün kilit yönleri açıklanmıştır. Ayrıca raporun iç ve bağımsız dış denetimi yapılmıştır. Raporda çeşitli paydaşlara karşı yükümlülükler ve olumsuz özelliklere kapsamlı bir şekilde yer verilmediği belirlenmiştir.
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik ilkesine yönelik karbon salınımı, çalışan sayısı ve finansal göstergeleri içeren anahtar performans göstergelerine yer verilmiştir. Bu kapsamda farklı bilgi ihtiyaçlarının karşılanması kolaylaştırılmıştır.

Bist sürdürülebilirlik endeksinde yer alan 41 şirketin, entegre rapor uygunluk skorlarının belirlenmesinin ardından, bu şirketlere ait kılavuz ilkelerin açıklanma skoru hesaplanmıştır. Kılavuz ilke açıklanma skorunun hesaplanmasında, Yüksel ve Aracı (2017a)'nın kullandığı yöntemden hareketle aşağıdaki denklem kullanılmıştır.

$$\text{Kılavuz İlke Açıklanma Skoru} = \frac{\text{Alınan Toplam Puan}}{\text{Alınabilecek Maksimum Puan}}$$

Alınan toplam puan bir ilkenin tüm raporlardan aldığı puanların toplamından oluşmaktadır. Alınabilecek maksimum toplam puan ise bir kılavuz ilkenin tüm ölçütlerden tam puan alması durumunda elde edilecek puan toplamını ifade etmektedir. Örneğin 5 ölçüt bulunan bir ilkede tüm ölçütlerden tam puan alınması halinde 10 puan elde edilmekte ve toplamda 41 rapor olduğundan alınabilecek maksimum toplam puan 410 olarak hesaplanmaktadır. Bu kapsamda, Bist sürdürülebilirlik endeksinde yer alan 41 şirket için kılavuz ilkelerin açıklanma oranına Tablo 3.44'de yer verilmiştir.

Tablo 3.44. Bist Sürdürülebilirlik Endeksi Şirketleri Kılavuz İlkelerin Açıklanma Oranı

KILAVUZ İLKELER	Alnabilecek Maksimum Puan	Alınan Toplam Puanı	Kılavuz İlke Açıklanma Skoru
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	410	268	0,6536
Bilgiler Arası Bağlantı	492	350	0,7113
Paydaş Katılımı	328	209	0,6371
Önemlilik	246	151	0,6138
Kısa ve Öz Olma	246	154	0,6260
Güvenilirlik ve Bütünlük	656	475	0,7240
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	246	156	0,6341

Tablo 3.44'e göre;

- “Güvenilirlik ve Bütünlük” ilkesi 0,7240 açıklanma skoru ile açıklanma düzeyi en yüksek olan ilke olarak bulunmuştur. Ardından 0,7113 açıklanma skoru ile “Bilgiler Arası Bağlantı” ilkesinin geldiği görülmektedir. Bu kapsamda şirketlerin, genel olarak raporlarında bilgileri bağlantılı bir şekilde sunduğu belirlenmiştir. Ayrıca şirketlerin güvenilirliği ve bütünlüğü sağlamak adına şeffaflık ve hesap verilebilirlik çerçevesinde raporlama yapmaya önem verdikleri söylenebilir.
- 0,6138 açıklanma skoru ile “Önemlilik” ilkesi diğer ilkelere göre açıklanma düzeyi en düşük ilkedir. “Önemlilik” ilkesinin ardından 0,6260 açıklanma skoru ile “Kısa ve Öz Olma” ilkesi gelmektedir. Raporlarda bilgi tekrarına düşülmesinin bu durum üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Yapılan inceleme ve puanlama işleminden sonra araştırmada yer alan şirketler entegre rapor uygunluk skorlarına göre büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Şirketlerin skor puanına göre sıralanışına Tablo 3.45’de yer verilmiştir.

Tablo 3.45. İşletmelerin Entegre Rapor Uygunluk Skoru Sıralaması

Sıra	Şirket Adı	Skor Puanı	Sıra	Şirket Adı	Skor Puanı
1	Coca Cola İçecek	0,8437	22	Polisan Holding	0,6719
2	Tüpraş	0,8125	23	Türk Traktör	0,6719
3	Türk Telekom	0,7969	24	Netaş Telekom	0,6562

4	Petkim	0,7812	25	Soda Sanayii	0,6562
5	Tofaş Oto. Fab.	0,7812	26	Aksa Enerji	0,6406
6	Migros Ticaret	0,7656	27	Logo Yazılım	0,6406
7	Vestel Elektronik	0,7656	28	Turkcell	0,6406
8	Brisa	0,75	29	Akenerji	0,625
9	Koç Holding	0,75	30	İş Bankası	0,625
10	Doğuş Otomotiv	0,7344	31	Zorlu Enerji	0,625
11	Sabancı Holding	0,7344	32	Aselsan	0,6094
12	Vakıflar Bankası	0,7344	33	Doğan Holding	0,6094
13	Arçelik	0,7187	34	Kordsa Global	0,6094
14	Şişe Cam	0,7187	35	T. Halk Bankası	0,5937
15	Ülker Bisküvi	0,7187	36	Tekfen Holding	0,5937
16	Yapı ve Kredi Bank.	0,7187	37	Tav Havalimanları	0,5781
17	Anadolu Efes	0,7031	38	Tat Gıda	0,5467
18	Otokar	0,7031	39	Ereğli Demir Çelik	0,4844
19	Akbank	0,6875	40	Pegasus	0,4687
20	Ford Otosan	0,6875	41	Türk Hava Yolları	0,3281
21	Vestel Beyaz Eşya	0,6875			

Tablo 3. 45'den hareketle şunlar söylenebilir:

- BİST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde işlem gören 41 şirketten, 38 tanesinin entegre rapor uygunluk skoru 0.50'nin üzerinde bulunmuştur. Yüksel ve Aracı (2017a)'ya göre, hesaplanan skorun 0.50'den fazla olması durumunda işletmelere ait raporların, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi ilkelerine uygun olarak hazırlandığı ifade edilebilecektir. Bu durum endekste yer alan 38 şirketin entegre raporlama ilkelerine uygun raporlama yaptığını ifade etmektedir.
- Entegre raporlama uygunluk skoru yüksek olan şirketlerde, geleceğe yönelik bilgiler içeren değer yaratma sürecinin anlatıldığı ve bilgiler arası bağlantılara yer verilen raporlar hazırlandığı gözlemlenmiştir. Ayrıca bu şirketlerin belirli bir dönemi kapsayan faaliyetlerinin yani sıra entegre raporlama ilkelerini içeren raporlar hazırladığı söylenebilir.

- Coca Cola İçecek, 2017 yılı faaliyet raporu, 0,8437 entegre rapor uygunluk skoru ile entegre rapora uygunluğu en yüksek olan yıllık rapordur. Cola Cola İçecek'in ardından Türpaş ve Türk Telekom'un entegre rapora uygunluğu yüksek olan şirketler arasında olduğu söylenebilir.
- Endekste yer alan 3 şirketin ise entegre rapor uygunluk skoru 0.50'nin altında bulunmuştur.
- Ereğli Demir Çelik, Pegasus ve Türk Hava Yolları, 2017 yılı faaliyet raporları entegre rapora uygunluğu düşük raporlar arasında yer almaktadır. Bu kapsamda entegre rapora uygunluğu en düşük faaliyet raporunun Türk Hava Yollarına ait olduğu söylenebilir.

Son olarak BİST Sürdürülebilirlik Endeksi entegre rapor uygunluk skoru ortalaması hesaplanmıştır. Öncelikle şirketlerin entegre rapor uygunluk skorları toplanarak, alınan toplam puan bulunmuş, ardından ortalaması alınarak endeksin entegre raporu uygunluk skoru ortalaması elde edilmiştir. Endeksin uygunluk skorunun hesaplanmasına yönelik işleme aşağıda yer verilmiştir.

$$\begin{aligned} \text{Endeksin Uygunluk Skoru Ortalaması} &= \frac{\text{Alınan Toplam Puan}}{41} \\ &= \frac{27,468}{41} \\ &= 0,6699 \end{aligned}$$

Gerçekleştirilen hesaplama sonucunda BİST Sürdürülebilirlik Endeksi entegre rapor uygunluk skoru, 0,6699 olarak bulunmuştur. Bu kapsamda Tablo 3.45'den hareketle 23 şirketin faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğunun ortalamasının üzerinde olduğu belirlenmiştir. 18 şirketin ise ortalamasının altında kaldığı söylenebilir.

SONUÇ

Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler, tüketimdeki artış, çevresel sorunlar ve küresel kriz ortamının etkisiyle, paydaşların şeffaf ve nitelikli bilgiye ulaşımı son derece önem kazanmıştır. Yıllık raporların geçmişe dönük bilgiler içermesi, finansal performansa odaklanması, finansal olmayan değerlerin bilançoda görülmemesi ve kısa vadeli bakış açısına sahip olması gibi sorunlar nedeniyle kurumu bir bütün halinde görmeye yarayacak, yeni bir raporlama sistemine ihtiyaç duyulmuştur. Geleneksel raporlama sisteminin artan bilgi ihtiyacını karşılamada yetersiz kalmasıyla entegre raporlamaya geçiş süreci başlamıştır.

Entegre raporlama, işletmelerin şeffaflık ve hesap verilebilirlik ekseninde kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma sürecini anlattığı, geleceğe yönelik bilgiler içeren bütünlük bir raporlama sistemidir. Finansal ve finansal olmayan bilgilerin bir arada sunulduğu entegre raporlama ile işletmeler mevcut durumda yaratılan değer gelecekte nasıl devam edeceğini paydaşlarına aktarmaktadır.

Tek bir raporla, farklı bilgi ihtiyaçlarına cevap verebilme imkanı tanıyan entegre raporlama, işletmelerin sürdürülebilirliğine katkı sağlamak ve rekabet gücünü arttırmaktadır. Bu kapsamda, IIRC'nin yayınladığı Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi, rapor hazırlama sürecinde işletmelere önemli bir yol gösterici olmaktadır.

Bu çalışmada, BIST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan şirketlerin faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğu belirlenmiştir. Endekste yer alan ve henüz entegre rapor yayınlamayan 41 şirketin, 2017 yılına ait faaliyet raporları, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi kılavuz ilkeleri kapsamında içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgulardan ulaşılan sonuçlar şunlardır:

1. İncelenen tüm raporlarda finansal bilgiler, finansal olmayan bilgilerle bir arada sunulmuştur. Raporların finansal ve finansal olmayan performansa bir arada yer vermesi açısından entegre raporlamaya uygunluk gösterdiği belirlenmiştir.
2. İncelenen raporlarda entegre raporlamaya uygunluğu en yüksek rapor, Coca Cola İçecek'e, en düşük rapor ise Türk Hava Yollarına aittir.

3. Raporlar sayfa sayısı yönünden incelendiğinde sayfa sayısı 100'ün altına olan 4 tane rapor, 100-200 arası olan 16 rapor ve 200 üzeri olan 21 tane rapor olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda sadece 4 tane raporun kısa ve öz olma açısından entegre raporlamaya uyum sağladığı söylenebilir.
4. Faaliyet raporlarında, finansal rapor ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum raporlarına da yer verilmesi raporların uzun olmasına neden olmuştur.
5. İşletmeler yayınladıkları raporlarda, tüm kılavuz ilkelere yönelik açıklama yapmalarına karşın açıklanma düzeyi en yüksek olan ilkenin “Güvenilirlik ve Bütünlük” ilkesi olduğu belirlenmiştir. Bu durum, bilgilerin dengeli ve hata içermeyecek bir şekilde sunumu, iç denetim mekanizmalarının aktifliği ve bağımsız denetimden geçmiş raporların hazırlandığını göstermektedir.
6. BIST Sürdürülebilirlik Endeksi, Entegre Rapor uygunluk skoru ortalaması incelendiğinde, 15 şirketin entegre rapora uygun olup, endeks ortalamasının altında kaldığı belirlenmiştir.
7. İşletmelerin, değer yaratma sürecinin iş modeli kapsamında sistematik bir şekilde açıklanmadığı tespit edilmiştir.
8. Raporlar farklı bilgi ihtiyaçlarına cevap verecek bir şekilde sade ve anlaşılır bir dille hazırlanmıştır.
9. Kaynakların kullanımı, sermaye ögelerinin işletme faaliyetlerine etkisi, sürdürülebilirlik, kurumsal sosyal sorumluluk, mevcut riskler ve risk yönetimi konuları genel olarak açıklanmıştır.
10. İşletmeler, geçmiş dönem performanslarının yanı sıra, geleceğe yönelik hedefleri hakkında bilgi vermektedir.

Bir kurumun stratejisinin, hedeflerinin ve performansının değer yaratma süreci üzerine etkisini anlatan entegre raporlama, paydaşların kurumu doğru bir şekilde değerlendirmesine imkan tanımaktadır. Entegre raporlama, işletmelerin paydaşları ile şeffaf bir iletişim kurmasını ve kurum içi iletişimin geliştirilmesini sağlamaktadır. Ayrıca paydaşların süreçlere etkin bir şekilde katılımını sağlayarak, hesap verilebilirliğini artırır. Bu kapsamda faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğunun artırılması için;

- Firma değeri baz alınarak, değer yaratma süreci tüm bilgi kullanıcılarının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde hazırlanmalıdır.

- Amaçlar, kaynaklar, hedefler ve stratejiler kapsamlı bir şekilde açıklanmalı ve birbiriyle olan ilişkilerine yer verilmelidir.
- Fırsatlar, tehditler tespit edilerek işletmeye olan etkileri açıklanmalıdır.
- Sermaye öğelerinin değer yaratma sürecine etkisi kapsamlı bir şekilde açıklanmalıdır.
- Değer yaratma süreci girdiler, faaliyetler, çıktılar ve sonuçları içeren bir iş modeli kapsamında açıklanmalıdır.
- Bilgiler, bütüncül bir bakış açısıyla bağlantılı bir şekilde sunulmalıdır.
- Raporlarda şirketin değer yaratma sürecine etki eden önemli olaylara yer verilerek, kısa ve öz bir şekilde açıklanması hedeflenmelidir.

Faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğunun incelendiği bu çalışma, henüz entegre rapor hazırlamayan ve entegre rapor hazırlamak isteyen şirketlere yol gösterici olması açısından faydalı olacaktır. Gelecek çalışmalarda, entegre raporlamaya ilişkin sektör bazlı incelemeler ve karşılaştırmalar yapılması öneri niteliği taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- ACCA-NBA, “Capitals Background Paper For <IR>”, 2013, <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/03/IR-Background-Paper-Capitals.pdf> Erişim Tarihi: 30.12.2018.
- AKBANK, “Akbank Faaliyet Raporu”, 2017, https://www.akbank.com/Documents/2017_Akbank_Faaliyet_Raporu.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- AKENERJİ, “Akenerji Faaliyet Raporu”, 2017, http://www.akenerji.com.tr/Dosya/Dokuman/2017_FR-TUR_FIN.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- AKSA ENERJİ, “Aksa Enerji Faaliyet Raporu”, 2017, <http://img-aksayatirimci.mncdn.com/media/7157/aksa-enerji-2017-yilifaaliyetraporu.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- AKTAN, Coşkun Can, “Kurumsal Şirket Yönetimi”, **Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, 2013, Cilt 5, Sayı 1, s. 150-191.
- AKTEKİN, Sevgi, **Entegre Raporlama Türkiye’de Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi ve Uygulama Örnekleri**, Sermaye Piyasası Kurulu Ortaklıklar Finansmanı Dairesi, Yeterlilik Etüdü, Ankara 2014.
- ALEXANDER, David- BRITTON, Anne- JORISSEN, Ann, **International Financial Reporting and Analysis**, Thomson Learning, London 2007, https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=Z8skEGBkqYQC&oi=fnd&pg=PR8&dq=+International+Financial+Reporting+and+Analysis.+Hampshire:+Cengage+Learning.+&ots=XsM_id5dsc&sig=_EfvPBU99I73du642m0TD6nLTOk&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false Erişim Tarihi: 08.10.2018.
- ANADOLU EFES, “Anadolu Efes Faaliyet Raporu”, 2017, http://www.anadoluefes.com/dosya/faaliyetraporu_tr/AEFR17.pdf Erişim Tarihi: 10.12.2018.

ARACI, Hakan- YÜKSEL, Filiz, “Şeffaflık ve Hesap Verilebilirliğin Sağlanmasında Sürdürülebilirlik Raporları: BIST Sürdürülebilirlik Endeksindeki Şirketlerin Sürdürülebilirlik Raporlarının İncelenmesi”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, 2016, Sayı 18, s. 103-131.

ARAS, Güler- SARIOĞLU, Gaye Uğur, **Kurumsal Raporlamada Yeni Bir Dönem: Entegre Raporlama**, TUSİAD, Yayın No: T/2015 10-567 , İstanbul 2015.

ARAT, Güzin- TÜRKEŞ Murat, “Uluslararası Sözleşmeler Ön Rapor”, Vizyon 2023: Bilim ve Teknoloji Stratejileri Teknoloji Öngörü Projesi, **Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Paneli**, 2002, 1-29, Ankara.

ARÇELİK, “Arçelik Faaliyet Raporu”, 2017, http://www.arcelikas.com/UserFiles/file/FaaliyetRaporu_17_10mb.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.

ARGÜDEN GOVERNANCE AKADEMİ, <http://argudenacademy.org/hakkimizda/raporlarimiz> Erişim Tarihi: 30.12.2018.

ARGÜDEN, Yılmaz, **Yönetim Kurullarının Toplumsal Sorumlulukları**, Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları, (No:4) İstanbul, 2016.

ASELSAN, “Aselsan Faaliyet Raporu”, 2017, https://www.aselsan.com.tr/2017_Faaliyet_Raporu_8834.pdf Erişim Tarihi: 11.12.2018.

AYDIN, Sevgi, “ Kurumsal Raporlamanın Evrilme Sürecine İlişkin Bir İrdeleme”, **Mali Çözüm Dergisi**, 2015, Sayı 130, s.61-72.

AYDIN, Sevgi, “Kurumsal, Sosyal ve Çevresel Raporlama Performansının Ölçülmesi İçin Bir Modelleme Yaklaşımı”, 2016, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Sayı 49, 103-112.

BAYRAKTUTAN, Yusuf- UÇAK, Sefer, “Ekolojik İktisat ve Kalkınmanın Sürdürülebilirliği”, **Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi**, 2011, Cilt 3, Sayı 4, s.17-36.

BECAN, Cihan, “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramının Paydaş Teorisi ve İletişim Yaklaşımı Açısından Değerlendirilmesi: Bankaların Basın Bültenlerine Yönelik Bir İçerik Analizi”, **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi**, 2011, Cilt 7, Sayı 1, s. 16-35.

BLASCO VASQUEZ, Jose Louis , “ Siz Şirketinizi Nasıl Raporluyorsunuz?”, 2017, **KPMG Gündem Kış**, Sayı 28, <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/tr/pdf/2017/03/gundem-28.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

BORSA İSTANBUL, “Bist Sürdürülebilirlik Endeksi Temel Kuralları”, 2017, <https://www.borsaistanbul.com/docs/default-source/endeksler/bist-surdurulebilirlik-endeksi-temel-kurallari.pdf?sfvrsn=23> Erişim Tarihi: 11.12.2018.

BORSA İSTANBUL, “Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Bülteni”, 2014, <http://www.borsaistanbul.com/data/kilavuzlar/surdurulebilirlik-bulteni.pdf> Erişim Tarihi: 11.12.2018.

BORSA İSTANBUL, <http://www.borsaistanbul.com/endeksler/bist-pay-endeksleri/kurumsal-yonetim-endeksi> Erişim Tarihi: 12.01.2018.

BORSA İSTANBUL, <http://www.borsaistanbul.com/endeksler/bist-pay-endeksleri/surdurulebilirlik-endeksi> Erişim Tarihi: 07.12.2018.

BOZLOĞAN, Recep, “Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı”, **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, 2005, Sayı:50, s. 1011-1028.

BRİSA, “Brisa Faaliyet Raporu”, 2017, <https://www.brisa.com.tr/yatirimci-iliskileri/finansal-bilgiler/faaliyet-raporlari> Erişim Tarihi: 11.12.2018.

BUSCO, Cristiano- FRİGO, Mark L.-QUATTRONE, Paolo- RİCCABONİ, Angelo, “ Redefining Corporate Accountability Through Integrated Reporting”, **Strategic Finance**, 2013, s. 33-41.

BÜDEYRİ, Taner- KISA, Adnan, “Entegre Raporlama (ER): Literatür Araştırması” **Proceedings of Socioint 2016 3rd International Conference on Education**,

Social Sciences and Humanities, 2016, 23-25 Mayıs, İstanbul, Turkey, s.182-189.

CARROLL. Archie B., “The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders”, **Business Horizons**, 1991, Cilt 34, Sayı 4, s.39-48.

CAVLAK, Hakan- CEBECİ, Yasin, “Kurumsal Raporların İncelenmesi ve Karşılaştırılması”, **Journal of Research in Business**, 2018, Sayı 1, Cilt 3, s. 53- 76, DOI: 10.23892/JRB.2018.22.

CAVLAK, Hakan, **Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Kurumsal Yönetim İlişkisi: Kurumsal Yönetim Endeksi'ne Tabi Şirketlerde Bir Anket Çalışması**, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, İstanbul.

CFA Institute (Centre For Financial Market Integrity), “A Comprehensive Business Reporting Model”, 2007, <https://www.cfainstitute.org/en/advocacy/policy-positions/a-comprehensive-business-reporting-model> Erişim Tarihi: 04.10.2018.

CHENG, Mandy- GREEN, Wendy- CONRADİE, Pieter- KONİSHİ, Noriyuki ve ROMİ, Andres, “The International Integrated Reporting Framework: Key Issues and Future Research Opportunities”, **Journal of International Financial Management & Accounting**, 2014, Cilt 25, Sayı 1, s. 90-119.

CLAYTON, Alexandra F.- ROGERSON, Jayne M. ve RAMPEDİ, Isaac. “Integrated Reporting vs. Sustainability Reporting For Corporate Responsibility in South Africa”, **Bulletin of Geography Socio- Economic Series**, 2015, Sayı 29, s.7-17.

COCA COLA İÇECEK, “CCI Faaliyet Raporu”, 2017, https://www.cci.com.tr/Portals/0/Documents/PDF/Annual_Report/2017/CCI%202017%20FR.PDF Erişim Tarihi: 12.12.2018.

CSR Europe, “Novo Nordisk- Integrated Reporting and Integrated Assurance- Financial and Non Financial Information”, 2004,

[https://www.csreurope.org/novo-nordisk-integrated-reporting-and-integrated-assurance-%E2%80%93-financial-and-non-financialinformation#.XCazL81S_IU](https://www.csreurope.org/novo-nordisk-integrated-reporting-and-integrated-assurance-%E2%80%93-financial-and-non-financial-information#.XCazL81S_IU) Erişim Tarihi: 29.12.2018.

ÇİMSA, <https://www.cimsa.com.tr/tr/i-666> Erişim Tarihi: 30.12.2018.

DAHLSRUD, Alexander, “How Corporate Social Responsibility is Defined: An Analysis of 37 Definitions”, **Corporate Social Responsibility Environmental Management**, 2008, Cilt 15, Sayı 1, s.1-13.

DAHMS, Derick, **Investigating The Relevance Of Selected Aspects Of Integrated Reporting In The Banking Industry**, North West University, Potchefstroom Business School, 2012.

DELOİTTE - TKYD, **Anonim ve Limited Şirketler İçin Yıllık Faaliyet Raporu Hazırlama Kılavuzu**, Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği ve Deloitte Ortak Yayını, 2014.

DELOİTTE, “Integrated Reporting- Navigating Your Way To A Truly Integrated Report”, 2012, http://v2.itweb.co.za/sections/pictures/Deloitte_Integrated_Reporting_Aug_2012.pdf Erişim Tarihi: 11.12.2018.

DİNÇ, Engin- ABDİOĞLU, Hasan, “İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB-100 Şirketleri Üzerinde Ampirik Bir Araştırma”, **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2009, Sayı 21, Cilt 12, s.157-184.

DOĞAN HOLDİNG, “Doğan Holding Faaliyet Raporu”, 2017, http://www.doganholding.com.tr/_files/faaliyetraporu/DOHOL_2017_Faaliyet_Raporu_20180716.pdf Erişim Tarihi: 11.12.2018.

DOĞUŞ OTOMOTİV, “Doğuş Otomotiv Faaliyet Raporu”, 2017, <http://www.dogusotomotiv.com.tr/faaliyet-raporu-2017/> Erişim Tarihi: 11.12.2018.

DRUCKMAN, Paul- FRİES, Jessica, “Integrated Reporting: The Future of Corporate Reporting? The Prince’s Accounting for Sustainability Project”, R. G. Eccless,

B. Cheng and D. Saltzman (Eds.), **The Landscape of Integrated Reporting**, Massachusetts: The Present and Fellows, 2010, ss. 81-85.

DUMÎTRU, Madalina- GUSE, Raluca, “Assurance of Integrated Reports: The State of the Art”, **Audit Financiar**, 2016, Cilt 14, Sayı 2(134), s.172-180.

DYLLİCK, Thomas- HOCKERTS Kai, “Beyond The Business Case for Corporate Sustainability”, **Business Strategy and Environment**, 2002, Cilt 11, Sayı 2, s.130-141, DOI: 10.1002/bse.323.

ECCLESS, Robert G.- KRZUS Michael P., **One Report Integrated Reporting For A Sustainable Strategy**, Jhon Wiley & Sons, Hoboken, New Jersey, 2010.

ECLESS, Robert G.-ARMBRESTER, Kyle, “Two Disruptive Ideas Combined: Integrated Reporting in the Cloud”, 2011, **IESE Insight**, Sayı 8, s.13-20.

ELMACI, Orhan- SEVİM, Şerafettin, “Entegre Raporlamada Küresel Gelişmeler ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi”, 2017, **Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi**, Cilt 4, Sayı 8, s.18-36.

ENGİN, Elif- AKGÖZ, Burcu Eker, “Sürdürülebilir Kalkınma ve Kurumsal Sürdürülebilirlik Çerçevesinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramının Değerlendirilmesi”, **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi**, 2013, Cilt 8, Sayı 1, s.85-94.

ENTEGRE RAPORLAMA TÜRKİYE, “ERTA Tanıtım Sunumu”, 2017, http://entegreraporlamatr.org/tr/images/pdf/ERTA_Tanitim_Sunumu.pdf
Erişim Tarihi: 30.12.2018.

ENTEGRE RAPORLAMA TÜRKİYE, <http://entegreraporlamatr.org/tr/hakkimizda/biz-kimiz.aspx> Erişim Tarihi: 30.12.2018.

ENTEGRE RAPORLAMA TÜRKİYE, <http://www.entegreraporlamatr.org/tr/guncel/15-Subat-2017.aspx> Erişim Tarihi: 30.12.2018.

ERDEM, Mehmet Samet-Yenilmez Füsün, “Türkiye’nin Avrupa Birliği Çevre Politikalarına Uyum Sürecinin Değerlendirilmesi”, **Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt 4, Sayı 2, s. 91-119.

ERNST & YOUNG (EY), “Are You Prepared For Corporate Reporting’s Perfect Storm ?”, 2015, [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-are-you-prepared-for-corporate-reportings-perfect-storm/\\$FILE/EY-are-you-prepared-for-corporate-reportings-perfect-storm.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-are-you-prepared-for-corporate-reportings-perfect-storm/$FILE/EY-are-you-prepared-for-corporate-reportings-perfect-storm.pdf) Erişim Tarihi: 04.10.2018.

ERNST & YOUNG (EY), “Integrated Reporting Elevating Value”, 2014, <https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Integrated-reporting/%24FILE/EY-Integrated-reporting.pdf> Erişim Tarihi: 14.12.2017.

ERNST & YOUNG (EY), “Value Creation Background Paper”, 2013, <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/08/Background-Paper-Value-Creation.pdf> Erişim Tarihi: 09.01.2019.

FORD OTOSAN, “Ford Otosan Faaliyet Raporu”, 2017, <https://www.fordotosan.com.tr/tr/yatirimcilar/finansal-raporlar/faaliyet-raporlari/2017> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

GENÇOĞLU GÜCENME, Ümit- AYTAÇ, Alp, “Kurumsal Sürdürülebilirlik Açısından Entegre Raporlamanın Önemi ve BIST Uygulamaları”, 2016, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı 72, s. 51- 66.

GÖKGÖZ, Ahmet, “Küresel Finansal Krizin Muhasebe Temelli Nedenleri Bağlamında Kurumsal Yönetim ve Muhasebe Meslek Etiğinin Önemi”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 2012 , Sayı 3-4, Cilt 26, s. 313-331.

GÖKTEN, Soner, “Entegre Raporlama Yaklaşımı İçin Uygulamaya Yönelik Sistemetik Bir Öneri”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, 2016, Cilt18, Sayı 4, s. 741-765.

GÖNEL, Feride Doğaner, “Globalleşen Dünyada (Nasıl Bir) Sürdürülebilir Kalkınma”, **Birikim Dergisi**, 2002, Sayı 158, s. 72-80.

GÜNGÖR TANÇ, Şükran- CİNGÖZ Ayşe, “Kurumsal Yönetim ve Çevresel Performans: İMKB’de İşlem Gören Şirketler Üzerine Bir Araştırma”, **MÖDAV**, 2011.

HALKBANK, “Halkbank Faaliyet Raporu”, 2017, https://www.halkbank.com.tr/yatirimciiliskileri/images/channels/faaliyet_raporlari_pdf/2017%20FAAL%C4%B0YET%20RAPORU.pdf Erişim Tarihi: 11.12.2018.

HAVLOVA, Kristyna, “What Integrated Reporting Changed: The Case Study of Early Adopters”, **Procedia Economics and Finance**, 2015, Sayı 34, s. 231- 237.

HERZİG, Christian- SCHALTEGGER, Stefan, **Corporate Sustainability Reporting An Overview**, Stefan Schaltegger-Martin Bennett-Roger Burritt (Ed.), **Sustainability Accounting and Reporting** içinde (s. 301-324), Dordrecht: Springer, 2006.

IIRC, “The International <IR> Framework”, 2013, <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf> Erişim Tarihi: 10.12.2017.

IIRC, “Towards Integrated Reporting Communicating Value in the 21st Century”, 2011, <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2012/06/Discussion-Paper-Summary1.pdf> Erişim Tarihi: 14.12.2017

INSTITUTE OF DIRECTORS SOUTHERN AFRICA, “King Code of Governance For Southern Africa”, 2009, http://www.library.up.ac.za/law/docs/King_Code_2009.pdf Erişim Tarihi: 19.12.2018.

INSTITUTE OF DIRECTORS SOUTHERN AFRICA, “King IV Report On Corporate Governance For South Africa”, 2016, <https://www.adamsadams.com/wp-content/uploads/2016/11/King-IV-Report.pdf> Erişim Tarihi: 19.12.2018.

İŞ BANKASI, “İş Bankası Faaliyet Raporu”, 2017, <https://www.isbank.com.tr/TR/hakkimizda/yatirimci-iliskileri/ozel-durum-aciklamalari/Documents/2017FaaliyetRaporu.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

İŞGÜDEN KILIÇ, Burcu, “Entegre Raporlama ve Türkiye’deki Gelişmeler: Entegre Rapor Hazırlayan İşletmeler ve BIST Kurumsal Sürdürülebilirlik Endeksinde

Yer Alan İşletmeler Açısından Bir İnceleme”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, 2018, Cilt 20, Sayı 1, s. 28-64.

JAMES, Marianne L., “Sustainability And İntegrated Reporting : Opportunities And Strategies For Small And Midsize Companies”, **Entrepreneurial Executive**, 2013, Sayı 18, s. 17-29.

JAMES, Marianne L., “The Benefits of Sustainability and Integrated Reporting: An Investigation of Accounting Majors Perceptions”, **Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues**, 2014, Cilt 17, Sayı 2.

JEFFERY, Neil, **İstışare: Paydaşların Kararlara Katılımı**, (Çev.Erkin Erimez-Fatma Öğücü Şen), Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları, (No:9) İstanbul, 2017.

JEYARETNAM, Terence L.- SİDDLE , Kate Niblock, “Integrated Reporting: A Perspective from Net Balance”, R. G. Eccless, B. Cheng and D. Saltzman (Eds.), **The Landscape of Integrated Reporting**, Massachusetts: The Present and Fellows, 2010, ss. 33-37.

KARACAER, Semra- İBRAHİMOĞLU, Nurettin, “İşletme Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sistemi, İç Kontrol, Verimlilik İlişkisi ve Önemi”, 2003, **Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 21, Sayı 1, s. 211-228.

KARĞIN, Sibel- ARACI, Hakan ve AKTAŞ, Hüseyin, “ Entegre Raporlama: Yeni Bir Raporlama Perspektifi”, **Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi**, 2013, Cilt 6, Sayı 1, s. 27-46.

KAYA, Hatice Pınar, **Türkiye’de Faaliyet Raporu Denetimi: İlgili Tarafların Görüşleri Çerçevesinde Tespitler, Değerlendirmeler ve Öneriler**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniveristesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erciyes, 2014.

KAYA, Uğur-AYGÜN, Davut- YAZAN, Ömer, “Yeni Bir Kurumsal Raporlama Yaklaşımı Olarak Entegre Raporlama ve Dünyadaki Uygulama Örnekleri

Üzerine Bir Araştırma”, 2016, **KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 6, Sayı 11, s. 85-101.

KILIÇ, Selim, “Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışının Ekonomik Boyutuna Ekolojik Bir Yaklaşım” **İ. Ü.Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 2012, Sayı 47, s. 201-226.

KING REPORT ON CORPORATE GOVERNANCE FOR SOUTH AFRICA, “What It Means To You” 2002, <https://www.mervynking.co.za/downloads/CDKing2.pdf> Erişim Tarihi: 19.12.2018.

KING, Mervyn- ROBERTS Leigh, **Entegre Düşünce** (Çev. Dr. Erkin Erimez), Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları, İstanbul 2017.

KIRILMAZ, Muhammet- ATAK, Filiz, “Kamu Mali Yönetiminde Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik Araçları: Faaliyet Raporları”, **Ombudsman Akademik Dergisi**, 2015, Yıl 2, Sayı 3, s. 180-217.

KOÇ HOLDİNG, “Koç Holding Faaliyet Raporu”, 2017, <https://www.koc.com.tr/tr-tr/yatirimci-iliskileri/finansal-raporlar-ve-istatistikler/Faaliyet%20Rapor%20Dkman/Ko%C3%A7%20Holding%202017%20Faaliyet%20Raporu.pdf> Erişim Tarihi: 11.12.2018.

KOOİKER, K.G.H., “ **Towards A New Corporate Reporting Model? Analyzing Stakeholder Opinions Concerning The Role Of Business In Society And Integrated Reporting**”, University Of Twente, 2014.

KORDSA, “Kordsa Faaliyet Raporu”, 2017, <https://www.kordsa.com/tr/images/pdf/kordsa-tr2603.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

KPMG, “Integrated Reporting: Performance Insight Through Better Business Reporting”, 2011, Issue 1 , <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2011/10/IntegratedReporting-ENG.pdf> Erişim Tarihi: 28.12. 2018.

- KPMG, **Örnek Faaliyet Raporu**, Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş., 2013, <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2013/02/KPMG-Ornek-Faaliyet-Raporu.pdf> Erişim Tarihi: 13.10.2018.
- KRZUS, Michael P., “Entegre Raporlama: Şimdi Değilse, Ne Zaman?”, 2012, **Kurumsal Yönetim**, Sayı 16, s. 64-67.
- KUŞAT, Nurdan, “Sürdürülebilir İşletmeler İçin Kurumsal Sürdürülebilirlik ve İçsel Unsurları”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 2012, Cilt 14, Sayı:2, s.227-242.
- KUŞAT, Nurdan, “Yeşil Sürdürülebilirlik İçin Yeşil Ekonomi: Avantaj ve Dezavantajları- Türkiye İncelemesi”, **Journal of Yaşar University**, 2013, Cilt 8, Sayı 29, s. 4896-4916.
- LOGO YAZILIM, “Logo Faaliyet Raporu”, 2017, <https://cdnd.logo.com.tr/blog/documents/b8dd906eb347bb91ed632e69edecbd9b9d4710f497.pdf> Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- LOZANO, Mercedes Ruiz- VALENCIA, Pilar Tirado, “Do Industrial Companies Respond To The Guiding Principles Of The Integrated Reporting Framework? A Preliminary Study On The First Companies Joined To The Initiative”, **Revista De Contabilidad Spanish Accounting Review**, 2016, Cilt 19, Sayı 2, s. 252-260.
- MCCAFFRY, Rebecca- TOPAZIO, Nick, “Integrated Reporting in the Public Sector”, Chartered Institute of Management Accountants (CIMA), 2016, <http://integratedreporting.org/resource/cima-integrated-reporting-in-the-public-sector/> Erişim Tarihi: 06.01.2019.
- MİGROS, “Migros Faaliyet Raporu”, 2017, <https://www.migroskurumsal.com/userfiles/image/pdf/migros-faaliyet-raporu-2017.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- NETAS, “Netas Faaliyet Raporu”, 2017, <http://www.netas.com.tr/media/56910/netasfaaliyetraporuweb.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

- OECD, **OECD Principles of Corporate Governance** , 2004, Paris: OECD Publications, <http://www.oecd.org/corporate/ca/corporategovernanceprinciples/31557724.pdf> Erişim Tarihi: 22.10.2018.
- ONAY, Ahmet, “Sürdürülebilir Kalkınma, Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilirlik Raporlaması”, IWCEA 2015 İnternational Wire And Cable Exhibitors Association, Aralık Özel Sayısı, 2015, s.104-118.
- OTOKAR, "Otokar Faaaliyet Raporu", 2017, <https://www.otokar.com.tr/tr-tr/yatirimci-iliskileri/raporlar/AnnualReports/OFR%202017.pdf> Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- OWEN, Gareth, “Integrated Reporting: A Review of Developments and Their Implications for The Accounting Curriculum”, **Accounting Education: An International Journal**, 2013, Sayı 4, Cilt 22, s. 340-356, DOI: 10.1080/09639284.2013.817798.
- OYAK, “Ereğli Demir Çelik Faaliyet Raporu” , 2017, https://www.oyakmadenmetalurji.com.tr/sites/1/upload/files/EREGL_12.2017_YFR_TR-2248.pdf Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- ÖNCE, Saime- ONAY, Ahmet- YEŞİLÇELEBİ, Gül, “Corporate Sustainability Reporting And Situation In Turkey”, **Journal of Economics, Finance and Accounting**, 2015, Cilt 2, Sayı 2, s. 230-252, doi: 10.17261/Pressacademnia.2015211515.
- ÖZCAN, Ayşe, “Sürdürülebilirlik Ekseninde ‘Yeni Çevresel Haklar Deneyimi’ ve Eko-Politik Bir Analiz: Güneş ve Rüzgar Hakları, **Alternatif Politika Dergisi**, 2016, Cilt 8, Sayı 1, s.34-66.
- ÖZKOL, Erdal- ÇELİK, Muhsin- GÖNEN Seçkin, “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramı ve Muhasebenin Sosyal Sorumluluğu”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 2005, Sayı 27, s. 134-145.
- ÖZMEHMET, Ecehan, “Dünyada ve Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları”, **Journal of Yaşar University**, 2008, Cilt 3, Sayı 12, s. 1853-1876.

ÖZTÜRK, Seçil, “ Geleceğin Kurumsal Raporlama Yaklaşımı Olarak Entegre Raporlama: Garanti Bankası Örneği”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 2019, Sayı 81, s. 1-20.

PAMUKÇU, Fatma, “Finansal Raporlama İle Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflıkta Kurumsal Yönetimin Önemi”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 2011, Nisan, s.133-148.

PEGASUS, “Pegasus Faaliyet Raporu”, 2017, http://www.pegasusyatirimciiliskileri.com/medium/image/2017-yili-faaliyet-raporu_688/view.aspx Erişim Tarihi: 12.12.2018.

PEREGO, Paolo- KENNEDY, Steve- WHITEMAN, Gail, “A Lot of Icing but Little Cake? Taking Integrated Reporting Forward, **Journal of Cleaner Production**, 2016, Sayı 136, s. 53-64.

PETKİM, “Petkim Faaliyet Raporu”, 2017, http://www.petkim.com.tr/UserFiles/file/Yatirimci_Iliskileri/Faaliyet_Raporlari/petkim_faaliyet_raporu_2017_TR.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.

PIECHOCKI, Maciej- OLIVIER, Servais “The Role of XBRL and IFRS in Integrated Reporting” , R. G. Eccless, B. Cheng and D. Saltzman (Eds.), **The Landscape of Integrated Reporting**, Massachusetts: The Present and Fellows, 2010, s. 155-159.

POLİSAN, “Polisan Faaliyet Raporu”, 2017, https://www.polisanholding.com/pdf/FaaliyetRaporu_2017_4C_01.01.2017_31.12.2017.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.

PUSAK, Sema, **Türkiye’de Kurumsal Sosyal Sorumluluk Üzerine Bir Araştırma: Şirketlerin Periyodik Yayınlanan Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporlarının İçerik Analizi**, Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, Mersin.

RESMİ GAZETE, Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik, 2012, Sayı: 28395

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/08/20120828-2.htm> Erişim Tarihi: 11.10.2018.

SABANCI HOLDİNG, “Sabancı Holding Faaliyet Raporu”, 2017, <https://yatirimciiliskileri.sabanci.com/tr/faaliyet-raporlari> Erişim Tarihi: 11.12.2018.

SAHA, <http://www.saharating.com/~saharati/bist-kurumsal-yonetim-endeksi/> Erişim Tarihi: 12.11.2018.

SAHA, <http://www.saharating.com/~saharati/kurumsal-yonetim-derecelendirmesi/kurumsal-yonetim-derecelendirme-metodolojisi/> Erişim Tarihi: 12.11.2018.

SANDIKCIOĞLU, Ayça, “Kurumsal Yönetim Uyum Derecelendirmesi”, **Sermeye Piyasası Kurulu Ortaklar Finansmanı Dairesi**, Yeterlilik Etüdü , 2005, Ankara.

SARAÇ, Osman, “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu İle Yapılan Düzenlemelerin Değerlendirilmesi”, **Maliye Dergisi**, 2005, Cilt 148, Sayı 1, s. 122-163.

SERMAYE PİYASASI KURULU, “ Kurumsal Yönetim İlkeleri”, 2003, <https://ecgi.global/download/file/fid/9416>, Erişim Tarihi: 14.12.2018.

SERMAYE PİYASASI KURULU, <http://www.spk.gov.tr/Sayfa/Index/6/10/1> Erişim Tarihi: 10.12.2018.

SEVİM, Şerafettin- BAYHAN, Büşra, **Kamu Sektöründe Entegre Raporlama: Üniversitelerde Entegre Raporlama Mimarisi**, Gazi Kitapevi, Ankara 2018.

SEYDİOĞULLARI, Hatice Selcen, “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Yenilenebilir Enerji”, **Planlama Dergisi** , 2013, Cilt 23, Sayı 1, s.19-25.

SHERİDAN, Brendan, “Integrated Reporting More Than A Sum Of Parts”, 2014, **Corporate Reporting Accountancy Ireland**, Cilt 46, Sayı 1, s. 14- 15.

SOLAK, Bilal- GÖNEN, Seçkin- RASGEN, Mithat, “Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlamaya İlişkin Farkındalık Düzeylerinin

Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması”,2017, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt 19, Sayı 1, s. 166-188.

SÖYLER, İlhami- ÇOLAK, Mustafa, “Yeni Kamu Mali Yönetim ve Denetim Sisteminde Raporlama”, **Maliye Dergisi**, 2012, Sayı 162, s.145- 154.

SUSTAİNABLE VALUE EABIS RESEARCH PROJECT, “Corporate Responsibility, Market Valuation and Measuring the Financial and Non-Financial Performance of the Firm”, (2009), <https://dspace.lib.cranfield.ac.uk/bitstream/handle/1826/5737/EABIS%20PROJECT%20for%20website.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Erişim Tarihi: 02.02.2019.

ŞİŞECAM, “Şişecam Faaliyet Raporu”, 2017, <http://www.sisecam.com.tr/sites/catalogs/tr/Investor%20Relations/Presentations%20and%20Bulletins/Annual%20Reports/2017-Yillik-Faaliyet-Raporu.PDF> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

ŞİŞECAM, “Şişecam Kimyasalları Soda Sanayii Faaliyet Raporu”, 2017, http://www.sisecamkimyasallar.com/sites/catalogs/tr/Investor%20Relations/Presentations%20and%20Reports/Y%20C4%B1I1%20C4%B1k%20Faaliyet%20Raporlar%20C4%B1/Soda_Faaliyet_2017_TR.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.

TARAKCIOĞLU ALTINAY, Ayşenur, “Entegre Raporlama ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Yıl 2016/3, Sayı 25, s.47-64.

TAT GIDA, “Tat Gıda Faaliyet Raporu”, 2017, http://www.tatgida.com/Files/Tat_Gida_Faaliyet_Raporu_2017_guncel.pdf Erişim Tarihi: 11.12.2018.

TAV HAVALİMANLARI, “TAV Faaliyet Raporu”, 2017, http://www.tavyatirimciiliskileri.com/tr-TR/Lists/Annual%20Reports/Attachments/13/TAV_FRAT_son.pdf Erişim Tarihi: 11.12.2018.

- TDK, Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bb0b55e7388c9.38482081 Erişim Tarihi: 30.09.2018.
- TEKFEN HOLDİNG, “Tekfen Faaliyet Raporu”, 2017, <http://www.tekfen.com.tr/pdf/2017annual/FR2017.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018
- TKYD, http://www.tkyd.org/files/downloads/faaliyet_alanlari/yayinlarimiz/kurumsal_yonetim_dergisi/kyd_dergi_sayi_16.pdf Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- TOFAŞ, “Tofaş Faaliyet Raporu”, 2017, <http://ir.tofas.com.tr/2017/files/tr-tofas.pdf> Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- TOPÇU, Mustafa Kemal- KORKMAZ, Göksel, “Entegre Raporlama: Kavramsal Bir İnceleme”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 2015, Cilt 30, Sayı 1, s.1-22.
- TORAMAN, Cengiz- ABDİOĞLU, Hasan, “İMKB Kurumsal Yönetim Endeksinde Yer Alan Şirketlerin Kurumsal Yönetim Uygulamalarında Zayıf ve Güçlü Yanları: Derecelendirme Raporlarının İncelenmesi”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 2008, Sayı 40, s. 96-109.
- TORUM, Oya- KÜÇÜK YILMAZ, Ayşe, “Havacılıkta Sürdürülebilirlik Yönetimi: Türkiye’deki Hava Limanları İçin Sürdürülebilirlik Uygulamaları Araştırması”, 2009, **Havacılık ve Uzay Teknolojileri Dergisi**, Cilt 4, Sayı 2, s. 47-58.
- TURKCELL, “Turkcell Faaliyet Raporu”, 2017, <https://s.turkcell.com.tr/hakkimizda/tr/yatirimciiliskileri/InvestorReportLibrary/Turkcell-FR2017-TR.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- TÜPRAŞ, “Tüpraş Faaliyet Raporu”, 2017, https://tprstaticfilessa.blob.core.windows.net/assets/uploads/faaliyet-raporlari/TUPRAS_2017-TR-090318.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.

TÜRK HAVAYOLLARI, “Türk Havayolları Faaliyet Raporu”, 2017, https://investor.turkishairlines.com/documents/ThyInvestorRelations/imzali_Faaliyet_Raporu_31.12.2017.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.

TÜRK TELEKOM, “Türk Telekom Faaliyet Raporu”, 2017, <http://www.ttyatirimciiliskileri.com.tr/FaaliyetRaporlari/2017-faaliyet-raporu.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

TÜRK TRAKTÖR, “Türk Traktör Faaliyet Raporu”, 2017, http://www.turktraktor.com.tr/pdf/826tt_17_faaliyet_raporu_tr_26Mart%20final.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.

ULUSLARARASI ENTEGRE RAPORLAMA KONSEYİ , “Uluslararası Entegre Raporlama <ER> Çerçevesi” , 2013, <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-Turkish.pdf> Erişim Tarihi: 09.12.2018.

UNITED NATIONS, “Report of the World Commission on Environment and Development Our Common Future”, 1987, <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf> Erişim Tarihi: 10.12.2018.

USUL, Hayrettin- Bekçi, İsmail, “Bireysel Yatırımcılar Açısından Finansal Bilgi Sisteminin Sermaye Piyasasında Etkinliğinin Analizi”, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 2001, Sayı 1, Cilt 2, s. 67-79.

UYAR, Süleyman, “Kurumsal Şeffaflığın Sağlanmasında Kurumsal Yönetim (Corporate Governance) Anlayışının Önemi”, **Mali Çözüm Dergisi**, 2004, Sayı 14, Cilt 66, s. 155-169.

ÜLKER BİSKÜVİ, “Ülker Bisküvi Faaliyet Raporu”, 2017, <http://ulkerbiskuviyatirimciiliskileri.com/finansal-ve-operasyonel-veriler/faaliyet-raporlari.aspx> Erişim Tarihi: 11.12.2018.

ÜNAL, Hakan Koral, **Enerji-Çevre Yönetimi ve Sürdürülebilirlik Üzerine Bir Araştırma: İzmir Demir Çelik Örneği** , Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, Karabük.

ÜNSAL, Hüseyin Özgür, “Dünya Kentsel Forumu 5”, **e-Bülten İstanbul ve Uluslararası Kent Gündemi Bülteni** , 2010, Sayı 4, s. 31-33.

VAKIFBANK, “Vakıfbank Faaliyet Raporu”, 2017, https://www.vakifbank.com.tr/documents/yiliski/VakifBank_2017_Yili_Faaliyet_Raporu.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.

VESTEL, “Vestel Beyaz Eşya Faaliyet Raporu”, 2017, http://vesbe.vestelyatirimciiliskileri.com/_assets/pdf/faliyet/2017/faaliyet-raporu-2017.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.

VESTEL, “Vestel Elektronik Faaliyet Raporu”, 2017, http://www.vestelyatirimciiliskileri.com/_assets/pdf/faliyet/2017/faaliyet-raporu-2017.pdf Erişim Tarihi: (12.12.2018)

VIEDERMAN, Stephen, **The Economics of Sustainability: Challenges**, New York: Jessie Smith Noyes Foundation, 1994.

WALTON, Peter- AERTS, Waler, **Global Financial Accounting and Reporting: Principles and Analysis**, Thomson Learning, London 2006, https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=geUx5sowGdEC&oi=fnd&pg=PR11&ots=pVHK_f9-a8&sig=WADs4FV-Kz9wFaR1dpEXvWg24Pk&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false Erişim Tarihi: 02.10.2018.

WBCSD, Integrated Reporting in South Africa: From Concept to Practice, 2014, Future Leaders Program, <https://www.wbcd.org/Projects/Education/Leadership-program/Resources/Integrated-Reporting-in-South-Africa-From-Concept-to-Practice> Erişim Tarihi: 29.12.2018.

WILSON, Mel, “Corporate Sustainability: What Is It and Where Does It Come From”, Ivey Business Journal, 2003, Cilt 67, Sayı 6, <https://iveybusinessjournal.com/publication/corporate-sustainability-what-is-it-and-where-does-it-come-from/> Erişim Tarihi: 29.11.2018.

- YAPI KREDİ, “Yapı Kredi Faaliyet Raporu”, 2017, <https://www.yapikredi.com.tr/yatirimci-iliskileri/finansal-raporlar> Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- YENİCE, Sedat- DÖLEN, Tuğba, “İMKB’de İşlem Gören Firmaların Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyumunun Firma Değeri Üzerindeki Etkisi”, **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, 2013, Sayı 19, Cilt 9, s. 199-213.
- YILDIRIM, Ali- ŞİMŞEK, Hasan, **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- YILMAZ, Bülent- ATİK, Murat- OKYAY, Ahmet, “Geleceğin Raporlama Sistemi Entegre Raporlama” , **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, 2017, Sayı 52, s. 95-108.
- YILMAZ, Nafiye Damla, “**Entegre Raporlamanın Yatırımcılar Açısından Analizi ve Entegre Yatırım Analizi Algoritması**”, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016, Kütahya
- YÜKSEL, Filiz “Kamu Kurumlarında Entegre Raporlama ve Uygulanabilirliği: Türkiye Örneği”, 2018b, **Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies**, Cilt 4, Sayı 2, s.139-157.
- YÜKSEL, Filiz- ARACI, Hakan, “Entegre Raporlama, Türk İşletmelerinin Entegre Raporlamaya Bakışı Üzerine Bir Araştırma”, 2017b, **Yönetim ve Ekonomi Dergisi** , Cilt 24, Sayı 3, s. 741-757.
- YÜKSEL, Filiz- ARACI, Hakan, “Hizmet İşletmelerine Ait Raporların Entegre Raporlama İlkeleri Açısından İncelenmesi”, **Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi**, 2017a, 16. UİK Özel Sayısı, s.729-748.
- YÜKSEL, Filiz, “Kurumsal Yönetim ve Entegre Raporlama İlişkisi: BİST Kurumsal Yönetim Endeksi’nde Yer Alan İşletmeler Üzerine Bir Araştırma”, **Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi**, 2018a, Nisan Özel Sayı, s. 188-207.

ZORLU ENERJİ, “Zorlu Enerji Faaliyet Raporu”, 2017,
<https://www.zorluenerji.com.tr/uploads/pdf/pdflist/yillik-faaliyet-raporu-2.pdf>
Erişim Tarihi: 12.12.2018.

ÖZGEÇMİŞ

1991 yılında Ordu'da doğdu. İlköğretim ve lise öğrenimini Ordu'da tamamladı. 2013 yılında Samsun Ondokuz Mayıs Üniveriste'si İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünden mezun oldu. 2017 yılında Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalında lisansüstü eğitimine başladı. Halen devam etmektedir.

